

Tno'o va'a ia Dios ja ni tee Mateo

1 ¹Ya'a ka kuu sivi ndi'i ñayiu jana'a ja ka okuu tatatno'o Jesukristu ja ka kuu ndikin tata ndee David vi ndee ndikin tata Abraham.

²Abraham ni okuu yua Isaac, te Isaac ni okuu yua Jacob, te Jacob ni okuu yua Judá jin sava ka ñani de. ³Te Judá ni okuu yua Fares vi Zara, te nana nduu tee ya'a ni okuu Tamar. Te Fares ni okuu yua Esrom, te Esrom ni okuu yua Aram. ⁴Te Aram ni okuu yua Aminadab, te Aminadab ni okuu yua Naasón. Te Naasón ni okuu yua Salmón. ⁵Te Salmón ni okuu yua Booz. Nana tee ya'a ni okuu Rahab. Te Booz ya'a ni okuu yua Obed. Nana tee ya'a ni okuu Rut. Te Obed ya'a ni okuu yua Isaí. ⁶Te Isaí ni okuu yua rey David. Te rey David ya'a ni okuu yua Salomón ja ni oo se'e de jin ñasi'i tee ni onani Urías.

⁷Te Salomón ni okuu yua Roboam. Te Roboam ni okuu yua Abías. Te Abías ni okuu yua Asa. ⁸Te Asa ni okuu yua Josafat. Te Josafat ni okuu yua Joram. Te Joram ni okuu yua Uzías. ⁹Te Uzías ni okuu yua Jotam. Te Jotam ni okuu yua Acáz. Te Acáz ni okuu yua Ezequías. ¹⁰Te Ezequías ni okuu yua Manasés. Te Manasés ni okuu yua Amón. Te Amón ni okuu yua Josías. ¹¹Te Josías ni okuu yua

Jeconías vi sava ka ñani de. Te ka oo de kuia ni ka tnii ña ñayiu ñuu Babilonia ja kua'ankuei jin de.

¹²Te nuu ka oo de ñuu Babilonia yun, te yun ni jinkoo ndikin tata de. Te Jeconías ni okuu yua Salatiel, te Salatiel ni okuu yua Zorobabel. ¹³Te Zorobabel ni okuu yua Abiud. Te Abiud ni okuu yua Eliaquim. Te Eliaquim ni okuu yua Azor. ¹⁴Te Azor ni okuu yua Sadoc. Te Sadoc ni okuu yua Aquim. Te Aquim ni okuu yua Eliud. ¹⁵Te Eliud ni okuu yua Eleazar. Te Eleazar ni okuu yua Matán. Te Matán ni okuu yua Jacob. ¹⁶Te Jacob ni okuu yua José yii María. Ña'a yun ni okuu nana Jesús, ia nani Kristu.

¹⁷Yun te ni jinkondee Abraham guaa ndee David kuu uxi kuun tata. Te guaa ndee David vi guaa ndee nuu ni ka jiso ña ñayiu Babilonia kuu uxi kuun ka tata. Te guaa ndee nuu ni ka oo de ñuu Babilonia vi guaa ndee nuu ni kii Kristu kuu inka uxi kuun tata.

Ni kaku Jesukristu

¹⁸Sua'a ni kuu nuu ni kaku Jesukristu. Nana ya María, ja ni ndita nda'ui ja vi tnanda'i jin José, su ama ka ja vi tnanda'i, te ja ni ni'i lului ni sa'a Espíritu ia Dios.

¹⁹Su José yii María, chi tee ndaa

kuu de, te tu ni kuini de ja kuña'a de jakanoo ña, te ni ndakani ini de ja xndendoo ña de sua'a ni, ja tu na in kuni. ²⁰Yun ndakani ini de, te ni kixin de, te ni skuni ña in ia jinokuechi nuu maa Dios, te jiña'a ya:

—José, ndikin tata ndee David, ma koyu'u ron ja tnanda'a ron jin María ja kokuu ñasi'i ron, chi lulu ña ja ñu'u jian, maa Espíritu ia Dios ni sa'a. ²¹Te koo in seyii ña, te vi xnani ron jin Jesús, chi sui skaku ni'nu ñayiu ñui nuu yika kuechi —jiña'a ya sua'a.

²²Ndi'i ya'a ni kuu nagua ja na skunkuu tno'o maa ia Dios ja ni ka'an tee ni ndakani tno'o ya ndee jana'a nuu jiña'a de:

²³Ya'a oo in ña'a lule ja chia'an ka kuni sa'un ña teyii, te jinku'un lulu ña, te kakui, te vi xnani ron jin Emanuel. Sivi ya'a junkui'nu inio ja ia Dios oo jion.

²⁴Te nuu ni ndoto José ja ni kixin de, te ni sa'a de nagua ni tatnuni ia jinokuechi nuu maa ia Dios, te ni ka tnanda'a de jin ña. ²⁵Su tu ni nitna'a de jin ña guaa ndee nuu ni kaku se'e ña, te ni xnani de jin Jesús.

Ni ka jinkoto ña tee ndichi jin Jesús

2 ¹Te kuia ni otatnuni rey Herodes, ni kaku Jesús ñuu Belén ja tnii Judea, te ni kikuei tee ndichi ja ni ka oskua'a de siki kimi, vajikuei de ichi nuu kana nikandii, te ni jinokuei de ñuu Jerusalén. ²Te ka jikan tno'o de:

—¿Ndeni ni kaku in suchi luluu ja kokui rey kotatnuni nuu ñayiu

judio? Chi ni ka jini san kimi ndee ichi nuu kana nikandii, te vajikuei san ja vi chiñu'u san lulu yun —ka jiña'a de sua'a.

³Te nuu ni jini so'o rey Herodes, te ni kunini ndeva'a ini de, saa ni ndi'i ñayiu ñuu Jerusalén ni ka kunini ini. ⁴Yun te ni ndaxtutu de ndi'i sutu ka kuu nija'nu jin sava tee ka kaxtno'o Ley Moisés nuu ñayiu ñuu yun, te ni jikan tno'o ña Herodes ndenu kokuu ja kaku Kristu. ⁵Te ka jiña'a tee yun:

—Ñuu Belén ja tnii Judea kuu nuu kakui, chi saa ndee nuu tutu ni tee tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu ka'an sua'a:

⁶Maa ron, ñuu Belén, ja tnii Judá, masu in ñuu lule sa'un ka kuu ron ne'u ñuu na'nu Judá, chi nuu ron kee in tee kotatnuni te koto de ndi'i ñuu rin Israel, ka'an sua'a —ka jiña'a de.

⁷Yun te ni ka'an yu'u ña Herodes jin tee ndichi yun, te ni jikan tno'o ndaa de na maaa kiuu ni tuu kimi yun. ⁸Yun te ni tetniuu ña de kua'ankuei tee yun ñuu Belén, te jiña'a de:

—Kua'ankuei ni te vi kakan tno'o ndandaa ni siki lulu yun, te nuu ni ka ndani'i ni jin, te vi kaxtno'o ni, na kuni san nagua suni na ki'in san ja chiñu'u san jin —jiña'a de sua'a.

⁹Yun te nuu ni ndi'i ni ka onini de tno'o ni ka'an rey yun, te kua'ankuei de. Yun te ni ka ndakuni de kimi ni ka jini de guaa ndee nuu ni kekuei de ichi nuu kana nikandii. Yun te ni nukoxtno'o ti nuu de vi guaa ndee nuu ni kentakuei de nuu oo lulu

© 1996 David C. Cook

Ni jinokuei tee ndichi ja ka soko de nuu Jesús (2.11)

yun, te ni jinkuiin ti. ¹⁰Te nuu ni ka jini de ja ni jinkuiin kimi yun, te ni ka kusii ndeva'a ini de. ¹¹Yun te ni kiukuei de ve'e yun, te ni ka jini de lulu yun jin nanai María, te ni ka jinkuiin jiti de, te ni ka chiñu'u de lulu yun, te ni ka june de nuu ka nee de ja vi skuta'u de lulu yun. Ni ka jiña'a de oro vi suja vixin vi inka suja nani mirra. ¹²Yun te ni skuni ña jani ja ma vi ndajiokuiin de nuu oo Herodes, te ni ka ndajiokuiin de inka ichi kuano'okuei de ñuu de.

**Ni ka jino yu'u José
kua'ankuei de Egipto**

¹³Te nuu kuano'okuei tee ndichi yun, te ni kixin José, te ni skuni ña in ia jinokuechi nuu ia Dios, te jiña'a ya: “Ndakoo te kuaka lulu jian jin nanai, te vi kunu yu'u kua'ankuei Egipto. Te yun ni vi koo ron guaa ndee na kaxtno'o maa rin, chi ndanduku Herodes lulu jian ja ka'ni de jin”, jiña'a ya.

¹⁴Yun te ni ndoto de, te ni jaka de lulu yun jin nanai nuu jakuaa

yun, te kua'ankuei de Egipto. ¹⁵Te yun ni ka oo de guaa ndee nuu ni ji'i Herodes, nagua ja na skunkuu tno'o maa ia Dios ja ni ka'an tee ni ndakani tno'o ya ndee jana'a nuu jiña'a ya sua'a: “Ndee Egipto ni ndakana rin se'e rin”.

**Ni tatnuni Herodes ja ni
ka ja'ni suchi yii kueli**

¹⁶Su ama ka ja kuu Herodes, te ni jini de ja ni ka xnda'u ña tee ndichi yun, guaa ni kiti ndeva'a ini de. Te ni tetniuu de ni ka ja'ni ndindi'i suchi yii kueli, suchi uu kuia, vi suchi kueli ka ja ka oo ñuu Belén vi ndi'i ñuu yatni yun, nagua kiuu ni ka kaxtno'o tee ndichi yun ja ni ka jini de kimi. ¹⁷Saa te ni skunkuu tno'o ni ka'an Jeremías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu jiña'a de sua'a:

¹⁸Ni ka jini so'o ndi'i ñayiu ñuu Ramá

ja ni ka nda'i ni ka kana, te vi saa ndee ka kaki'i ni ka ja ka tna'u ndeva'a ini,

chi ni ka nda'i ndikin tata
Raquel ja ja'a se'e ña,
te ña ni ka kachi ña ja vi ndusii
ini ña, chi ni ka ji'i se'e ña.

¹⁹Su nuu ni ya'a kiuu ni ji'i
Herodes, te oo José Egipto, kixin
de nuu ni skuni ña ia jinokuechi
nuu maa Dios, ²⁰te jiña'a ya sua'a:
“Ndakoo te ndakuaka suchi luluu
jian vi nanai, te kuano'okuei nuu
ñuu ron Israel, chi ja ni ka ji'i ñayiu
ni ka oka'an ja vi ka'ni jin”.

²¹Yun te ni ndakoo de, te ni
ndakuaka de suchi luluu yun jin
nanai, te mandii de nuu ñuu de
Israel. ²²Su nuu ni jini so'o de ja
Arquelao tatnuni nuu tniuu ndi yua
de nuu ñuu Judea, te ni yu'u de ja
no'o de yun. Te ni chindetu gua'a
ña Dios nuu jani ja ma no'o de yun,
guaa kuano'okuei de in ñuu ja tnii
Galilea. ²³Yun te ni ndajinokuei de
ja ni ka oo de ñuu Nazaret, nagua
ja na skunkuu tno'o maa Dios ja ni
ka'an tee ni ndakani tno'o ya ndee
jana'a nuu jiña'a de ja konani suchi
luluu yun “tee ñuu Nazaret”.

Ni kaxtno'o Juan skuandute tno'o va'a ia Dios

3 ¹Te kiuu yun ni jino Juan,
tee skuandute nuu ñu'u te'a
Judea kaxtno'o de nuu ñayiu ni ka
kututu yun. ²Te jiña'a de sua'a:

—Vi ndatna'u ini ni, te kiukuei ni
ichi ia Dios, chi ja oo yatni ja kii ya
ja tatnuni ya.

³Te suu siki Juan ya'a ni ka'an
Isaías, tee ni ndakani tno'o maa ia
Dios ndee jana'a nuu ni ka'an de
sua'a:

Koo in tee kana jaa ndee nuu
ñu'u te'a, te kachi de:

“Vi sava'a ni ichi nuu vaji
Jito'o,
te vi ndasa'a ndaa ni ichi, chi
vaji ya”,

ni tee Isaías sua'a.

⁴Te ni oni'nu Juan sa'ma ni
kuva'a jin ixi kameyu, te ni onu'ni
chii de in sinchu ñii, te ni ojaa de
tika langosta vi nduxi yuku. ⁵Yun
te ni ka kututu ñayiu ñuu Jerusalén
vi ñayiu ndi'i ñuu ja tnii Judea vi
ñayiu ka oo yatni yu'u yute Jordán

© 1996 David C. Cook

Kaxtno'o Juan tee skuandute nuu ñayiu (3.5)

nuu oo de. ⁶Te ni ka na'mai yika
kuechi nuu ia Dios, te ni skuandute
ña Juan yute Jordán yun.

⁷Su nuu ni jini de ja vajikuei
kua'a ñayiu fariseo vi ñayiu
saduceo ja vi kuandute, te jiña'a de
sua'a:

—Se'e tatatno'o koo, ¿na in ni
kaxtno'o ja kuu vi kaku ni'nu ni
nuu tnundo'o ja oo yatni ja tetniuu
ia Dios? ⁸Vi sa'a ndaa ni na kuinio
in yutnu gua'a ja kuun javixin, te
vi ndatna'u ini ni, te kiukuei ni ichi
ia Dios. ⁹Te ma vi kokuu teyii ni
ja vi kondakani ini ni: “Tatatno'o
Abraham ka kuo”, chi ka'an ndaa
san ja ia Dios, chi kuu ndasa'a
ya guaa ndee yuu ya'a ja kokuu
tatatno'o Abraham. ¹⁰Chi ja oo
tua'a ia Dios jin kaa ja ka'nde ya

yo'o yutnu yun, te yun kuu ja ndi'i yutnu ja tu na kiti vixin kuun, te ka'nde ya, te tnaa ya nuu ñu'u. ¹¹Su sein, chi ja ndaa ja jin ndute uun ni skuandute san ñayiu ka ndatna'u ini, te kiukuei ichi ia Dios. Su yun te kii tee kuu ka'nu ka saa maa san ja vini masu nagua kuu sa'un san ja kuu konee san ndijan de. Su maa de kuu ia ja skuandute ña jin Espíritu ia Dios, te suni teñu'u ya ñayiu tu ka kandija. ¹²Chi nee ya arkia ya ja xtechi ya triu. Te tava'a siin ya triu nuu saka, te teñu'u ya paja nuu kokai ja ma nda'va nikuii nikani. Saa kokuu jin ñayiu —jiña'a Juan sua'a.

Ni jandute Jesús

¹³Yun te ni kee Jesús Galilea, te kua'an ya nuu oo Juan yute Jordán, te ni jino ya ja skuandute ña de. ¹⁴Su tu kuini Juan, chi jiña'a de sua'a:

—Ru'un, chi sua'a kuini rin ja skuandute ña ron, te çnau ja saa maa ron vaji ja skuandute ña rin?

¹⁵Su yun te jiña'a Jesús:

—Kuantetu, chi saa te vi skunkuo nagua kuini maa ia Dios ja oo ndaa.

Yun te ni skuandute ña de.

¹⁶Te nuu ni jandute Jesús, te nuu ni nana ya nuu ndute, te vi ore saa ni ndanune andivi. Yun te ni ndia'a ya ja makuun Espíritu ia Dios na kuinio in sata, te ni jinkoxnee siki ya. ¹⁷Yun te ni ka'an in tno'o ndee andivi, te jiña'a sua'a:

—Suchia'a kuu se'e rin ja kutoo ndeva'a rin, te kusii ini rin jin —jiña'a tno'o yun.

Ni jito tnuni ña Tachi jin Jesús

4 ¹Yun te ni jaka ña Espíritu jin Jesús ja kua'an ya nuu ñu'u te'a, nagua ja koto tnuni ña Tachi. ²Te ni ondite ya uu xiko kiuu vi uu xiko jakuaa, yun te ni kokin ya. ³Te ni jino Tachi ja koto tnuni ña jin ya, te jiña'a sua'a:

—Nuu ndija ron ja Se'e ia Dios kuu ron, te tatnuni nuu yuu ya'a ja na vi nduu xtaa —jiña'a.

⁴Yun te jiña'a ya sua'a:

—Yoso nuu tutu ii ja masu maintno'o xtaa kuu ja koteku ñayiu, chi suni ndi'i tno'o ka'an ia Dios kuu ja tekui.

⁵Yun te ni jaka ña Tachi ja kua'ankuei ya ñuu ii Jerusalén, te ni skaa ña ndee nuu sukun siki veñu'u ka'nu. ⁶Yun te jiña'a sua'a:

—Nuu ja ndija ron ja Se'e ia Dios kuu ron, te ndagua makee ndee nuu ñu'u, chi yoso nuu tutu ii, te ka'an sua'a: “Maa Dios tetniuu ia ka jinokuechi nuu ya ja vi koto ña jin ron, te vi kotnii nda'a ron nagua ja ma kachi ja'a ron jin ni in yuu”, —jiña'a.

⁷Yun te jiña'a tuku Jesús:

—Sunii yoso nuu tutu ii ja ma koto tnuni ron Jito'o ron Dios.

⁸Yun te ni jaka tuku ña Tachi yun jin ya in yuku sukun sukun, te ni xne'e ndikuiti ñuu ka oo nii ñuyiu nuu ka tatnuni ñayiu kuika vi ndikuiti ja sii ini oo ñuyiu ya'a.

⁹Yun te jiña'a sua'a:

—Ndi'i ya'a taa rin nuu ron nuu ja junkuiin jiti ron nuu rin, te chiñu'u ña ron —jiña'a.

¹⁰Yun te jiña'a Jesús sua'a:

—Kua'an, vi Tachi, chi yoso nuu tutu ii ja maintno'o Jito'o ron Dios kuu ia chiñu'u ron, te kunukuechi ron nuu maintno'o ya.

¹¹Yun te ni xndoo ña Tachi, te kua'an. Te ni kekuei ia ka jinokuechi nuu maa ia Dios, te ni ka chituu ña jin Jesús.

Ni keja'a Jesús kaxtno'o ya tno'o ia Dios nuu ñayiu ñuu Galilea

¹²Te nuu ni jini so'o Jesús ja ni ndesi Juan vekaa, te ni ndajiokuuin ya Galilea. ¹³Su ni xndoo ya ñuu ya Nazaret, te ni ja'an ya ja koo ya ñuu Capernaúm, yatni yu'u ndute mar nuu ka oo tatatno'o Zabulón jin Neftalí. ¹⁴Saa nagua ja na skunkuu tno'o ni ka'an Isaías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu jiña'a de sua'a:

¹⁵Ñuu nuu ka oo tatatno'o
Zabulón vi tatatno'o Neftalí,
ichi ja kua'an ndute mar inka
jioo yute Jordán
ja kuu Galilea nuu ka oo ñayiu
sava ka tatatno'o,

¹⁶ñayiu ka oo nuu nee, te vi kuni ja ye'e ni'nu.
Chi ndi'i ñayiu ka sa'a jakue'e
ja ka oi nuu kati ja vi kui,
vi kuni ja ndaye'e ni'nu in
ñu'u ja tetniuu maa ia Dios,
ni ka'an de sua'a.

¹⁷Te ndee kiuu yun ni jinkondee Jesús kaxtno'o ya, te jiña'a ya sua'a:
—Vi ndatna'u ini ni, te kiukuei ni ichi ia Dios, chi oo yatni ja tatnuni ya.

Ni kana Jesús kuun tee ka tau chiaka

¹⁸Te jika Jesús yatni yu'u ndute mar Galilea, te ni jini ya uu ñani,

in de kuu Simón ja suni nani de Pedro, vi inka de nani Andrés. Te ka oo de ka skee de ñunu de nuu ndute mar yun, chi tee ka tau chiaka ka kuu de. ¹⁹Te jiña'a ya sua'a:

—Ne'ekuei ni vi kondikin ña ni, te na kaxtno'o san ja vi kokuu ni tee vi tau ñayiu nuu ichi kue'e, nagua ka tau ni chiaka.

²⁰Te vini ni ka xndoo tee yun ñunu de, te ni ka jata ndikin ña de jin ya.

²¹Te nuu ni ka ya'a de jin ya yun, te ni jini ya uu ka ñani, in de kuu Jacobo, te inka de kuu Juan, se'e Zebedeo, te ka oo de jin yua de nuu barco ka ndakiku de ñunu de. Te ni kana ña ya jin nduu de ja vi kondikin ña de. ²²Te vini ni ka xndoo tee yun yua de nuu barco yun, te kua'ankuei de jin ya.

Ni kaxtno'o Jesús nuu kua'a ñayiu vi ni ndasa'a ya ñayiu ka ku'u

²³Yun te kua'an Jesús ja ni jika nuu ya nii Galilea ja kaxtno'o ya taka ve'e nuu ka skua'a ja kuu ve'e ii sinagoga ja ka oo in in ñuu yun. Te ni kaxtno'o ya tno'o va'a naxa tatnuni ia Dios, te ni ndasa'a ya ndi'i ñayiu ka ku'u kue'e vi ndi'i ja jatui. ²⁴Yun te ni jitenuu ndi'i jaka'nu ni sa'a ya nii ñuu ja tnii Siria. Te ni kikuei jin ñayiu ka ku'u ndinuu nuu kue'e na kuinio ñayiu ka jatu ka jani'ni vi ñayiu ka ñu'u ña tachi, vi ñayiu ka ji'i yi'i vi ñayiu ka ndutuchiin ja ña kuu vi kaka, te ni ndasa'a ña ya. ²⁵Te ni ka jata ndikin ña kua'a ndeva'a ñayiu

Galilea vi saa ni ñayiu Decápolis, vi ñayiu Jerusalén, saa ni ñayiu Judea vi ñayiu ka oo jioo yute Jordán jin Jesús.

Ni kaxtno'o Jesús nuu ñayiu guaa ndee in nuu yuku

5 ¹Te nuu ni jini Jesús kua'a ndeva'a ñayiu, te ni kaa ya in nuu yuku, te ni jinkoo ya. Te yun ni ka nutna'a ña tee ka skua'a jin ya. ²Te ni jinkondee ya kaxtno'o ya sua'a:

© 1996 David C. Cook

Kaxtno'o Jesús nuu ñayiu (5.2)

³—Na ta'u na ndetu ñayiu ka sa'a nda'u ka sa'a kei mai nuu ia Dios, chi vi koi nuu tatnuni ya.

⁴Na ta'u na ndetu ñayiu ka kusuchi ini, chi ndasa'a sii ini ña maa ia Dios.

⁵Na ta'u na ndetu ñayiu ka sa'a nda'ui mai, chi vi kuta'ui ñunde'i nuu ia Dios ja vi koi.

⁶Na ta'u na ndetu ñayiu ja ka yichi ka kokin ja vi sa'a ndai nagua kuini maa ia Dios, chi chituu ña maa ya ja vi sa'i nagua ka kuini.

⁷Na ta'u na ndetu ñayiu ka jini ja ka kunda'u ini sava ka ñayiu, chi vi ndani'i ja kunda'u ini ña ia Dios jin mai.

⁸Na ta'u na ndetu ñayiu ka oo vii ini anui, chi vi kuni ia Dios.

⁹Na ta'u na ndetu ñayiu ka nduku ja vi koo mani jin ndi'i ñayiu, chi vi konani se'e ia Dios.

¹⁰Na ta'u na ndetu ñayiu ka tna'a tnundo'o nuu ka sondikin ña jin ja ka sa'i tniuu ndaa, chi vi ni'i ja vi koi nuu tatnuni maa ia Dios ndee andivi.

¹¹Nase inu ta'u inu ndetu ni nuu ja ja ja'a san na vi nani vi ndujin ña ñayiu jin ni, te vi ka'an u'u ña jin ni, vi vi xtavi kuechi ña nani kuu kuechi.

¹²Su vi kokusii ndeva'a ini ni, chi ka'nu in ja vi kuta'u ni nuu jinokuei ni nuu ia Dios oo ndee andivi, chi suni saa kua'a jakue'e ni ka sa'a ñayiu yun jin tee ni ka ndakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a.

Ni skintna'a Jesús ñii vi ñu'u ja ye'e jin ñayiu ka skua'a

¹³Maa ni ka kuu na kuinio ñii ñuyiu ya'a. Te nuu ja ñii yun na nduu uun, te tu naxa sa'a kao ja nduu axe. Chi tu nagua jiniu'u sa'un ka, chi nani ja kateo kuu, te te vi kuain ni'nu ñayiu.

¹⁴Maa ni ka kuu na kuinio ñu'u ja ye'e ni'nu nuu ñuyiu ya'a. Te in ñuu ka'nu oo in nuu tinduu ma kuu tayu'u maa. ¹⁵Ni ma xnوو in lámpara te sa'o chii jatnu, chi sua'a sonee sukuon nagua ja koye'e ni'nu nuu ndi'i ñayiu ka oo ve'e yun. ¹⁶Te saa vi koye'e ni'nu ni nuu ñayiu ñuyiu ya'a, nagua ja na vi kuni ndi'i tniuu gua'a ka sa'a ni, te suni vi ndakuanta'ui nuu Tata Dios oo ndee andivi.

Ni kaxtno'o Jesús ja vaji ya ja skunkuu ya Ley Moisés

¹⁷'Ma vi koka'an ni ja vaji san ja xnaa san Ley ni jiña'a ia Dios nuu Moisés, ni nagua ni ka okaxtno'o tee ni ka ndakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a, chi masu vaji san ja xnaa san, chi vaji san ja skunkuu san nagua yoso. ¹⁸Vi ka'an ndandaa san ja visi na naa ñuyiu ya'a vi andivi, su ni in puntu ni in letra ja yoso nuu Ley ma naa guaa ndee ndikuiti skunkuu. ¹⁹Te yun guaa na in tu jantno'o nagua tatnuni Ley yun, visi in tno'o luluu tu jantno'o de, te saa kaxtno'o de nuu ñayiu, te in tee luluu ni kokuu de nuu tatnuni ia Dios oo ndee andivi. Su na in jantno'o te kaxtno'o tno'o yoso nuu Ley yun, te kokuu de in tee ka'nu nuu tatnuni ya. ²⁰Ka'an ndaa ndija san ja nuu ma vi koo gua'a ka ni saa tee ka kaxtno'o Ley Moisés vi saa ni ñayiu fariseo, te ma kuu ndiukuei ni nuu tatnuni ia Dios oo ndee andivi.

Kaxtno'o Jesús nuu ñayiu ja ma vi kokiti ini

²¹'Ja ni ka onini ni ja ni ka oka'an ndee jana'a ja ma ka'ni ni ñayiu, chi na in ja'ni ndiyi, te ki'in nuu tee netniuu ja tniuya'ui yika kuechi. ²²Su sein, chi ka'an san ja na in kiti ini nuu ñani, te ki'in nuu nda'a tee netniuu. Te na in nani ñani, te ki'in nuu nda'a tee ka netniuu na'nu ka. Te na in ka'an ja xtau tnia'a ñani, te kendoi nuu ñu'u ja kokai nikuii nikani.

²³'Yun guaa nuu ja kua'an ni soko ni nuu ia Dios, te yun ni ndaka'an ni ja skiti ini tna'a ni jin

ñani ni, ²⁴te xndendoo ni ja soko ni nuu ya, te kua'an ni xtnañu'u ka ndakanta'u ni nuu ñani ni. Yun te saa ndajiokuiin ni soko ni.

²⁵'Nuu ja na in kuini ja tnaa ña nuu tee ja'nde kuechi jin ni, te ñama koo ni ja vi sa'a ndaa ni jin de ichi nuu kua'ankuei ni, nagua ja ma tnaa ña de nuu tee ja'nde kuechi yun, te tee yun tatnuni de nuu ndaja'a de, te vi kasi ña vekaa jin ni. ²⁶Te ka'an ndaa ndija san ja ma kee ni vekaa yun guaa ndee tniuya'u ndi'i ni ja tavi ni.

Kaxtno'o Jesús ja ma vi skindee tna'a ñayiu

²⁷'Ja ni ka onini ni nagua ni ka oka'an ndee jana'a ja ma vi skindee tna'a ni. ²⁸Su ka'an ndaa ndija san ja na in tee jio'o inka ñasi'i ja ni xtau kuechi de anu de ja ja'a ñasi'i yun.

²⁹'Nuu saa, te nuu ja nduchi nuu kua'a ni sa'a ja kanakau ni nuu kuechi, te tau ni, te skana ni, chi gua'a ka kuu ja skunaa ni in nuu ni masu ja ki'in ndi'i ni jin yiki kuñu ni nuu andeya. ³⁰Axi nuu ja nda'a kua'a ni sa'a ja kanakau ni nuu kuechi, te ka'nde ni, te skana ni, chi gua'a ka kuu ja skunaa ni in nda'a ni, masu ja ki'in ndi'i ni jin yiki kuñu ni nuu andeya.

Kaxtno'o Jesús siki ñayiu ka xndendoo tna'a

³¹'Suni ni ka oka'an ndee jana'a ja na in tee xndoo tna'a jin ñasi'i de, te na kuña'a de in tutu ja kendoo ña. ³²Su sein, chi ka'an san: Na in tee xndoo tna'a de jin ñasi'i de, te jini de ja masu yitna'a ña jin inka teyii, te masu vatuka

sa'a de, chi june de ichi ja sa'a ña kuechi ñuyiu jin inka teyii. Te na in ndakuaka tna'a jin ña'a ni kendoo yun, te skindee de yii xtnañu'u ña.

Kaxtno'o Jesús ja tu va'a ja kee yu'u ñayiu

³³'Te suni ja ni ka oo nini ni ja ni ka oka'an ndee jana'a: "Ma vi kee yu'u ni nuu ia Dios sua'a ni, chi vi skunkuu ni na tno'o ni ka ka'an ni nuu ya". ³⁴Su sein, chi ka'an san sua'a: Ma vi kee yu'u ni ja vi ka'an ni: "¡Mañu'u tikayi san!" ni ichi andivi, chi nuu tatnuni ia Dios kuu, ³⁵te ni nuu ñuyiu, chi nuu jain ni'nu ya kuu, ni nuu Jerusalén, chi ñuu nuu tatnuni maa ya kuu. ³⁶Ni ma vi kee yu'u ni jin xini ni, chi ma kuu vi ndasa'a kuijin ni axi vi ndasa'a nde'i ni ni invaa ixi xini ni. ³⁷Su vi koka'an ni: "Saa", nuu ja saa kuu, axi "ña'a", nuu ja ña'a. Chi nagua ka ndasonee ka ni, te jakue'e kuu.

Vi ka'an too ni ñayiu ka ka'an u'u ña jin ni

³⁸'Te ja ni ka onini ni ja ni ka oka'an ndee jana'a: "Nuu ja in ñayiu jaxin tna'a, te tau nduchi nuu inka ñayiu, te suni vi ndatau nduchi nui, axi nuu ja in ñayiu kene'e no'o inka ñayiu, te suni vi ndene'e no'i". ³⁹Su sein, chi ka'an san sua'a: Ma vi kondajione'e ni na jakue'e ka sa'a ña ñayiu. Chi nuu ja na in kani jiki nuu kua'a ni, te suni jione'e ni inka jiki nuu ni, te na kani. ⁴⁰Te na in sa'a tno'o kiti ini ja kindee su'nu ni'nu ni, te suni kuña'a ni ndee soo su'nu ni'nu ni. ⁴¹Te na in tenini ña ja kuiso ni ndatniuu de saga ore,

te majinsia'a ni in ore. ⁴²Na in jikan nagua jiniu'i, te kuña'a ni. Te na in kinuu na in guaa kuu, te kuña'a ni, ma kokuu xii ni.

⁴³'Te suni ja ni ka onini ni ja ni ka oka'an ndee jana'a: "Ka'an too ni ñayiu ka kuu tna'a kuikin ni, te skexiko ni ñayiu ka jini u'u tna'a jin ni".

⁴⁴'Su sein, chi ka'an san sua'a: Ka'an too ni ñayiu ka jini u'u ña jin ni, te ndakuanta'u ni nuu ia Dios ja ja'a ñayiu ka xtau tnia'a ña, te vi sa'a va'a ni jin ñayiu ka skexiko ña, vi ndakuatu ni ja ja'a ñayiu ka sondikin ña ja vi sa'i jakue'e jin ni, ⁴⁵nagua ja vi kokuu ni se'e Tata Dios, ia oo ndee andivi, chi maa ya sa'a ja kana nikandii siki ñayiu kue'e vi ñayiu gua'a, vi skuun ya sau nuu ka oo ñayiu ka sa'a nagua kuini ya vi ñayiu tu ka sa'a gua'a.

⁴⁶Chi nuu ja ka'an too ni na in ñayiu ka'an too ña jin ni, te ma vi ni'i ya'u ni, chi suni saa ka sa'a ñayiu kue'e ja ka tno'o ña xu'un kuano'o ñuu Roma. ⁴⁷Axi nuu ja na maa ni tna'a ni ndakan tno'o ni naxa kui, te nagua kuu jagua'a ka ka sa'a ni, te suni saa ni ka sa'a ñayiu sava ka tatatno'o ja tu ka jini ia Dios. ⁴⁸Te yun guaa vi kokuu ni ñayiu ndaa, nagua oo maa Tata Dios ndee andivi, ja ia ndaa kuu ya.

Ni kaxtno'o Jesús naxa sa'o nuu skuta'uo ñayiu ka kunda'u

6 ¹'Vi koto ni maa ni, te ma vi skata ni maa ni nuu ka oo kua'a ñayiu jagua'a ka sa'a ni ja vi kuni, chi nuu saa na vi sa'a ni, te ma vi ni'i ya'u ni nuu Tata Dios, ia oo ndee andivi.

²Te nuu ka skuta'u ni ñayiu ka kuu nda'u, ma vi xta'i ni trompeta, nagua ka sa'a ñayiu inu jani ini ja ka xtundosoi mai nuu chitu kua'a ñayiu ve'e ii sinagoga axi taka nuu ya'u, nagua ja vi ndasa'a ka'nu ña ñayiu, ka ka'in. Su sein, chi ka'an ndaa san ja ñayiu yun, chi ja ni ka ni'i ya'ui. ³Su maa ni, nuu ka skuta'u ni ñayiu ka kuu nda'u, ma kuni nda'a satni ni nagua sa'a nda'a kua'a ni, ⁴nagua ja ni in ñayiu ma vi kuni nagua ni skuta'u ni ñayiu ka kuu nda'u, chi Tata Dios ja ndia'a ña ya nagua sa'a ni nuu tu na in jini, te tniuya'u ña ya nuu vi kuni kua'a ñayiu.

Ni kaxtno'o Jesús naxa vi ndakuatuo

⁵Te nuu ka ndakuatu ni, ma vi sa'a inuu ni jin ñayiu inu jani ini, chi ka kutoo ndeva'i ja ka nukuiin, te ka ndakuatui ini ve'e ii sinagoga vi saa ni taka nuu ya'u nagua ja vi kuni kua'a ñayiu jagua'a ka ndakuatui. Su sein, chi ka'an ndaa san ja ñayiu yun, chi ja ni ka ni'i ya'ui. ⁶Su maa ni, nuu vi ndakuatu ni, mandiukuei ni ini ve'e ni, te vi ndakasi ni ye'e ni, te vi ndakuatu ni nuu Tata Dios nuu oo maa ni ya jin ni. Te Tata Dios ja ndia'a ña ya ja siun ka ndakuatu yu'u ni, te tniuya'u ña ya nuu vi kuni kua'a ñayiu.

⁷Te nuu ka ndakuatu ni, ma vi kondajiokuiin ni vi koka'an ni tno'o tu jiniu'u, nagua ka sa'a ñayiu sava ka tatatno'o ja tu ka jini ia Dios, ja ka ka'in ja kua'a tno'o ka jikain, te ñama ka konini Dios. ⁸Ma vi kosa'a ni nagua ka sa'a tee yun, chi ja jini maa Tata

Dios nagua kuu ja ja'ni ña jin in in ni ndee nuu chia'an ka ja vi kakan ni. ⁹Sua'a vi ndakuatu ni:

Tata Dios ja oo ni andivi,
ka chiñu'u san sivi ni, chi ia ii
kuu ni.

¹⁰Ja na kii ni tatnuni ni,
te sa'a ni nagua kuini ni ja na
koo ñuyiu ya'a,
nagua oo andivi.

¹¹Ka'an mani ña ni ja na koo ja vi
kokaa san ndi'i ni kiuu.

¹²Te kuaka'nu ini ni ndi'i jakue'e
ka sa'a san
nagua ka jaka'nu ini san jakue'e
ka sa'a ña ñayiu jin san.

¹³Te ma kuandetetu ni ja junkau
san nuu jakue'e,
chi sua'a skaku ni'nu ña ni nuu
jakue'e yun.

Chi maa ni kuu ia tatnuni vi ia
ka'nu ndeva'a,
vi ye'e tajan ni nikuii nikani.
Saa na kokuu.

Sua'a vi ndakuatu ni.

¹⁴Chi nuu ja ka jaka'nu ini ni
jakue'e ka sa'a ña ñayiu jin ni, te
suni kuaka'nu ini Tata Dios, ia oo
ndee andivi, jakue'e ka sa'a ni.

¹⁵Su nuu ja ma vi kuaka'nu ini
ni jakue'e ka sa'a ñayiu, te suni
Tata Dios, chi ma kuaka'nu ini ya
jakue'e ka sa'a ni —jiña'a ya.

Kaxtno'o Jesús naxa vi sa'o nuu ka onditeo

¹⁶Te nuu ka oo ndite ni, ma vi skata
ni maa ni ja ka kusuchi ini ni, nagua
ka sa'a ñayiu inu jani ini. Chi ka xne'i
mai ja ka kusuchi ini, nagua ja vi
kuni ñayiu ja ka oo nditei. Su sein, chi
ka'an ndaa ndija san ja ñayiu yun, chi
ja ni ka ni'i ya'ui. ¹⁷Su maa ni, nuu

ka ondite ni, vi ndachi'i ni tatna xini ni, te vi ndakate ni nuu ni, ¹⁸nagua ja ma vi xne'e ni maa ni nuu ñayiu ja ka ondite ni. Chi maintno'o maa Tata Dios, ia oo yu'u, na kuni. Te maa Tata Dios, ia ndia'a yu'u ña, na tniuya'u ña ja nuu vi kuni kua'a ñayiu.

Ni kaxtno'o Jesús naxa vi koo kuikao ndee andivi

¹⁹Ma vi ndioo ini ni ja vi tava'a ni kua'a jakuika oo ñuyiu ya'a ja vi koneva'a ni, chi kiuu tikixin vi kuxi te junaa, te suni kiukuei kui'na te vi su'u. ²⁰Chi andivi kuu nuu vi tatutu ni ja vi koneva'a ni, chi yun kuu ja ma kiuu tikixin, te ni ma kuxi ja junaa, ni kui'na ma kiuu ja su'u. ²¹Chi nuu oo jakuika ka neva'a ni, te suni yun vi koo anu ni.

Ni kaxtno'o Jesús ja nduchi nuu kuu ja ye'e nii nuu yiki kuñuo

²²Nduchi nuu ni kuu in lámpara ja ye'e nii nuu yiki kuñu ni. Yun guaa nuu ja ka oo va'a nduchi nuu ni, te ye'e nii nuu yiki kuñu ni. ²³Su nuu ja tu ka oo va'a nduchi nuu ni, te nii yiki kuñu ni oo nuu ñunee. Yun guaa nuu ja nduchi nuu ni tu ye'e, te oo ni jin ñunee, te jnase nenee janee oo jin ni!

Ma kuu vi kunukuechio nuu ia Dios vi nuu jakuika

²⁴Te ni in ni ma kuu vi kunukuechi ni nuu uu jito'o ni, chi vi skexiko ni in de, te vi ka'an too ni inka de. Axi vi ka'an va'a ni nuu in de, te vi ka'an u'u ni nuu inka de. Suni saa ni maa ni, chi ma kuu vi kunukuechi ni nuu ia Dios vi nuu xu'un.

Tu jiniu'u ja vi kondi'ni ndeva'o

²⁵Te yun guaa sein, chi ka'an san sua'a: Ma vi kondi'ni ni nagua kuu ja vi kaa ni ja vi ko'o ni ja vi koteku ni. Te ni ma vi kondi'ni ni jin yiki kuñu ni, nagua vi kui'nu ni. Chi ka ndee ka ja ka tekuni saa ja vi kaa ni. Te suni ndee ka yiki kuñu ni saa sa'un vi kui'nu ni. ²⁶Te vi kondia'a ni tisala ka ndagua andivi ya'a ja ni tu ka jitu ti, ni tu ka ndaxtutu ti ja vi kaa ti, ni tu ka neva'a ti yaka ti. Te visi ni saa, te maa Tata Dios, ia oo ndee andivi, jiña'a ja ka jaa ti. Te vi'i ka tu maa ni, te ka ndee ya'u ka ni nuu ia Dios saa kiti ndagua yun. ²⁷Te visi na vi kondi'ni ndeva'a ni, su ma kuu vi ndaskua'nu ni yiki kuñu ni ni in yiki.

²⁸Te ¿nau ja ka ndi'ni ndeva'a ni jin sa'un vi kui'nu ni? Vi kondia'a ni naxa ka ja'nu ita yuku ja luu ka ndaa, te tu ka satniuu ni tu ka kunu. ²⁹Su sein, chi ka'an san sua'a: Ja ni Salomón jin ndi'i javii ni oneva'a de, te ni tu ni oni'nu de nagua luu ka ndaa ita yun. ³⁰Chi nuu ja saa skui'nu ia Dios ita yuku yun ja vitna ka oi te xtnee kekuei nuu ñu'u ja vi kai, te vi'i ka tu maa ni ja ma skui'nu ña ya, visi ñayiu tu ka kandija gua'a ka kuu ni. ³¹Yun guaa ma vi kondi'ni ni ja vi koka'an ni: “¿Nagua kuu ja vi kao? ¿Nagua kuu ja vi ko'o vi na sa'un vi kui'nuo?” ³²Chi ndi'i ya'a ka nduku ñayiu ñuyiu ja tu ka kandija. Su Tata Dios, ia oo ndee andivi, ja jini ya ndi'i ya'a kuu ja ka ja'ni ña jin ni. ³³Su xtna'nu'u ka vi nduku ni ja vi koo ni nuu tatnuni ia Dios, te vi

sa'a ni nagua kuini ya, te na'a maa ya ja taa ya ndi'i nagua ka ja'ni ña jin ni. ³⁴Yun guaa ma vi kondioo ini ni nagua kokuu kiuu xtnee, chi kiuu tnee suni koo tno'o ndi'ni, chi in in kiuu ka ndiso mamai jakue'e.

Ma vi xtavi kuechi ni inka ñayiu

7 ¹Ma vi xtavi kuechi ni inka ñayiu, nagua ja ma xtavi kuechi ña ia Dios jin maa ni. ²Chi na in xtavi kuechi ñayiu, te suni ndaxtavi kuechi ña ia Dios jin. Chi nagua ka chikua'a ni, te saa ni vi nukikua'a maa ni. ³¿Te nau ja ka ndia'a ni mi'i inee nuu in ñani in tna'a ni, te nuu maa ni, te tu ka ndakondia'a ni vitu ja ndesi nuu maa ni? ⁴¿Te naxa kuu vi kuña'a ni nuu in ñani in tna'a ni: “Kuandetu ni na tau san joo mi'i inee nuu ni”, te saa in vitu ndesi nduchi nuu maa ni? ⁵Se'e ndijani ini, xtnañu'u ka vi xtajioo ni vitu ja ndesi nduchi nuu maa ni jian, nagua ja kuu vi kondia'a gua'a ni ja vi tau ni mi'i inee nuu in ñani in tna'a ni.

⁶Te ma vi kuña'a ni in ja ii nuu ti'ina, chi kana saa ndiokuiin ti siki maa ni, te skuechi ña ti jin ni. Ni ma vi kuña'a ni ja ii ja kuu na kuinio yuu vii ndeva'a nuu kini, chi vatuni kuain ni'nu ti.

Vi kakaon nuu ia Dios, te vi ni'o

⁷Vi kakan ni nuu ia Dios, te na taa ya. Vi nduku ni, te vi ndani'i ni. Vi kana ni, te na ndakune ia Dios ye'e. ⁸Chi ndi'i ñayiu jikan, te ni'i. Te na in nduku, te ndani'i. Te na in kana, te ndakune ia Dios ye'e.

⁹Axi na in maa ni nuu ja jikan se'e ni xtaa, te ¿a kuña'a ni in yuu? ¹⁰Axi nuu ja jikain in chiaka, te ¿a kuña'a ni in koo ja kai? ¹¹Su

nuu ja maa ni ja ka kuu ni ñayiu kue'e, te ka jini ni vi kuña'a ni jagua'a nuu se'e ni, te vi'i ka tu maa Tata Dios, ia oo ndee andivi, chi taa ya jagua'a nuu ja vi kakan ni nuu ya.

¹²Te ndi'i nagua ka ka'an ni ja vi sa'a ñayiu jin ni, te suni saa ni vi sa'a ni jin mai, chi nuu ja siun ka sa'a ni, te ka skunku ni Ley vi saa ni tno'o ni ka tee tee ni ka ndakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a.

Na kiukueio ichi ye'e kuiñi

¹³Vi nduku ndee ni ja kiukuei ni ye'e kuiñi, chi jite ye'e vi nune ndeva'a ichi ja jaka ña nuu vi junaa ñayiu, te kua'a ndeva'a ñayiu kua'ankuei ichi yun. ¹⁴Su kuiñi ye'e vi kuiñi ichi ja jaka ña nuu vi kotekuni, te joo ni ñayiu ka ndani'i ichi yun.

Jin ja sa'a maa ñayiu, te kunio na ñayiu kui

¹⁵Vi koto gua'a ni maa ni, chi kikuei ñayiu vi xnda'u ña ja vi ka'in ja tno'o ia Dios ka ndakani. Chi vi koka'on ja na kuinio ndikachi ka kui, su ini anui, chi xnda'u ña na kuinio va'u lobo ja kaa ña ti. ¹⁶Su ndi'i nagua ka sa'i, te vi kuni ni na ñayiu ka kui. Chi ma kuu vi ndaxtutu ni uva nuu tnu iñu na'nu, axi tichi iuu nuu tnu iñu kanchu. ¹⁷Chi ndi'i yutnu gua'a kuun kiti vixin gua'a, te ndi'i yutnu kue'e kuun kiti kue'e. ¹⁸Chi ma kuu kuun in kiti kue'e nuu yutnu gua'a, te suni ma kuu kuun in kiti vixin gua'a nuu yutnu kue'e. ¹⁹Ndi'i yutnu ja tu kuun kiti vixin gua'a,

te'nde tnu, te kee tnu nuu ñu'u.

²⁰Te saa ni kuu jin ñayiu yun, chi jin tniuu sa'i, te vi kuni ni na ñayiu kui.

Masu ndi'i ñayiu kiukuei andivi

²¹Masu ndi'i ñayiu ka ka'an jin san: “Jito'o maa san kuu ni”, kiukuei nuu tatnuni ia Dios ndee andivi, chi maa ni ñayiu ka sa'a nagua kuini maa Tata Dios, ia oo ndee andivi, ka kuu ja kiukuei. ²²Chi kua'a ndeva'a ñayiu vi ka'an jin san kiuu yun: “Jito'o, jin sivi maa ni ni ka okaxtno'o san nuu ñayiu nagua kokuu, te suni jin sivi ni ni ka oskunu san tachi, te suni jin sivi ni ni ka osa'a san kua'a javii java'a”, vi kachi. ²³Yun te kuña'a san: “Tu jini sa'un ña san. Vi kujioo ni nuu san, chi ni no'o ni jakue'e ka sa'a ni.”

Ni kaxtno'o Jesús ja ja'a uu ve'e

²⁴Te nani kuu ñayiu ka nini tno'o ka'an san ya'a, te ka skunkui, skintna'a inuu san jin in tee ndichi ja ni sa'a de ve'e de siki kava. ²⁵Te ni kuun sau vi ni kee teñu'u, te ni jinki'i tachi, te ni tee sua'a tee sua'a jin ve'e yun, te tu ni junkau, chi nukuiin gua'a siki kava yun. ²⁶Su nani kuu ñayiu ka nini tno'o ka'an san ya'a, te tu ka skunkui, skintna'a inuu san jin in tee vasa ja ni sa'a de ve'e de siki ñuti. ²⁷Te ni kuun sau vi ni kee teñu'u, te ni jinki'i tachi, te ni tee sua'a tee sua'a jin ve'e yun, te ni ndonso, te vi yun ni naa ndi'i —jiña'a Jesús sua'a.

²⁸Te nuu ni ndi'i ni ka'an ya tno'o ya'a, te ni ka sa'u kuii kuiti ini ñayiu yun ja ka ndakani ini

tno'o ni kaxtno'o ya. ²⁹Chi ni kaxtno'o ya nagua ka'an in tee tatnuni, masu nagua ka ka'an tee ka kaxtno'o Ley.

Ni ndasa'a Jesús in tee ku'u kue'e ndi'yi te'i

8 ¹Te nuu ni nuu Jesús nuu yuku yun, te ka ndikin ña kua'a ndeva'a ñayiu. ²Yun te ni jino in tee ku'u kue'e ndi'yi te'i, te ni jinkuiin jiti de nuu ya, te jiña'a de:

—Jito'o san, nuu ja kuini ni, te kuu ndasavii ña ni joo ja na nduva'a san.

³Yun te ni sonee ya nda'a ya siki de, te jiña'a ya:

—Kuini san, te nduvii ni.

Yun te vi ore saa kua'an kue'e yun. ⁴Te jiña'a Jesús:

—Masu ja koka'an ni nuu ni in ñayiu ja ni ndasa'a ña san. Kua'an ni te xne'e ni maa ni nuu sutu, te suni soko ni nagua ni tatnuni Moisés, nagua ja vi kuni ñayiu ja ni nduva'a ni jin kue'e ni —jiña'a ya.

Ni ndasa'a Jesús tee jinokuechi nuu in tee kuu capitán

⁵Nuu ni ndiuu Jesús Capernaúm, te ni jino in tee kuu capitán tatnuni nuu soldado Roma, te ni jikanta'u de nuu ya, ⁶te jiña'a de:

—Jito'o san, ve'e san oo in tee jinokuechi nuu san, te ku'u de kue'e ndutuchiin, te ka'u ndeva'a ku'u de.

⁷Yun te jiña'a Jesús sua'a:

—Ki'in san, te ndasa'a san de.

⁸Yun te jiña'a tee kuu capitán yun:

—Jito'o san, masu na in guaa kuu sa'un san ja kiuu ni ini ve'e san. Sua'a ni ka'an ni, te na nduva'a tee

jinokuechi nuu san. ⁹Chi suni oo in tee tatnuni nuu san, te suni neva'a san soldado ja tatnuni san nuu de. Te nuu ka'an san nuu in de “kua'an ni yun”, te ki'in de. Te nuu ka'an san jin inka de “ne'e ni”, te kii de. Axi nuu tatnuni san nuu tee jinokuechi nuu san ja na sa'a de jaya'a, te sa'a de —jiña'a capitán yun.

¹⁰Te nuu ni onini Jesús, te vini sa'u kuu kuiti ini ya, te jiña'a ya nuu ñayiu ka ndikin ña:

—Ka'an ndaa san ja nii ñuu mao Israel, tu jinku'un san ni in ñayiu ja kandija ia Dios nagua kandija capitán ya'a. ¹¹Te ka'an san nuu ndi'i ni ja kikuei kua'a ñayiu sava ka tatatno'o ichi kana nikandii, te suni ichi kee ya, te vi jinkoi jin Abraham vi Isaac vi Jacob nuu tatnuni ia Dios ndee andivi. ¹²Te se'e ñuo Israel, chi ki'inkuei ndee ye'e nuu nee, te ma kiukuei nuu tatnuni ia Dios. Te yun kuu nuu vi nda'i vi kanai, te vi ndaka'ñi no'i.

¹³Yun te jiña'a Jesús nuu capitán yun:

—Kuano'o ni ve'e ni, te vi nagua ni kandija maa ni, saa kokuu.

Te vi ore saa ni nduva'a tee jinokuechi nuu de.

Ni ndasa'a Jesús nana xiso Pedro

¹⁴Te nuu ni jino Jesús ve'e Pedro, te ni jini ya ja ku'u ka'u ndeva'a nana xiso de, katuu ña nuu jito jin kue'e kiji. ¹⁵Te ni tnii ya nda'a ña, te vi ore saa ni nduva'a ña. Yun te ni ndakoo ña, te ni jiña'a ña ja ni ka jaa ya.

Ni ndasa'a Jesús kua'a ñayiu ka ku'u

¹⁶Yun te nuu ni kunee, te ni ka kisia'a ñayiu nuu ya kua'a ñayiu ka

ñu'u ña tachi, te vi ja tno'o ka'an ni ya, te ni skunu ya tachi yun. Te ndi'i ñayiu ka ku'u sava ka kue'e ni ndasa'a ya. ¹⁷Te ndi'i ya'a ni kuu nagua ja skunkuu tno'o ni ka'an Isaías, tee ni ndakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a, nuu jiña'a de sua'a: “Te vi maa ya ni ndake'en ndi'i kue'o vi ni ndakuiso ya ja ka jatu ka jani'nio”.

Ka kuini ñayiu ja vi kondikin Jesús

¹⁸Te nuu ni jini Jesús ja ni ka jionduu ña kua'a ndeva'a ñayiu, te ni tatnuni ya ja vi ya'a de inka jioo yu'u ndute mar. ¹⁹Te ni jintna'a ña in tee kaxtno'o Ley, te jiña'a de:

—Mastru, kondikin ña san jin ni ndee ni nuu ni kuu ja ki'in ni.

²⁰Yun te jiña'a Jesús:

—Ñukuii, chi ka oo kava ve'e ti, saa ni kiti ndagua, chi ka oo taka ti. Su sein ja kuu san Se'e Teyii, chi vini nuu kakintuu san xini san, tu nagua neva'a san.

²¹Yun te ni jino inka tee ka skua'a jin ya, te jiña'a de sua'a:

—Jito'o san, kuandetu ni na ki'in san xtnañu'u ka na tayu'u san tata yua san, te saa na kondikin ña san.

²²Yun te jiña'a Jesús:

—Kondikin ña ni, te xndoo ni ndiyi yun na vi tayu'u tna'a ndisa ndiyi maa —jiña'a ya.

Ni junkani Jesús tikacha vi ola ndute mar

²³Yun te ni ndee ya nuu barco, te ka ndikin ña tee ka skua'a jin ya.

²⁴Yun te ni jinki'i in tikacha ni'i ndeva'a nuu ndute yun, te ndakoo sukun de, te ni ka ja'nu ndeva'a ola ndute yun ja ni jinonta ndee

nuu barco yun. Su Jesús, chi kixin ni ya. ²⁵Yun te ni jinokuei tee ka skua'a jin ya, te ni ka xtoto ña de jin ya, te ka jiña'a de:

—Jito'o san, skaku ni'nu ña ni, chi vi sa'uo nuu ndute ya'a.

²⁶Yun te jiña'a ya:

—¿Nau ja ka yu'u ni, se'e tee tu ka kandija gua'a?

Yun te ni ndakoo ya, te ni tatnuni ya nuu tikacha yun jin ola ndute yun, te ni jinkuiin ndi'i. ²⁷Yun te vini ka sa'u kuii kuiti ini de, te ka ndatno'o tna'a de:

—¿Na in kuu tee ya'a ja vi ndee tikacha vi ndute mar ya'a ka jantno'o ña jin de?

Ni ndasa'a Jesús uu tee ka ñu'u ña tachi ja ka oo de yuku ja tnii Gadara

²⁸Te nuu ni ka ndejioo ya inka yu'u ndute yun nuu kuu ñu'u ñayiu gadara, te ni ka nditna'a ña uu tee ka ñu'u ña tachi, ja ni ka oo de nuu ka yiyu'u ndiyi. Tee xeen ka kuu de ja ni in ñayiu ña ni okuu ja vi ya'a ichi nuu ka oo de yun. ²⁹Te ni ka kana jaa tachi yun ndee anu de, te ka jiña'a:

—¿Nagua kuini ron ja vaji ron nuu ka oo rin, vi Se'e Dios? ¿A vaji ron ja taa ron tnundo'o vi tna'a rin ama ka ja jino kiuu sandi'i?

³⁰Te ndee jika nuu ka oo ya yun ka ñu'u kua'a kini ka jaa ti. ³¹Te ni ka jikanta'u tachi ndee anu tee yun, te ka jiña'a:

—Nuu ja skunu ña ron, te kuandetu na ndekuei rin chii kini ka ñu'u yun.

³²Yun te jiña'a ya:

—Kua'ankuei nuu saa.

Te kua'ankuei, te ni ndekuei chii kini yun. Yun te ni ka jino ndi'i

kini yun kua'ankuei ti, te oo ndeyi ja ni kentakuei ti ndee nuu ndute mar yun. Te ni ka tnaa ti maa ti, te ni ka ji'i ti.

³³Yun te ni ka jino tee ni ka ojito kini yun, te kuanokuei de maa ñuu, te ni ka ndakani de ndi'i ja ka jini de vi naxa ni ka ndo'o tee ni ka ñu'u ña tachi yun. ³⁴Te ndi'i ñayiu ñuu yun ni kekuei ni ka jintna'a ña jin Jesús. Te nuu ni ka jini ña, te ni ka jikanta'u ja na kujioo ya ñuu yun.

Ni ndasa'a Jesús in tee ni ndutuchiin

9 ¹Yun te ni ndee Jesús nuu barco yun, te ni ndaya'a ya inka jioo ndute mar yun, te ni ndajino ya ñuu ya. ²Yun te ni ka jinsia'a ñayiu in tee ku'u kue'e ndutuchiin, katuu de nuu jito de. Te nuu ni jini Jesús ja ka kandija gua'a tee yun, te jiña'a ya nuu tee ndutuchiin yun:

—Koyutnu anu ron, vi Se'e, chi ja ni jaka'nu ini rin yika kuechi ron.

³Yun te sava tee ka xatno'o Ley yun ka ndakani ini de: “Tno'o ka'an tee ya'a, chi kane'e de jin ia Dios”.

⁴Yun te nuu ni jini Jesús ja siun ka ndakani ini de, te jiña'a ya:

—¿Nau ja ka ndakani kue'e ini ni jin anu ni? ⁵¿Nagua kuu vijin ka ja ka'an san jin tee ya'a? ¿A “ja ni jaka'nu ini san yika kuechi ni”, axi kuña'a san: “Ndakoo, te kaka ron”?

⁶Su vitna te vi kuni ni ja Se'e Teyii, chi suni neva'a jaka'nu ja tatnuni nuu ñuyiu ya'a, te kuu kuaka'nu ini yika kuechi ñayiu.

Yun te jiña'a ya nuu tee ndutuchiin yun:

—Ndakoo, te ndakuiso ron jito ron, te kuanoo ve'e ron.

⁷Yun te ni ndakoo de kuano'o de ve'e de. ⁸Te nuu ni ka jini ñayiu ja siun ni sa'a ya, te ni ka yu'i, vi ni ka chiñu'i ia Dios ja ni jiña'a ya in jaka'nu ya nuu ñayiu.

Ni kana ña Jesús jin Mateo

⁹Te nuu ni ya'a Jesús yun, te ni jini ya in tee nani Mateo ja nukoo de ki'in de xu'un impuestu ka tniuya'u ñayiu ja ndakan ñuu Roma, te jiña'a Jesús:

—Kondikin ña ni na ki'on.

Yun te ni ndakoo de, te ni jata ndikin ña de kua'ankuei de.

¹⁰Yun te ni jinokuei ya ve'e de, te ni ka jinkoo ya ka jaa ya xtaa. Te suni ni jinokuei kua'a tee ka xtutu xu'un impuestu vi ñayiu ka sa'a jakue'e, te ni ka jinkoo ndi'i de in ni nuu mesa jin Jesús vi tee ka skua'a jin ya. ¹¹Te nuu ni ka jini tee ka kuu fariseo yun, te ni ka jikan tno'o de nuu tee ka skua'a jin ya:

—¿Nau ja vi in ni ka jaa mastru ni xtaa jin tee ka xtutu xu'un impuestu vi ñayiu ka sa'a jakue'e? —ka jiña'a de.

¹²Te nuu ni onini Jesús, te jiña'a ya:

—Ñayiu ka oo va'a, chi tu ka jiniu'u tee tatna, chi maa ni ñayiu ka ku'u kuu ja ka jiniu'u. ¹³Kua'ankuei ni te vi jinkui'nu ini ni naxa kei tno'o ya'a ja yoso nuu tutu ii: “Ja kuini rin kuu ja vi kunda'u ini ron ñayiu, masu ja vi soko ron nuu rin”. Chi masu vaji san ja ndaka'an san ñayiu ka ndakani ini ja ñayiu va'a ka kuu, chi vaji san ja ndaka'an san ñayiu ka ndakuni ja ka oo yika kuechi, te vi ndatna'u ini nuu yika kuechi.

Ni ka jikan tno'o de Jesús ja ja'a ja ka ondite ñayiu

¹⁴Yun te ni kikuei ñayiu ka skua'a jin Juan, tee skuandute, te ka jiña'a de:

—¿Nau ja sein vi tee ka kuu fariseo ka ondite san kua'a jichi, su tee ka skua'a jin ni, chi tu ka ondite de? —ka jiña'a de.

¹⁵Yun te jiña'a Jesús:

—Te ¿a kuu vi kondite ñayiu ka oo viko tnanda'a ja siun vi ka oi jin tee tnanda'a yun? Ña'a, ma kuu vi kondite ñayiu ja siun vi ka oi jin maa tee tnanda'a yun. ¹⁶Chi ni in ñayiu tu ndatnaa in pedasu sa'un jaa nuu in xioo tu'u, chi ndandiyi sa'un jaa yun, te ka'nde ña jin sa'un tu'u yun, te saa sua'a te'nde gua'a ka. ¹⁷Suni ni in ñayiu ma vi tnai vinu jaa nuu in itni ñii tu'u, chi ka'ndi ñii yun, te kati vinu yun, te suni junaa jin ñii yun. Yun guaa vi tnaa ni vinu jaa nuu itni ñii jaa nagua ja saa te koo va'a nduu.

Ni ndasa'a Jesús ña'a ni oku'u vi sesi'i Jairo

¹⁸Te vi nini ka'an ka ya siun, te ni jino in tee kuu nija'nu nuu ve'e ii sinagoga, te ni jinkuiin jiti de nuu ya, te jiña'a de:

—Vi inka ni ji'i sesi'i san. Su ki'inkueio, te sonee ni nda'a ni siki, te na ndatekui —jiña'a de.

¹⁹Yun te ni ndakoo Jesús vi ndi'i tee ka skua'a jin ya, te ni ka jata ndikin ña ya kua'ankuei ya jin de. ²⁰Yun te ni kuyatni in ñasi'i ja ku'u kue'e ta'u ña ndee ja oo uxi uu kuia ichi yata Jesús, te ni tnii ña yu'u sa'un ichi yata ya. ²¹Chi ni ndakani ini maa ña:

“Nuu ja na tnio visi ja sa'un yata ya, te nduva'o”. ²²Yun te ni jiokuiin Jesús, te ni jini ya ñasi'i yun, te jiña'a ya:

—Sesi'i, koyutnu anu ni, chi ni kandija ña ni jin san, te ni nduva'a ni.

Te vi ore saa ni nduva'a ña.

²³Yun te ni jinokuei ya ve'e tee netniuu yun, te ni jini ya ñayiu ka tiuu yaa vi ñayiu ka nda'i ka kana.

²⁴Te jiña'a ya:

—Vi kujioo ni, chi masu ni ji'i suchi si'i ya'a, chi sua'a ni kixin.

Te ni ka jaku ndee ña ñayiu yun jin ya. ²⁵Su nuu ni kene'e ndi'i ya ñayiu yun ye'e, te ni kiuu ya ini ve'e yun, te ni tnii ya nda'a suchi si'i yun, te ni ndakoi. ²⁶Yun te ni jitenuu tno'o ndi'i ñuu yun ja siun ni sa'a ya.

Ni ndasa'a Jesús uu tee ka ku'u nuu

²⁷Te nuu ni ya'a Jesús yun, te ni ka jata ndikin ña uu tee ka ku'u nuu, ka kana jaa de, te ka jiña'a de:

—Kunda'u ini ña ni jin san, vi ndikin tata ndee David.

²⁸Yun te ni jinokuei ya in ve'e, te ni ka jintna'a ña tee ka ku'u nuu yun, te ni jikan tno'o ña Jesús:

—¿A ka kandija ni ja kuu ndasa'a ña san?

Yun te ka jiña'a de:

—Kuu sa'a ni, vi Jito'o san.

²⁹Yun te ni tetuu ya nda'a ya nduchi nuu nduu tee yun, te jiña'a ya:

—Vi nagua ka kandija maa ni, te vi saa kokuu.

³⁰Te ni ka ndanune nduchi nuu tee yun, te ni tatnuni Jesús, te jiña'a ya:

—Vi kondia'a gua'a ni ja ni in ñayiu ma vi kuni ja ni ndasa'a ña san.

³¹Su nuu ni kekuei de kua'ankuei de, te ni ka ndakani de nuu ñayiu ndi'i ñuu ja ka oo yun ja siun ni ndasa'a ña ya jin de.

Ni ndasa'a Jesús in tee kuu ñi'i

³²Te nuu ni ndekuei tee ni ka oku'u nduchi nuu yun kua'ankuei de, te ni ka jinsia'a ñayiu in tee kuu ñi'i, ñu'u ña tachi, nuu Jesús. ³³Su nuu ni skunu ya tachi yun, te ni kuu ni ndaka'an tee kuu ñi'i yun. Te ni ka sa'u kuii kuiti ini ñayiu yun, te ka ka'in:

—¡Ni in kiuu tu ka jinio ja na in sa'a sua'a ñuo Israel!

³⁴Su tee ka kuu fariseo yun ka jiña'a sua'a:

—Kuu skunu tee ya'a tachi, chi maa tachi kuu ka'nu yun ni jiña'a tniuu ka'nu ja kuu sa'a de.

Joo ni ñayiu ka satniuu nuu tniuu ia Dios

³⁵Te ni jiondita Jesús nii ñuu na'nu vi ñuu kueli kaxtno'o ya taka ve'e ii sinagoga tno'o va'a naxa tatnuni ia Dios vi ni ndasa'a ya ñayiu ka ku'u ndi'i nuu kue'e vi ndi'i ja ka jatu ka jani'ni ñayiu. ³⁶Te nuu ni jini ya ja kua'a ñayiu ka kuu, te ni kunda'u ini ña ya, chi ni ka kuita ñayiu yun, te ka ndii nda'u nui na kuinio ndikachi ja tu na in jito ña. ³⁷Yun te jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya:

—Vi ja ndaa ndija ja oo kua'a ja ndaxtutuo, su joo ni ñayiu ka satniuu ka oo ja vi ndaxtutui. ³⁸Vi kakanta'u ni nuu Jito'o xiin tniuu ya'a ja na tetniuu ka ya ñayiu vi satniuu —jiña'a ya.

**Ni kaji Jesús uxi uu
tee ni chitniuu ya**

10 ¹Yun te ni ndakana Jesús uxi uu tee ka skua'a jin ya, te ni jiña'a ya in jaka'nu ja vi tatnuni de nuu tachi ka ñu'u ña jin ñayiu, te vi skunu de, te vi ndasa'a de ndi'i ñayiu ka ku'u sava ka nuu kue'e vi ja ka jatu ka jani'ni.

²Te sua'a ka nani ndi uxi uu tee ni chitniuu ya. Tee xtnañu'u kuu Simón, ja suni nani de Pedro, vi ñani de Andrés, Jacobo vi ñani de Juan, nduu de ka kuu seyii Zebedeo, ³vi Felipe, vi Bartolomé, vi Tomás, vi Mateo, tee ni oo xtutu xu'un impuestu, vi Jacobo se'e Alfeo, vi Lebeo ja ka xnani ña jin de Tadeo, ⁴vi Simón, tee yinduu nuu ñayiu ka kuu cananista, jin Judas Iscariote tee ni xtuu ña jin Jesús.

**Ni tetniuu Jesús tee ni chitniuu
ya ja vi kaxtno'o de tno'o ya**

⁵Tee ya'a ka kuu uxi uu de ja ni tetniuu Jesús, te ni xteku ña ya nagua kuu ja vi sa'a de, te jiña'a ya:

—Ma ki'inkuei ni nuu ka oo ñayiu sava ka tatatno'o, ni in ñuu ñayiu Samaria, ma kiukuei ni. ⁶Chi kua'ankuei ni nuu ñayiu ve'o Israel ja ka kui na kuinio ndikachi ni ka ndoñu'u. ⁷Kua'ankuei ni te sua'a vi kaxtno'o ni: “Ja oo yatni ja tatnuni ia Dios ñuyiu ya'a”. ⁸Te vi ndasa'a ni ñayiu ka ku'u, te vi ndasavii ni ñayiu ka ku'u kue'e te'i, te vi ndaxteku ni ñayiu ni ka ji'i, te vi skunu ni tachi. Sua'a ni vi sa'a ni, ma vi ke'en ni xu'un, chi sua'a ni ni ka kuta'u ni.

⁹Te ma vi chindee ni itni xu'un kuu oro ni plata ni cobre nuu

kanchii ka ndikin chii ni. ¹⁰Ni ma vi kinda'a ni ñunu xtaa ni ichi ki'inkuei ni, ni inka sa'un vi ndasama ni, ni inka ndijan ni, ni ma vi kinda'a ni yutnu ja vi kotuu ni. Chi in tee satniuu, te kanuu ja nuu satniuu de, yun vi skaa ña jin de.

¹¹Te nuu kentakuei ni in ñuu ka'nu axi in ñuu lule, te vi nduku tno'o ni ndenu oo in ñayiu va'a, te vi ndoo ni ve'e ñayiu yun, guaa ndee nuu ki'inkuei ni inka ñuu.

¹²Te nuu kiukuei ni ve'e yun, te vi ndakantno'o ni ñayiu yun a kuya'a kukueni ka oi. ¹³Te nuu ja ñayiu gua'a oo ve'e yun, te koi jin javii java'a, su nuu ja masu ñayiu gua'a kui, te ndajiokuiin javii java'a ni ka ka'an ni yun vi koo jin maa ni.

¹⁴Su nuu ja oo ñayiu ja ña jain ja vi kuantu'a ñai, ni ja vi konini tno'o ka ka'an ni, te ndekuei ni ve'e yun axi ñuu yun, te vi kisi ni ñuyaka ka ndaa si'in ni ja na kokuu in seña ja tu ni ka janta'ui. ¹⁵Chi ka'an ndandaa san ja kiuu sandaa ia Dios kuechi, te kua'a ka tñundo'o kii siki ñayiu ñuu yun, saa nagua ni ka ndo'o ñayiu ñuu Sodoma vi Gomorra.

**Ni kaxtno'o Jesús ja vi sondikin
ña ñayiu nuu kuee ka**

¹⁶Vi kondia'a gua'a ni, chi tetniuu ña san ja ki'inkuei ni na kuinio ndikachi ne'u va'u lobo. Te vi kondichi ini ni na kuinio koo, te vi kokunda'u vi kokukee ni na kuinio sata. ¹⁷Te vi koto ni maa ni, chi vi tnaa ña de nuu nda'a tee ka netniuu, te vi kani ña de jin ni ini ve'e ii sinagoga. ¹⁸Te suni vi

ndasia'a ña de guaa ndee nda'a tee ka netniuu sava ka ñuu vi nuu nda'a tee ka kuu rey ja ja'a sein. Saa te kuu vi ndakani ni tno'o san nuu de vi nuu ñayiu sava ka tatatno'o. ¹⁹Su nuu vi ndasia'a ña de nuu tee ka netniuu, ma vi kondi'ni ni na tno'o vi ka'an ni axi naxa vi kuña'a ni, chi ore ja vi ka'an ni, te maa ia Dios taa tno'o vi ka'an ni. ²⁰Chi masu maa ni kuu ja vi ka'an, chi Espíritu maa Tata Dios kuu ja ka'an jin yu'u ni.

²¹'Chi vi maa ñani xtuu inka ñani ja kuu de, te suni in yua xtuu se'e ja kui, te se'e vi ndakoo siki yua, te vi sa'a ja vi ka'ni ña. ²²Te ndi'i ñayiu vi kuni u'u ña jin ni ja ja'a sein, su na in kundee ini ja koyutnui guaa ndee kiuu sandi'i, te ñayiu yun kuu ja kaku ni'nui. ²³Su nuu ka sondikin ña ñayiu jin ni in ñuu, te vi kunu ni kua'ankuei ni inka ñuu. Chi ka'an ndandaa san ja ma vi kundee ni vi kiondita ni ninii ñuo Israel ama ka ja ndii san ja kuu san Se'e Teyii.

²⁴'Chi in tee skua'a, masu kuu ka'nu ka de saa mastru de, te ni in tee jinokuechi, masu kuu ka'nu ka de saa lamu de. ²⁵Te na kendoo va'a ini tee skua'a yun ja kenta de kokuu de na kuinio mastru de, te saa ni tee jinokuechi yun ja na kenta de kokuu de na kuinio lamu de. Chi nuu tee xiin ve'e, ni ka xnani ña jin de Beelzebú ja kuu tachi ka'nu ka, te çnagua kuu ka sava ka ñayiu ve'e yun ja ma vi xnani ña siun?

Ni kaxtno'o Jesús na xiin nuu vi koyu'o

²⁶'Te yun guaa ma vi koyu'u ni ñayiu, chi tu na in guaa kuu ja

koyu'u ja ma tuu ndijin, te ni in ma kuu ja kiyu'u, chi ndi'i tuu ndijin, te vi kuni ñayiu. ²⁷Te na tno'o ka'an san nuu tu ka jini ñayiu, te vi xtuu ni nuu vi konini kua'a ñayiu. Te na tno'o ni ka'an yu'u san nduso'o ni, te vi kana jaa ni ndee siki ve'e. ²⁸Te ma vi koyu'u ni jin ñayiu ja'ni, chi yiki kuñu ja'ni, su anuo chi ma kuu ka'ni. Chi ja vi koyu'u ni kuu ia Dios, chi kuu tetniuu ya anu ni vi yiki kuñu ni nuu andeya.

²⁹'Chi ka xiko ñayiu uu tisala kueli jin invaa ni xu'un kaa luluu. Su vini saa, te tu ka ji'i ti nuu ja ma kuandetu maa Tata Dios. ³⁰Te ja in in maa ni, chi vi ndee ixixini ni ndi'i ka'u ya guaa jini ya nasaa ka oo. ³¹Te yun guaa ma vi koyu'u ni, chi ka ndee ka ni nuu ya saa kua'a tisala kueli yun.

Vi ndaa yu'o nuu ñayiu ja ka kandijao Jesús

³²'Te nani kuu ñayiu ndaa yu'u ja kandija ñai jin san nuu ñayiu ñuyiu ya'a, te suni ndaa yu'u san nuu Tata Dios, ia oo ndee andivi, ja kandija ñai jin san. ³³Su na ñayiu tu ndaa yu'u ja kandija ñai jin san nuu ñayiu ñuyiu ya'a, te suni ma ndaa yu'u san nuu Tata Dios, ia oo ndee andivi, ja kandija ñai jin san.

Ka sa'a siin tna'a ñayiu ja ja'a Jesús

³⁴'Te ma vi koka'an ni ja vaji san jin tno'o mani ñuyiu ya'a, chi masu vaji san jin in jamani, chi vaji san ja skaxin tna'a ña san. ³⁵Chi vaji san ja sa'a siin ña san, te ndakoo in se'e siki yua, te in sesi'i ndakoo siki nanai, te suni in janu ndakoo siki nana xiso. ³⁶Te vi ndakuni u'u tna'a ndisa ve'e maa.

³⁷Te na in kutoo gua'a ka yuai vi si'i saa sein, te tu oo tu kai ja koo san jin. Te suni na in kutoo gua'a ka seyii vi sesi'i saa sein, te suni tu oo tu kai ja koo san jin. ³⁸Te na in tu kuini ja kuiso cruz ja kuu tnundo'o, te kondikin ñai jin san, te suni tu oo tu kai ja koo san jin. ³⁹Chi na in nduku ja skaku ni'nu ja tekui nuu tnundo'o, te skunai mai. Su na in skunaa mai ja ja'a sein, te kaku ni'nui.

Vi kuta'uo in jagua'a nuu ia Dios

⁴⁰Chi na in janta'u ña jin ni, te suni janta'u ña jin san. Te na in janta'u ña jin san, te suni janta'u ñai jin ia ni tetniuu ña jin san. ⁴¹Te suni na in janta'u in tee ndakani tno'o ia Dios, ja tee jinokuechi nuu Dios kuu de, te suni ndani'i ya'ui nagua ni'i tee ndakani yun. Te na in janta'u in tee ndaa, te ja siun tee ndaa kuu de, te suni ndani'i ya'ui nagua ni'i tee ndaa yun. ⁴²Te na in jiña'a in yajin ndute vijin nuu in in tee kueli ya'a ja ka ndikin ña de jin san, te suni ka'an ndaa ndija san ja ndani'i ya'ui nuu ia Dios —jiña'a Jesús.

Ni tetniuu Juan uu tee ka skua'a jin de ja vi kakan tno'o de Jesús

11 ¹Te nuu ni ndi'i ni xteku ña Jesús jin ndi uxi uu tee ka skua'a jin ya, te kua'an ya ja kaxtno'o ya vi ndakani ya tno'o ndaa nuu ñayiu ka oo taka ñuu yun.

²Te yi'i Juan vekaa. Te yun ni ni'i tno'o de tniuu na'nu ja sa'a Jesukristu. Yun te ni tetniuu de uu tee ka skua'a jin de ³ja vi kakan tno'o ña de:

—¿A maa ni kuu ia ni tetniuu Dios ja kii, axi vi kondetu san inka? —ka jiña'a de.

⁴Yun te jiña'a Jesús:

—Kua'ankuei ni te vi ndakani ni nuu Juan nagua ni ka jini ni ja sa'a san vi na tno'o ni ka onini ni. ⁵Ñayiu ka ku'u nuu te ka ndaye'e nduchi nui. Ñayiu ka ku'u si'in, te kuu ka ndakakai. Te ñayiu ka ku'u kue'e ndi'yi te'i, te ka nduvii. Te ñayiu ka ndesi so'o, te ka ndanune so'i. Te ñayiu ni ka ji'i, te ni ka ndatekui. Te ñayiu ka kunda'u, ni ka jini tno'o va'a ia Dios. ⁶Te na ta'u na ndetu ñayiu tu ka chiyata ña jin san. Sua'a vi kuña'a ni nuu Juan —jiña'a ya.

⁷Te nuu ni ka ndaya'a tee ka skua'a jin Juan kuano'okuei de, te ni jinkondee Jesús ndakani ya ja ja'a Juan nuu ñayiu, te jiña'a ya:

—¿Na in ni ka jinkoto ni nuu ñu'u te'a yun? ¿A ni ka jinkoto ni in tee na kuinio in ndoo ja ni skanda skanda ña tachi? ⁸Axi nuu ja ña'a, te ¿nagua kuu ja ni ka ndia'a ni? ¿A in tee ni'nu sa'un luu ndeva'a? Ña'a, chi tee ka ni'nu sa'un luu ndeva'a ka kuu tee ka oo ve'e tee ka kuu rey. ⁹Su ¿nagua kuu ja ni ka jinkoto ni? ¿A in tee ndakani tno'o ia Dios? Vatuka, chi in tee kuu ka'nu ka saa tee ndakani tno'o ia Dios kuu tee ni ka jini ni. ¹⁰Chi ja ja'a Juan ya'a kuu ja yoso nuu tutu ii:

Ya'a tetniuu rin in tee ndakani tno'o rin ja kokoxno'o de nuu ron,
te kosava'a de ichi nuu ki'in ron,

ka'an sua'a. ¹¹Te ka'an ndaa san ja ne'u ñayiu ni ka kaku ñuyiu ya'a, tu na in kuu ka'nu ka saa Juan,

tee skuandute. Su visi ni saa, te na ñayiu kuu lule ka nuu tatnuni ia Dios ndee andivi, te kuu ka'nu kai saa Juan.

¹²Chi guaa ndee kiuu ni kenta Juan, tee skuandute, vi guaa ndee kiuu vitna, ka nduku ndee ndeva'a ñayiu ja kiukuei nuu tatnuni ia Dios. Te ñayiu inu ni'i ini ka kuu ñayiu ka kindee nuu tatnuni ya.

¹³Chi ndi'i tee ni ka ondakani tno'o ia Dios ndee jana'a vi tno'o yoso nuu Ley Moisés, ni ka ondakani ja ja'a nuu tatnuni ia Dios guaa ndee kiuu ni kenta Juan. ¹⁴Te nuu ja ka kuini ni vi kuenta'u ni ndi'i ya'a, te suu Juan kuu Elías ja kii. ¹⁵Te na in oo so'o ja konini, te na konini.

¹⁶¿Te nagua kuu ja skintna'a inuu san jin ñayiu ka oo tiempu vitna? Skintna'a inuu san jin nagua ka sa'a suchi kueli ja ka jinkoi ka kasiki nuu ya'u, te ka kanai nuu tna'i. ¹⁷Te ka jiña'a: “Ni ka tiuu li in yaa jin tnu yoo, su tu ni ka jita ja'a lo. Ni ka jita li in yaa nda'u, su tu ni ka nda'i lo.” ¹⁸Chi ni kii Juan, te tu ni ojaa va'a de ni tu ni oji'i de vinu, te ka kachi ñayiu: “Ñu'u ña Tachi jin de”. ¹⁹Te ni kee maa san ja kuu san Se'e Teyii, te jaa vi ji'i san, te ka ka'an ñayiu: “Ya'a oo in tee jaa ndeva'a vi ji'i de vinu, te ka ndeka tna'a gua'a de jin tee ka xtutu xu'un impuestu vi tee ka sa'a jakue'e”. Su vi kuni ñayiu ja oo ndaa tno'o ndichi ia Dios nuu vi kuni naxa ka sa'a ñayiu ka oo jin maa ya —jiña'a ya.

Ni ka'an xeen Jesús jin ñayiu tu ka kandija

²⁰Yun te ni jinkondee Jesús ka'an xeen ya jin ñayiu taka ñuu nuu ni

sa'a ya kua'a tniuu na'nu. Chi vini saa, te tu ni ka kuini ñayiu ja vi ndatna'u ini te kiukuei ichi ia Dios. Te jiña'a ya:

²¹—iNda'u ni ka roon ñayiu ñuu Corazín vi nda'u ni ka roon ñayiu ñuu Betsaida! Chi vaa nuu sua'a, te nuu ñayiu ñuu Tiro axi Sidón ni kuva'a in tniuu ka'nu ja ni sa'a rin nuu ndi'i maa ron, vaa vi ndee nona kiuu ja ni ka keku'i'nuu sa'un ndayi vi ni ka jinkoi nuu yaa ñu'u ja ka ndatna'u ini nuu yika kuechi. ²²Su ka'an rin ja kiuu tetniuu ia Dios tnundo'o, te kua'a ka tnundo'o vi tna'a ron saa ñayiu ñuu Tiro vi Sidón. ²³Te maa ron, ñayiu ñuu Capernaúm, ja ka ka'an ron ja ndiukuei ron ndee andivi, su saa sua'a keku'e ron ndee ñuu ji'i. Chi nuu sua'a te nuu ñayiu ñuu Sodoma ni sa'a rin tniuu na'nu ja sa'a rin nuu ndi'i maa ron, vaa vi ka tekuni ñayiu yun ndee kiuu vitna nuu siun. ²⁴Su ka'an rin ja kiuu tetniuu ia Dios tnundo'o, te kua'a ka tnundo'o vi tna'a ron, saa ñayiu ñuu Sodoma.

Ki'inkueio nuu maa Jesús te vi ndatatuo

²⁵Te kiuu yun ni ndakuatu Jesús, te jiña'a ya:

—Ndakuanta'u san nuu ni, vi Tata Dios, ja kuu ni Jito'o andivi vi ñuyiu, chi ni tayu'u ni taka ya'a nuu ñayiu ndichi vi ñayiu jinkui'nuu gua'a ini, te ni ndaxne'e ni nuu ñayiu ka kuu na kuinio suchi kueli. ²⁶Saa ni sa'a ni, vi Tata, chi saa jinkuaan ini maa ni.

²⁷Te ndi'i ya'a ni ni'i san nuu Tata Yua san. Te ni in ñayiu, tu

na in jini gua'a Se'e ia Dios, chi maintno'o maa Yua, guaa jini ya. Te ni in ñayiu, tu na in jini gua'a Yua, chi maintno'o maa Se'e ya, guaa jini, te nani kuu nuu ñayiu ka'an maa Se'e ia Dios ja vi kuni, te xne'e ya. ²⁸Ne'ekuei ndi'i maa ni ja ni ka kuita ni jin tniuu ka sa'a ni vi jin javee ndeva'a ka ndiso ni, te maa san sa'a ja vi ndatatu ni. ²⁹Vi kuiso ni yuvu san, te vi kutua'a ni nagua oo maa san, ja in tee tu yachi ini kuu san, vi sa'a nda'u sa'a kee ni san, te vi ni'i ni nuu vi ndatatu anu ni. ³⁰Chi ñama yuvu san, vi ñama ja ndiso san, te masu vee ja vi kondiso ni —jiña'a Jesús.

Ka tno'o tee ka skua'a jin Jesús yoko triu in kiuu ndatatu

12 ¹Te in kiuu ndatatu ni ka ya'a Jesús jin tee ka skua'a jin ya in nuu kaa triu. Te ni ka kokin tee yun, te ni ka tno'o de yoko triu yun, te ni ka sa'a vii de, te ni ka jaa de. ²Su ni ka jini tee ka kuu fariseo, te ka jiña'a de:

—Kondia'a ni ñayiu ka skua'a jin ni ja ka sa'a de in ja oo ii ja ma kuu sa'o kiuu ndatatu.

³Yun te jiña'a ya:

—¿A tu ka ka'u ni nuu tutu ii naxa ni sa'a David vi tee ka oo jin de nuu ni ka kokin de, ⁴naxa ni kiuu de ve'e maa ia Dios, te ni ka jaa de xtaa vixin ii, ja oo ii ja ma kuu vi kaa de, ni maa de, te ni tee ka oo jin de, chi maintno'o sutu guaa kuu vi kaa?

⁵¿Axi tu ka ka'u ni nuu Ley Moisés naxa ka'an ja vi kuantniuo kiuu ndatatu? Su sutu, chi ka satniuu ni de kiuu yun ini veñu'u, te tu na kuechi ka tavi de. ⁶Su sein, chi ka'an san ja

ya'a oo in tee ka'nu ka saa veñu'u. ⁷Su nuu sua'a te vi jinkui'nu ini ni naxa kee ka'an tno'o ya'a: “Ja kuini rin kuu ja vi kunda'u ini ron ñayiu, masu ja vi soko ron kiti nuu rin”, kachi ya. Nu u saa te ma vi ka'an kuechi ni siki ñayiu tu na kuechi. ⁸Chi maa san ja kuu Se'e Teyii kuu san Jito'o ja ndiso tniuu san ja tatnuni san siki kiuu ndatatu —jiña'a ya.

Ni ndasa'a Jesús in tee ni yichi nda'a kiuu ndatatu

⁹Te nuu ni ya'a ya yun, te ni jino ya ve'e ii sinagoga nuu ka skua'a ñayiu judío. ¹⁰Te yun oo in tee ni yichi nda'a. Te ni ka jikan tno'o ña tee ka kuu fariseo yun jin Jesús, nagua ja kuu vi ka'an kuechi de siki ya, te ka jiña'a de:

—¿A tu oo ii ja ndasa'o in ñayiu ku'u kiuu ndatatu?

¹¹Yun te jiña'a ya:

—Ndee in tee kuu ja ka oo jin ni ya'a, nuu ja neva'a de in ndikachi, te kanakau ti in yau kiuu ndatatu, te ¿a ma ki'in de te ndatau de ti?

¹²¿Te a masu ndee ka in ñayiu saa in ndikachi? Su yun guaa masu ii kuu ja sa'o java'a kiuu ndatatu.

¹³Yun te jiña'a ya nuu tee ku'u yun:

—Skaa ni nda'a ni.

Te ni skaa de nda'a de, te ni nduva'a nagua oo inka nda'a de. ¹⁴Yun te ni ndekuei tee ka kuu fariseo yun, te ni ka ndatno'o de naxa vi ka'ni de Jesús.

Ni skunkuu tno'o ni ka'an Isaías

¹⁵Su nuu ni jini Jesús, te ni kee ya kua'an ya. Te ni ka jata ndikin ña kua'a ñayiu, te ni ndasa'a ya

ndi'i ñayiu ka ku'u. ¹⁶Te ni tatnuni ya ja ma vi xtuu ña ñayiu na in kuu ya. ¹⁷Saa te ni skunkuú nagua ni ka'an Isaías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu ni jiña'a de:

¹⁸Ya'a oo in tee jinokuechi nuu rin ja ni kaji rin de.

Te kutoo rin de vi osii ini rin jin de,

te kuña'a rin Espíritu rin nuu de,

te kaxtno'o de tno'o ndaa rin nuu ñayiu sava ka tatatno'o.

¹⁹Te ni ma tee tna'a de jin ñayiu, ni ma kana jaa de,

te ni in ñayiu ma vi kuni ja ka'an ni'i de taka ichi.

²⁰Te ni ma ka'nu de in ndoo ja ni taxin,

te ni ma nda'va de ni in yua'a ja inka ni jinkondee kana ñua'a ja kai,

vi guaa ndee na kundee de ja kotatnuni ndaa de.

²¹Te vi kokukanu ini ña ñayiu sava ka tatatno'o jin de,

ni ka'an Isaías.

Ka xtavi kuechi de Jesús ja oo ya jin jaka'nu maa Tachi

²²Yun te ni ka kisia'a ñayiu in tee ñu'u ña tachi ja ku'u nuu de vi ñi'i kuu de nuu Jesús. Te ni ndasa'a ña ya ja ni ndaye'e nduchi nuu de vi ni ndaka'an de. ²³Te ndi'i ñayiu ni ka sa'u kuii kuiti ini, te ka ndatno'i:

—¿A masu tee ya'a kuu ndikin tata ndee David ja tetniuu ia Dios?

²⁴Su nuu ni ka onini tee ka kuu fariseo, te ka jiña'a de:

—Tee ya'a, chi skunu de tachi jin jaka'nu maa Beelzebú, ja kuu tachi ka'nu ka, ja ñu'u ña jin de.

²⁵Te ni jini Jesús ja siun ka ndakani ini de, te jiña'a ya:

—Ndi'i tee ka netniuu ja ka sa'a siin tna'a de ka jaxin tna'a ndisa maa de, te ka xnaa tna'a maa de. Te ndi'i ñuu axi ve'e ja ka sa'a siin tna'a, te suni ma kuu vi koo. ²⁶Te suni saa ni tachi kuu ka'nu, nuu ja maa skunu tachi kueli yun, te jaxin tna'a maa jin maa, te ¿naxa kuu koo gua'a nuu tatnuni nuu saa? ²⁷Su ka ka'an maa ni ja jin jaka'nu tachi kuu ka'nu kuu ja skunu san tachi kueli. Te nuu ja saa kuu, te ¿na in ni jiña'a in jaka'nu nuu ñayiu ka ndikin ña jin maa ni ja ka skunu de tachi? Te ja ja'a tee yun vi kuni ni ja masu vatuka ka ka'an ni. ²⁸Su nuu ja jin Espíritu ia Dios kuu ja skunu san tachi, te jin yun kei ja ni kee ia Dios nuu ka oo maa ni ja tatnuni ya.

²⁹Chi ma kuu kiuu in tee ve'e in tee ndakui, te su'u de nagua neva'a tee yun. Chi xtnañu'u ka ku'ni ña de, te saa kuu ja su'u de ve'e tee yun.

³⁰Te na in tu chituu ña jin san, te siki san oo de. Te na in tu ka ndaxtutu jin san, te sa'a de ja ka jitenuu ñayiu.

³¹Te yun guaa ka'an san ja kuaka'nu ini ia Dios ndi'i yika kuechi ñayiu vi ja ka ka'an ne'i siki ya. Su na in kane'e siki Espíritu ia Dios, chi ma kuaka'nu ini ya. ³²Te na in kuu ja kane'e siki Se'e Teyii, te kuaka'nu ini ia Dios. Su na in kane'e siki Espíritu ia Dios, te ma kuaka'nu ini ya, ni ja ñuyiu ya'a, te ni ja vaji nuu kuee ka.

Jin ndia'a tnu te vi kunio na yutnu kuu tnu

³³Vi kokuu ni na kuinio in yutnu gua'a, ja kuun ndia'a gua'a nuu tnu,

axi vi kokuu ni na kuinio in yutnu kue'e ja kuun ndia'a kue'e nuu tnu. Chi nagua kuun nuu tnu, te kunio na yutnu kuu tnu. ³⁴¡Tatatno'o koo! ¿Naxa kuu vi ka'an ni tno'o va'a, te ñayiu kue'e ka kuu ni? Chi nagua oo chitu anuo, te yun guaa ka'an yu'o. ³⁵Chi in tee gua'a tava'a de java'a anu de ja ka'an de tno'o va'a. Te in tee kue'e tava'a de jakue'e anu de, ja ka'an de tno'o kue'e. ³⁶Su sein, chi ka'an ndaa san ja ndi'i ñayiu ja ka ka'in tno'o tu jiniu'u, vi ndakuña'i kuenta nuu ia Dios kiuu sandi'i ja sa'a ndaa ya kuechi. ³⁷Chi jin tno'o ka ka'an ni, te kekuei ni ja ñayiu ndaa ka kuu ni. Te suni jin tno'o ka ka'an ni, te vi xtavi kuechi ni maa ni ja vi tniuya'u ni yika kuechi ni —jiña'a Jesús.

Ka jikan ñayiu kue'e ja na sa'a Jesús in tniuu ka'nu

³⁸Yun te ka jiña'a sava tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo: —Mastru, ka kuini san ja sa'a ni in tniuu ka'nu.

³⁹Yun te jiña'a ya:

—Ñayiu ya'a, chi inu kue'e ndeva'i, te tu ka janta'u kuiti ia Dios, ka jikan ja na sa'a san in tniuu ka'nu. Su tu ka na tniuu ka'nu sa'a san, chi maa ni nagua ni ndo'o Jonás, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a. ⁴⁰Chi nagua ni inee Jonás chii chiaka ka'nu uni kiuu vi uni jakuaa, te saa ni sein ja kuu san Se'e Teyii, chi kuinee san uni kiuu vi uni jakuaa chii ñu'u. ⁴¹Te vi ndakoo ñayiu ñuu Nínive kiuu sandaa ia Dios kuechi, te vi xtavi kuechi ñai jin ñayiu ka oo

tiempu vitna, chi ni ka ndatna'u ini ñayiu ñuu Nínive yun, te ni kiukuei ichi ia Dios, nuu ni ka onini tno'o va'a ia Dios ja ni kaxtno'o Jonás. Te ka'nu ka kuu maa san ja oo san ya'a, saa Jonás. ⁴²Te suni ndakoo in ña'a ni okuu reyna ni otatnuni ichi sur, kiuu sandaa ia Dios kuechi, te xtavi kuechi ña jin ñayiu ka oo tiempu vitna, chi jika ndeva'a ñuu ña'a yun, su ni kii ña ni onini ña tno'o ndichi ni ka'an rey Salomón. Te ka'nu ka kuu maa san ja oo san ya'a, saa rey Salomón.

Ni ndajiokuiin tachi kue'e ini anu in ñayiu

⁴³Te nuu kana in tachi kue'e ni ñu'u ña jin in ñayiu, te kua'an jiondita in nuu ñu'u yichi nduku ndenu ndatatu. Su nuu tu ni'i, ⁴⁴yun te ka'an: “Na ndajiokuion ve'e nuu ni keo ja vajio”, kachi. Te nuu ndajiokuiin tachi yun, te nuku'un ini anu ñayiu yun na kuinio in ve'e ja tu na in oo, te ni ka ndaxtaa vi ni ka ndaskutu vii. ⁴⁵Yun te ki'in junkuaka uja tachi kue'e ndeva'a ka saa maa, te ndajinokuei, te kiukuei ja vi koo ini anu ñayiu yun. Nuu saa, te kue'e ndeva'a ka ñayiu kokui saa jaxtna'nu'u. Te suni saa vi ndo'o ñayiu ka oo tiempu vitna, chi ñayiu kue'e ndeva'a ka kui —jiña'a ya.

Ni jinokuei nana Jesús vi ñani ya

⁴⁶Te vi nini ka'an ka ya jin ñayiu yun, te ni jinokuei nana ya vi ñani ya ka ndetu ña ye'e yun ja vi ka'an jin ya. ⁴⁷Te jiña'a in tee nuu ya:

—Yun ka ndetu ña nana ni vi ñani ni ye'e yun, te ka ka'an ja vi ka'an jin ni.

⁴⁸Yun te jiña'a ya nuu tee ni ka'an yun:

—¿Na in kuu nana san, te na in ka kuu ñani san?

⁴⁹Yun te ni xnenda'a ya nuu ka oo ñayiu ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

—Ya'a oo nana san vi ya'a ka oo ñani san. ⁵⁰Chi ndi'i ñayiu ka sa'a nagua kuini Tata san, ia oo ndee andivi, te ñayiu yun ka kuu ñani san, vi kua'a san vi nana san —jiña'a ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a in tee siagua ndikin tata

13 ¹Te kiuu yun ni kee Jesús ve'e, te kua'an ya ja ni jino ya yu'u ndute mar, te yun ni jinkoo ya. ²Yun te ni ka kututu kuakua'a ñayiu, guaa ni kaa ya nuu in barco, te ni jinkoo ya. Te ndi'i ñayiu ka oo yu'u ndute yun. ³Yun te ni ka'an ya kua'a tno'o jioni'ni, te jiña'a ya:

—In kiuu ni kee in tee kua'an ja siagua de ndikin tata. ⁴Te nini siagua de, te sava ndikin tata yun ni junkuei yu'u ichi, te ni kikuei tisala, te ni ka jaa ti. ⁵Te sava ni junkuei nuu ñu'u yuu, nuu tu na ñu'u oo gua'a, te vi yachi ni jite, chi tu ni jinkisa'u kokin ñu'u.

⁶Su nuu ni jinonta nikandii, te ni teñu'u ña, te ni yichi, chi tu oo kunu yo'lo. ⁷Te sava ndikin tata yun ni junkuei nuu tnu iñu, te ni ka ja'nu tnu iñu yun, te ni ka chikati ña. ⁸Te sava ni junkuei nuu ñu'u gua'a ñu'u kokin nuu ni kee in ciento ja invaa ndikin tata vi sava uni xiko vi sava oko uxi. ⁹Te na in oo so'o ja konini, te na konini —jiña'a ya.

Ni kaxtno'o Jesús naxa kei tno'o jioni'ni yun

¹⁰Yun te ni ka kuyatni tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—¿Su nau ja nino'o tno'o jioni'ni ka'an ni?

¹¹Yun te jiña'a ya:

—Su nuu maa ni, chi kaxtno'o kaji ia Dios tno'o yiyu'u naxa tatnuni ya ndee andivi, su nuu tee yun, chi tuu. ¹²Chi na in neva'a, te ni'i kua'a kai ja koneva'a kua'i. Te na in tu nagua neva'a, te vi ndee joo luluu ja neva'i, te ndondee. ¹³Te yun kuu ja ka'an san tno'o jioni'ni. Chi visi ka ndia'a de te ma vi kuni de, te visi ka nini de jin so'o de, te ma vi jinkui'nu ini de. ¹⁴Saa ni ka ndo'o de, nagua ja skunkuu tno'o ni ka'an Isaías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a, nuu jiña'a de:

Su visi na vi konini ron jin so'o ron, su ma vi jinkui'nu ini ron.

Te visi na vi kondia'a ron jin nuu ron, su ma vi kuni sa'un ron.

¹⁵Chi ni ka kundee ndeva'a ini anu ñayiu ñuu ya'a, te ña ka jaan vi konini gua'a, te ni ka jasi nduchi nuu, nagua ja ma vi kuni jin nduchi nuu, te ma vi konini jin so'o, te ma vi jinkui'nu ini jin anu, te ma vi ndatna'u ini te ndasa'a rin jin.

Ni tee Isaías.

¹⁶Su na ta'u na ndetu maa ni, chi ka neva'a ni nduchi nuu ni ja ka ndia'a ni, vi so'o ni ja ka nini ni.

¹⁷Chi ka'an ndaa ndija san ja kua'a

tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a vi ñayiu ka sa'a ndaa, chi ni ka ndioo ini de ja vi kondia'a de nagua ka ndia'a ni, su tu ni kuu vi kondia'a de. Te suni ka ndioo ini de ja vi konini de nagua ka nini ni, su tu ni kuu vi konini de.

¹⁸Nuu saa te vi konini ni naxa kei tno'o jioni'ni ja ja'a tee siagua ndikin tata yun. ¹⁹Na ñayiu nini tno'o va'a naxa tatnuni ia Dios, te tu jinkui'nu ini, te ñayiu ya'a kuu na kuinio ndikin tata ja ni junkuei yu'u ichi. Chi ni kii Tachi, te ni xtajioo tno'o va'a ia Dios ja ni ka skute ini anui. ²⁰Te ndikin tata ni junkuei nuu ñu'u yuu, kuu ñayiu nini tno'o va'a ia Dios, te kusii ndeva'a ini janta'ui. ²¹Su masu kunu oo yo'o maa, te joo ni te yichi. Yun kuu ñayiu nuu tna'i tundo'o axi ka ka'an u'u ña ñayiu jin ja ja'a tno'o ia Dios, te ndakaka yatai. ²²Te ndikin tata ni junkuei nuu tnu iñu, kuu ñayiu nini tno'o va'a ia Dios, su ndioo ndeva'a ini ja oo ñuyiu ya'a vi xnda'u ña ja kuu kuikai. Te ndi'i ya'a kuu ja ni chikati ña tno'o ya'a, te ni sa'a ña'mai. ²³Su ndikin tata ni junkuei nuu ñu'u gua'a ñu'u kokin, kuu ñayiu nini tno'o va'a ia Dios, te jinkui'nu ini. Te ñayiu ya'a kuu na kuinio in ndikin tata ja kee in ciento vi sava uni xiko vi sava oko uxi ja invaa ni ndikin tata yun —jiña'a ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a yuku kue'e ja ni nana ne'u triu

²⁴Yun te ni ka'an Jesús inka tno'o jioni'ni, te jiña'a ya:

—Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu ja skintna'a san jin

in tee jate ndikin tata gua'a nuu ñu'u maa de. ²⁵Su nuu ni ka kixin ndi'i tee ka satniuu jin de, te ni kii tee jaxin tna'a jin de, te ni jate de ndikin yuku kue'e ja kaa inuu jin triu, te kua'an. ²⁶Su nuu ni jite triu yun, te ni kuu yoko, te suni ni ja'nu yuku kue'e yun. ²⁷Yun te ni ja'ankuei tee ka satniuu yun nuu tee xiin triu yun, te ka jiña'a de: “Jito'o san, ¿xaan masu ni jate ni triu tata gua'a nuu ñu'u ni? ¿Te nau ja saa yuku kue'e oo?” ²⁸Te jiña'a tee xiin triu yun: “Ndee in tee ka jaxin tna'a jin san ni sa'a siun”. Te ka jiña'a tee ka satniuu yun: “¿A kuini ni ja ki'inkuei san, te na vi tno'o san yuku kue'e yun?” ²⁹Yun te jiña'a tee xiin triu yun: “Ña'a, chi kana saa nuu ka tno'o ni yuku kue'e yun, te kuu sanaa saa triu yun vi tno'o ni. ³⁰Gua'a ka kuu ja vi kuandetú ni na vi kua'nu nduu mai saa ndee kiuu te'nde triu, saa na tetniuu san tee ka satniuu nuu san ja vi ka'nde de xtnañu'u ka yuku kue'e yun, te vi xtutu de, te vi sa'a nu'ni de, te vi teñu'u de. Saa te vi ndaxtutu de triu san, te vi tava'a de nuu koo va'a”, jiña'a tee xiin triu yun —jiña'a Jesús.

Ni kaxtno'o Jesús naxa sa'a in ndikin yuku stancia

³¹Yun te ni ka'an jioni'ni Jesús, te jiña'a ya:

—Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu ja skintna'a san jin in ndikin yuku stancia ja ni skute in tee nuu ñu'u de. ³²Vi ja ndaa ja in ndikin luluu ni kuu nuu sava ka ndikin yuku. Su nuu kuu ka'nu, te ja'nu ka saa sava ka yuku kuii. Te kuu in

yutnu ka'nu nuu jinokuei tisala, te ka tnaa ti taka ti nuu nda'a tnu yun —jiña'a ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a levadura

³³Yun te ni ka'an jioni'ni tuku ya inka tno'o, te jiña'a ya:

—Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu ja skintna'a inuu san jin levadura ja ni ki'in in ñasi'i, te ni saka ña nuu uni tija'an yujan triu, vi guaa ndee ni kiuu ndo'o ndi'i yujan yun.

Ni kaxtno'o Jesús nino'o tno'o jioni'ni

³⁴Ndi'i tno'o ya'a ni ka'an jioni'ni Jesús nuu ñayiu. Te ndimaa ni tno'o jioni'ni ni okaxtno'o ya nuu ñayiu, ³⁵nagua ja skunkuu tno'o ni ka'an tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu jiña'a de:

Ka'an rin tno'o jioni'ni,
te kaxtno'o rin ndi'i ja ni oyutu,
guaa ndee nuu ni jinkoo ñuyiu
ya'a,
kachi tutu ii.

Ni kaxtno'o Jesús naxa kei tno'o jioni'ni ja ni ka'an ya ja ja'a yuku kue'e

³⁶Yun te ni ndakuanta'u Jesús ñayiu yun ja kuano'okuei, te ni kiuu ya ve'e yun. Te ni ka kuyatni tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—Kaxtno'o ni naxa kei tno'o jioni'ni ni ka'an ni jin yuku kue'e ja oo nuu ñu'u jitu yun.

³⁷Te jiña'a ya:

—Tee jate ndikin tata gua'a kuu maa san ja kuu san Se'e Teyii. ³⁸Te ñu'u yun kuu ñuyiu ya'a. Te ndikin tata gua'a yun ka kuu ñayiu ka

jantno'o naxa tatnuni ia Dios. Te yuku kue'e yun ka kuu ñayiu ka ndikin jakue'e ja kuu Tachi. ³⁹Te ja jaxin tna'a jin tee jitu yun, kuu ja ni jate ndikin kue'e, te suu kuu Tachi. Te kiuu ndututu triu yun kuu kiuu ndi'i ñuyiu ya'a. Te tee ni ka ja'nde yun ka kuu ia ka jinokuechi nuu maa ia Dios. ⁴⁰Te vi nagua ka sa'a ja ka tno'o yuku kue'e yun, te ka tnaa nuu ñu'u, saa kokuu kiuu ndi'i ñuyiu ya'a. ⁴¹Chi tetniuu maa san ja kuu san Se'e Teyii, ia ka jinokuechi nuu san, te vi ndaxtutu nuu tatnuni san ndi'i ñayiu ka sa'a ja junkuei sava ka ñayiu nuu yika kuechi vi ndi'i ñayiu ka sa'a jakue'e. ⁴²Te vi tnaa ña ya nuu jitnu ja vi kai koko koko. Te yun vi konda'i vi kokana, te vi ndaka'ñi no'o. ⁴³Yun te vi ye'e ndi'i ñayiu ka sa'a ndaa, na kuinio nikandii nuu tatnuni Tata Dios. Na in oo so'o ja konini, te na konini.

Ni skintna'a Jesús in jatnu xu'un ja yiyu'u

⁴⁴Suni nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in jatnu xu'un ja yiyu'u chii ñu'u in nuu ñunde'i. Te ni ndani'i in tee, te ni ndatayu'u ii ni de. Te vi ja kusii ini de, te ni ja'an de ni xiko ndi'i de nagua neva'a de, te ni ndaki'in de ñunde'i yun.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a in yuu ya'u ndeva'a

⁴⁵Te suni nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in tee ki'in ndatniuu vi ndaxiko de, te nduku de yuu ya'u nani perla. ⁴⁶Te nuu ni ni'i de in yuu ya'u ndeva'a

yun, te ni ja'an de, te ni ndaxiko ndi'i de ja neva'a de, te ni ndaki'in de yuu ya'u ndeva'a yun.

Ni ka'an jioni'ni Jesús in ñunu ja ka tau chiaka

⁴⁷Te nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in ñunu ja ka skee tee nuu ndute mar, te ka tau de ndinuu nuu chiaka. ⁴⁸Te nuu ni chitu ñunu yun, te ka ndatau de yu'u ndute. Yun te ka jinkoo de ka ndakaji de ti. Te kiti gua'a ka tnaa de nuu chika, te kiti ja tu oo gua'a, ka skana de ti. ⁴⁹Saa kokuu kiuu ndi'i ñuyiu ya'a. Chi kikuei ia ka jinokuechi nuu maa Dios, te vi ndakaji ya ñayiu kue'e ne'u ñayiu gua'a. ⁵⁰Te vi tnaa ya ñayiu kue'e yun nuu jitnu kai koko koko, te yun vi konda'i vi kokanai, te vi kondaka'ñi no'i —jiña'a ya.

Ni skintna'a Jesús in ja jaa vi in ja tu'u

⁵¹Yun te jikan tno'o ña Jesús: —¿A ka jinkui'nu ini ni ndi'i tno'o ya'a?

Te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya: —Ka jinkui'nu ini san, vi Jito'o san.

⁵²Yun te jiña'a ya: —Ndi'i tee ka kaxtno'o Ley ja ni ka kutua'a gua'a de naxa tatnuni ia Dios ndee andivi, kuu inuu de jin in tee xiin ve'e ja jini de kene'e de ne'u jaya'u neva'a de ndeja kuu ja jaa vi ja tu'u —jiña'a ya.

Ni ndajino Jesús ñuu ya Nazaret

⁵³Te nuu ni ndi'i ni ka'an Jesús tno'o jioni'ni, te ni kee ya kua'an ya. ⁵⁴Te nuu ni ndajino ya ñuu

ya, te ni kaxtno'o ya ini ve'e ii sinagoga nuu ñayiu. Yun te vi ni ka sa'u kuii kuiti ini ñayiu, te ka ndatno'o tna'i:

—¿Ndeni ni kutua'a suchi ya'a tno'o ndichi ja ka'in ya'a vi tniuu na'nu ja sa'i? ⁵⁵¿A masu se'e tee kuu carpinteru kuu suchi ya'a? Te ¿a masu nanai kuu María? Te ñani ka kuu Jacobo, José, Simón vi Judas. ⁵⁶¿A masu ka oo ndi'i kua'i jion? Te ¿ndenu ni ni'i tno'o ndichi ya'a? —ka kachi.

⁵⁷Saa te tu ni ka kuini ja vi kandija ñai jin ya. Su yun te jiña'a Jesús:

—Ndi'i ni nuu ka nee yiñu'u ñayiu nuu in tee ndakani tno'o ia Dios. Su ñayiu ñuu maa de vi ñayiu ve'e de, chi tu ka nee yiñu'u nuu de —jiña'a ya.

⁵⁸Yun guaa tu ni sa'a kua'a ya tniuu na'nu yun, chi siun tu ni ka kandija ña ñayiu yun jin ya.

Ni ji'i Juan, tee ni oskuandute

14 ¹Te tiempu yun ni jini so'o Herodes, tee tatnuni ñuu ja tniil Galilea, ndi'i tniuu na'nu sa'a Jesús. ²Te jiña'a de nuu tee ka jinokuechi nuu de:

—Tee yun kuu ndi Juan, tee ni oskuandute, te ni ndateku de ne'u ndiyi, yun guaa neva'a de jaka'nu ja sa'a de tniuu na'nu —jiña'a Herodes.

³Chi maa de ni tatnuni ja ni ka kakuiko ña jin Juan, te ni ju'ni ña de jin cadena, te ni jasi ña de vekaa ja ja'a Herodías, ñasi'i ñani de Felipe.

⁴Chi ni oka'an Juan nuu Herodes: —Masu vatuka kuu nuu Ley ja kondeka ni ña.

⁵Te yun kuu ja ni okuini Herodes ja ka'ni ña de, su ni oyu'u de ja vi kiti ini ñayiu ñuu nuu de, chi ni ka okandijai ja Juan kuu in tee ndakani tno'o ia Dios. ⁶Su nuu ni ndajino Herodes kuia de, te ni ka ndasa'a viko de, te ni kiuu sesi'i Herodías ni jita ja'i nuu ka oo de jin ñayiu ni ka kututu yun, te ni jinkuaan ndeva'a ini Herodes. ⁷Te yun kuu ja ni kee yu'u de ja kuña'a de ndi'i nagua kakain. ⁸Su yun te ni ja'in ni jikan tno'i nanai, te saa ni ndajinoi, te jiña'i:

—Taa ni yiki xini Juan, tee skuandute, na ku'un nuu in tija'an ya'a —jiña'i.

⁹Yun te ni kusuchi ini rey yun, su ja siun ni kee yu'u de ja kuña'a de nagua jikain jin nuu tee ka nukoo jin de nuu mesa yun, te ni tatnuni de ja vi kuña'a. ¹⁰Yun te ni tatnuni de ja vi ka'nde de yiki xini Juan ini vekaa yun. ¹¹Te ni ka sonee de in nuu tija'an yiki xini Juan, te ni ka jiña'a de nuu suchi si'i yun, te suchi yun ni nusia'i nuu nanai.

¹²Yun te ni ja'ankuei tee ni ka oskua'a jin Juan, te ni ka ndakuiso de yiki kuñu yun, te ni ja'ankuei de ni ka tayu'u de. Yun te saa ni ja'ankuei de ni ka kaxtno'o de nuu Jesús ja siun ni kuu.

Ni jiña'a Jesús ja ni ka jaa u'un mil teyii

¹³Te nuu ni jini Jesús ja siun ka ndakani de, te ni kee siin maintno'o ni ya jin in barco kua'an ya in nuu tu na ñayiu oo. Su nuu ni ka jini kua'a ñayiu ja ni kee ya kua'an ya, te ni kekuei ñayiu taka ñuu ja kua'ankuei ka jika ja'i guaa

ndee nuu jino ya. ¹⁴Te nuu ni nana Jesús nuu barco yun, te ni jini ya kua'a ndeva'a ñayiu, te ni kunda'u ini ña ya jin ñayiu yun, te ni ndasa'a ya taka ñayiu ka ku'u. ¹⁵Su nuu makukuii ñuyiu, te ni jinokuei tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—Ja mañini, te tu na ve'e ka oo yatni ya'a. Ndaxtute ni ñayiu kua'a ya'a, na ki'inkuei ndee in in ñuu kueli, te na vi kuain ja vi kai.

¹⁶Yun te jiña'a Jesús:

—Tu na tniuu ñayiu ja ki'inkuei. Vi kuña'a maa ni ja vi kai.

¹⁷Yun te ka jiña'a de:

—Tu nagua ka neva'a san, chi nani u'un vi xtaa, te uu nuu chiaka.

¹⁸Yun te jiña'a ya:

—Vi kisia'a ni nuu saa.

¹⁹Yun te jiña'a ya ja vi junkoo ndi'i ñayiu nuu yuku yun. Te ni tniui ya u'un xtaa yun vi uu chiaka yun, te ni ndakondia'a ya ichi andivi, te ni jikanta'u ya nuu ia Dios, te saa ni ja'nde ya xtaa yun. Te ni jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya, te tee yun ni ka skaka nuu ñayiu kua'a yun. ²⁰Te ndi'i ñayiu ni ka jaa vi ndee ni ka ndutu chii. Te saa ni ka ndaxtutu pedasu ja ni ndoo, te ni ndachitu uxi uu chika. ²¹Te tee ni ka jaa yun ka kuu vaa u'un mil teyii, te tu ni ka ka'u ñasi'i vi chikueli.

Jika Jesús siki ndute mar

²²Yun te ni ka'an Jesús jin tee ka skua'a jin ya ja kakuei de nuu barco, te vi kokakoxno'o de koki'inkuei de ndee inka jioo yu'u ndute yun nini ndaxtute ya ñayiu kua'a yun. ²³Te nuu ni ndaxtute ya ñayiu kua'a yun, te ni kaa ya in nuu tinduu, te yun ni

ndakuatu maintno'o ni ya. Te nuu ni kuaa, te oo maintno'o ni ya yun. ²⁴Su barco yun, chi ja ni kuu sagua nuu ndute kua'an, te uun sua'a uun sua'a ni ka kua'an sa'a ola ndute yun, chi sua'a manana nuu tachi ni'i yun. ²⁵Su nuu makundikin ja matuu, te jika ja'a Jesús siki ndute kua'an ya nuu ka oo de. ²⁶Te nuu ni ka jini ña tee ka skua'a jin ya ja jika ja'a ya siki ndute vaji ya, te ni ka yu'u de, te ni ka kana jaa de, te ka jiña'a de:

—¡In anu kuu!

²⁷Su yun te ni ka'an Jesús, te jiña'a ya:

—Vi koo anu ni, ma vi yu'u ni, chi maa san kuu.

²⁸Yun te jiña'a Pedro:

—Jito'o san, nuu ja maa ni kuu, te tatnuni ni ja kuu kaka san siki ndute ya'a jaa san nuu oo ni —jiña'a de.

²⁹Yun te jiña'a ya:

—Ne'e ni.

Yun te ni nuu Pedro nuu barco yun, te ni jika de siki ndute yun kua'an de nuu oo ya. ³⁰Su nuu ni jini de ja yi'i tachi ni'i nuu ndute yun, te ni yu'u de. Te ni jinkondee de makee de nuu ndute yun kua'an de. Te ni kana de, jiña'a de:

—Jito'o san, ¡skaku ni'nu ña ni!

© 1996 David C. Cook

Ni jikan Pedro ja skaku ni'nu ña Jesús (14.30)

³¹Yun te vi nuu saa ni skaa Jesús nda'a ya, te ni ndatnii ña ya, te jiña'a ya:

—Tee tu kandija gua'a kuu ni.

¿Nau ja ni ndakani ini ni?

³²Te nuu ni ndakuei ya nuu barco yun, te ni jinkuiin tachi yun. ³³Yun te ni ka jinkuiin jiti tee ka ñu'u nuu barco yun nuu ya, te ni ka chiñu'u ña de, te ka jiña'a de:

—Vi ja ndaa ndija ja Se'e ia Dios kuu ni —ka jiña'a de.

Ni ndasa'a Jesús ñayiu ka ku'u ñuu Genesaret

³⁴Te nuu ni ka ya'a ya ndute yun, te ni jinokuei ya nuu nani Genesaret. ³⁵Te nuu ni ka ndakuni ña ñayiu ñuu yun, te ni ka xtutenui tno'o nuu ndi'i ñuu yatni yun ja ni jino ya, te ni ka kisia'i ndi'i ñayiu ka ku'u nuu ya. ³⁶Te ni ka jikanta'ui ja na kuandetu ya vi tni'i ñayiu, visi ja joo luluu, yu'u sa'un ya. Te ndi'i ñayiu ni ka ke'e sa'un ya ni ka nduva'i.

Ni kaxtno'o Jesús nagua sa'a tne'e ña jin ñayiu

15 ¹Yun te ni ka jintna'a ña tee ka skua'a Ley Moisés vi tee ka kuu fariseo ja vajikuei de ndee Jerusalén jin Jesús, te ka jiña'a de:

²—¿Nau ja tu ka jantno'o tee ka skua'a jin ni, ja vi tava'a de nagua costumbre ja ni ka jakin ndi nija'nuo? Chi tu ka skunkuu de costumbre ja vi nda'a de, te saa vi kaa de xtaa —ka jiña'a de.

³Yun te ni jikan tno'o ña ya:

—¿Te nau ja suni ka jisokava maa ni nagua ni tatnuni ia Dios, te saa

costumbre maa ni ka ndikin ni?

⁴Chi tatnuni ia Dios, te kachi ya: “Kuanyu'u kuandetú nuu tata ron vi nuu nana ron”, te “Na in ka'an ne'e jin tatai axi nanai, te vi na kui” kachi ia Dios. ⁵Su maa ni, chi ka ka'an ni: “Ja kuu ka'an in se'e nuu tata de axi nuu nana de: Ma kuu chituu ña san, chi ja ni soko san ndi'i ja neva'a san nuu ia Dios”. ⁶Te ñayiu ka'an siun, chi tu janyu'u jandetú kai nuu tatai ni nuu nanai. Te ja siun ka sa'a ni, te ka jisokava ni tno'o ni tatnuni ia Dios jin costumbre ni. ⁷Se'e ndijani ini, nase gua'a ni ka'an Isaías ja ja'a ni ndee jana'a nuu ni ka'an de:

⁸Ñayiu ñuu ya'a, chi jin yu'i ka chiñu'u ñai,
su anui, chi jika ndeva'a ka oo nuu rin.

⁹Te tu jiniu'u ja ka chiñu'u ñai, chi ka kaxtno'i nino'o ni tno'o ja ka tatnuni ñayiu ñuyiu, kachi ia Dios —jiña'a ya.

¹⁰Yun te ni ndakana ya ñayiu kua'a yun, te jiña'a ya:

—Vi konini ni, te jinkui'nu ini ni.

¹¹Chi masu ja makee yu'u in tee kuu ja sa'a tne'e ña, chi ja makana yu'u de kuu ja sa'a tne'e ña jin de.

¹²Yun te ni ka nutna'a ña tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—¿A jini ni ja ni ka kiti ini tee ka kuu fariseo nuu ni ka onini de ja siun ni ka'an ni? —ka jiña'a de.

¹³Yun te jiña'a ya:

—Ndi'i yutnu kuii ja masu maa Tata Dios san, ia oo ndee andivi, ni xtee tnu, te vi tno'o tnu jin ndee yo'o tnu. ¹⁴Te yun kuu ja vi kokuu maa maa de, chi tee kuaa ka kuu de ja ka ndikin ña sava ka tee kuaa. Chi nuu

na in tee kuaa kondikin ña jin inka tee kuaa yun, te vi in ni nuu yau vi junkuei nduu de —jiña'a ya.

¹⁵Yun te jiña'a Pedro nuu ya:

—Kaxtno'o kaji ni joo naxa kei tno'o jioni'ni ni ka'an ni yun —jiña'a de.

¹⁶Yun te jiña'a Jesús:

—¿A vi suni tu ka jinkui'nu ini maa ni? ¹⁷¿A tu ka jinkui'nu ini ni ja ndi'i ja makee yu'o, te ya'a kua'an ndee jiti ka'nu, te saa kee kua'an ja kuu siin nuu yiki kuñuo?

¹⁸Te ja tno'o ka'on jin yu'o, chi makana ndee anuo, te ya'a kuu ja sa'a tne'e ña jion. ¹⁹Chi ndee anu ñayiu makana ja ndakani kue'e ini vi ja ka'ni ndiyi, vi ja skindee tna'i, vi ja kuu kuechi jin inka ñayiu, vi ja su'i, vi ja ka'in tno'o tno'o siki ñayiu, vi ja nani ñayiu. ²⁰Te ndi'i ya'a kuu ja sa'a tne'e ña jin ñayiu, su masu ja tu skunkui ja nda'i nuu jai xtaa. Yun chi tu sa'a tne'e ña jin ñayiu —jiña'a ya.

Ni kandija gua'a in ña'a ñuu Canaán

²¹Yun te ni kee Jesús, te kua'an ya nuu ñu'u ja tnii ñuu Tiro vi ñuu Sidón. ²²Te yun ni kenta in ña'a tatatno'o Canaán ja ni kee ña kua'an ña nuu kua'an Jesús, te kana jaa ña jiña'a ña:

—Jito'o san, ndikin tata ndee David, kunda'u ini ña ni jin san, chi ñu'u ña tachi jin sesi'i san, te ka'u ndeva'a sa'a ña.

²³Su Jesús, chi tu ni ka'an sa'un ya ja kana ña. Yun te ni ka kuyatni tee ka skua'a jin ya, te ka jikanta'u de:

—Kuña'a ni ña'a yun na no'o ña, chi kana kana ña ndikin ña ña vaji ña.

²⁴Te jiña'a ya nuu ñasi'i yun:

—Dios ni tetniuu ña jin san ja vaji san nuu maintno'o ni ñayiu Israel, chi ka kui na kuinio ndikachi ni ka ndoñu'u.

²⁵Yun te ni jintna'a ña jin ya, te ni jinkuiin jiti ña nuu ya, te jiña'a ña:

—Jito'o san, tanunda'a ni chituu ña ni.

²⁶Yun te ni ka'an jioni'ni ya, te jiña'a ya:

—Masu vatuka kuu ja kindeo xtaa nuu se'o, te kuña'o nuu ti'ina kueli.

²⁷Yun te jiña'a ña:

—Vatuka kuu, vi Jito'o san. Su vi ndee ti'ina kueli yun, te ka jaa ti yuchi xtaa ja junkuei chii mesa jito'o ti.

²⁸Yun te jiña'a Jesús:

—Nase guagua'a kandija ni, vi xixi. Te saa na kokuu nagua jikan maa ni.

Te vi maa ore saa ni nduva'a sesi'i ña.

Ni ndasa'a Jesús kua'a ñayiu ka ku'u

²⁹Yun te ni ya'a Jesús yun, te kua'an ya ja ni jino ya yu'u ndute mar Galilea. Te ni kaa ya in nuu tinduu, te ni jinkoo ya yun. ³⁰Yun te ni jinokuei kua'a ñayiu ja ni ka jinsia'a ñayiu ka ku'u si'in vi ñayiu ka ku'u nuu vi ñayiu ka kuu ñi'i vi ñayiu chikundu vi ñayiu ka ku'u sava ka nuu kue'e. Te ni ka jinsia'a ñayiu yun nuu Jesús, te ndi'i ni ndasa'a ña ya. ³¹Te vi ni ka sa'u kuu kuiti ini ñayiu yun ka ndia'a ja ni kuu ka ndaka'an ñi'i, vi ni ka nduva'a ñayiu tikundu, vi ni ka ndakaka ñayiu ña ni okuu vi

kaka, vi ni kuu ka ndia'a ñayiu tu ni okuu vi kondia'a. Te ndi'i kuiti ñayiu ni ka ndakuanta'u nuu ia Dios ñayiu Israel.

Ni jiña'a Jesús ja ni ka jaa kuun mil teyii

³²Yun te ni ndakana Jesús tee ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

—Kunda'u ini san ñayiu ya'a, chi ja ni kuu uni kiuu ka oi jion ya'a, te tu nagua ka neva'i ja vi kai. Te tu kuini san ja ndatetniuu san jin ja no'okuei, chi tu nagua ka jai, te kana saa vi kuitai ichi no'okuei —jiña'a ya.

³³Yun te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya:

—¿Su ndenu vi ni'o xtaa ja vi kaa ñayiu ya'a? Te tu na ve'e oo nuu ka oo ya'a, vi kua'a ndeva'i ka kuu.

³⁴Yun te ni jikan tno'o ña ya:

—¿Nasaa xtaa ka neva'a ni?

Te ka jiña'a de:

—Uja ni xtaa, te ndee saa ni chiaka kueli.

³⁵Yun te ni jiña'a ya nuu ñayiu kua'a yun ja vi jinkoi nuu ñu'u yun.

³⁶Te ni tni'i ya uja xtaa yun vi ndee saa chiaka yun, te ni ndakuanta'u ya nuu ia Dios, te ni ja'nde ya xtaa yun, te ni jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya, te maa de ni ka skaka nuu ñayiu kua'a yun. ³⁷Te ndi'i ñayiu ni ka jaa vi ndee ni ka ndutu chii. Te ka ndaxtutu de yu'u xtaa ja ni ndoo, te ni ndachitu uja chika. ³⁸Te tee ni ka jaa yun ka kuu kuun mil teyii, te tu ni ka ka'u de ñasi'i vi chikueli. ³⁹Yun te saa ni ndaxtute ya ñayiu yun, te ni ndee ya nuu in barco, te kua'an ya taka ñuu ja tni'i Magdala.

**Ka jikan ñayiu ja na sa'a
Jesús in tniuu ka'nu**

16 ¹Yun te ni jinokuei tee ka kuu fariseo vi tee ka kuu saduceo ja vi koto tnuni ña de jin Jesús, te ni ka jikan de ja na sa'a ya in tniuu ka'nu ja kokuu in seña ja vaji ndee andivi. ²Su yun te jiña'a ya:

—Nuu mañini, te ka ka'an maa ni sua'a: “Gua'a kiuu kokuu, chi nde'e ni ndukua'a andivi”. ³Te tno'o ne'e ka ka'an ni: “Kuun ndeva'a sau vitna, chi ni ndukua'a andivi vi ni ndachitu viko”, ka kachi ni. ¡Se'e ndijani ini! ¿Nagua kuu seña ja oo ichi andivi ja ka jinkui'nu ini ni, su tu ka jinkui'nu ini ni ja sa'a san tiempu vitna? ⁴Tatatno'o kue'e ja tu ka kandija ia Dios, ka jikan in tniuu ka'nu, su ma sa'a san, chi maintno'o ni tniuu ka'nu nagua ni ndo'o Jonás, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a, kuu ja xne'e san —jiña'a ya, te kua'an ya.

**Skintna'a Jesús tno'o ka
kaxtno'o fariseo jin levadura**

⁵Yun te ni ka ya'a tee ka skua'a jin ya inka jioo yu'u ndute mar yun, te ni ka naa ini de ja vi kinda'a de xtaa vixin. ⁶Yun te jiña'a Jesús:

—Vi koto va'a ni maa ni jin levadura tee ka kuu fariseo vi tee ka kuu saduceo.

⁷Su yun te ka ndatno'o tna'a de: —Yun ka'an de, chi chia tu ni ka yinda'o xtaa vixin.

⁸Te ni jini Jesús, te jiña'a ya: —Tee tu ka kandija gua'a ka kuu ni. ¿Nau ja ka ndatno'o tna'a ni ja tu

na xtaa vixin ka yinda'a ni? ⁹¿A tu ka jinkui'nu ini ni? ¿Axi tu ka na'a ni ja u'un vi xtaa vixin, te ni ka jaa u'un mil teyii, te nasaa ka chika ni ka ndaxtutu ni? ¹⁰¿A vini tu ka na'a ni ja uja ni xtaa vixin, te ni ka jaa kuun mil teyii, te nasaa ka chika ni ka ndaxtutu ni? ¹¹¿Su nau ja tu ka jinkui'nu ini ni ja masu xtaa vixin yun ka'an jin san? Chi ka'an san ja vi koto va'a ni maa ni jin levadura tee ka kuu fariseo vi tee ka kuu saduceo —jiña'a ya.

¹²Yun te saa ni ka jinkui'nu ini de ja masu ka'an ya ja vi koto va'a de maa de jin levadura xtaa vixin, chi ja vi koto va'a de maa de jin tno'o ja ka kaxtno'o tee ka kuu fariseo vi tee ka kuu saduceo.

**Ni ka'an kaji Pedro ja Jesús
kuu ia ni tetniuu Dios**

¹³Yun te nuu ni jinokuei Jesús taka ñuu ka oo Cesarea Filipino, te ni jikan tno'o ya tee ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

—¿Naxa ka ka'an ñayiu na in kuu sein ja kuu san Se'e Teyii?

¹⁴Te ka jiña'a de:

—Sava ñayiu ka ka'an ja Juan, tee ni oskuandute kuu ni, te savai, chi Elías, te sava kai ka ka'an ja Jeremías axi ndee inka tee ni ondakani tno'o ia Dios ndee jana'a kuu ni —ka ka'an de.

¹⁵Te jiña'a ya:

—Te maa ni, ¿naxa ka ka'an ni, na in kuu san?

¹⁶Yun te jiña'a Simón Pedro:

—Maa ni kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios, vi Se'e ia Dios tekku kuu ni —jiña'a de.

¹⁷Yun te jiña'a Jesús:

—Na ta'u na ndetu ni, vi Simón

se'e Jonás, chi ni in ñayiu tu na in ni ndaxtuu nuu ni, chi maintno'o maa Tata Dios san, ia oo ndee andivi, kuu ia ni ndaskuni ña jin ni. ¹⁸Te suni sein ka'an san ja Pedro kuu ni, te kuu ni na kuinio in kava, te siki kava ya'a sa'a san veñu'u san ja ka kuu ñayiu ka kandija ña jin san, te ni in jakue'e vaji nuu nee ma kundee siki ni ni siki ñayiu ka kandija. ¹⁹Te taa san ndakaa nuu tatnuni ia Dios ndee andivi ja kuu in tniuu ka'nu nuu ni, te ndi'i na in ju'ni ni nuu ñuyiu ya'a, te vi saa ni vi konu'ni ndee andivi, te ndi'i na in ndajin ni nuu ñuyiu ya'a, te vi saa ni vi ndajin ndee andivi —jiña'a ya.

²⁰Yun te ni tatnuni ya nuu tee ka skua'a jin ya ja ma vi koka'an de nuu ni in ñayiu ja maa ya kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios.

Ni kaxtno'o Jesús ja kuu ya te ndateku ya

²¹Ndee kiuu yun ni jinkondee Jesús kaxtno'o ya nuu tee ka skua'a jin ya ja nini kuu ja no'o ya Jerusalén, te tna'a ya kua'a ndeva'a tnundo'o, chi vi ndakoo tee ka kuu nija'nu nuu ñuu, vi tee ka kuu nija'nu nuu sutu, vi tee ka kaxtno'o Ley, te vi ka'ni ña de jin ya, su nuu uni kiuu, te ndateku ya. ²²Yun te ni kene'e siin ña Pedro jin ya, te kuxeen de nuu ya, jiña'a de:

—¿Nau ja siun ka'an ni, vi Jito'o san? Te ma kuandetu sa'un ia Dios ja siun ndo'o ni —jiña'a de.

²³Su ni jiokuiin ya, te jiña'a ya nuu Pedro:

—Kujioo ni nuu san, vi Tachi, ma kasi ni ichi ki'in san. Chi tu

ndakani ini ni nagua ndakani ini ia Dios, chi na ni ka ndakani ini ñayiu ñuyiu ya'a ndakani ini ni.

²⁴Yun te jiña'a Jesús nuu tee ka skua'a jin ya:

—Nuu na in kuini ja kondikin ña jin san, te na skunai mai, te kuisoi siki cruz ja kuu tnundo'o, te na kondikin ña jin san. ²⁵Chi na in ka'an ja skaku ni'nui mai, te junai. Te na in skunaa mai ja ja'a sein, te ndani'i ja kotekui. ²⁶Chi ¿nagua ni'i ñayiu visi na koneva'i ndi'i ja oo ñuyiu ya'a, te skunai anui? ¿Axi nagua kuu ja tniuya'u ñayiu ja skaku ni'nui anui? ²⁷Chi sein ja kuu san Se'e Teyii, ndii san jin jaye'e jatajan maa Tata Dios vi ia ka jinokuechi nuu ya. Te yun kuu nuu tniuya'u ña ia Dios jin in in ñayiu na kuu na kuu nagua ni ka sa'i. ²⁸Te ka'an ndaa ndija san ja oo ndee in maa ni ja ka oo ni ya'a, ma vi kuu ni guaa ndee vi kuni ni jin sein ja kuu san Se'e Teyii ja ndii san ja tatnuni san —jiña'a ya.

Ni ndasama naxa kaa Jesús

17 ¹Nuu ni ya'a iñu kiuu, te ni jaka ña Jesús jin Pedro vi Jacobo vi ñani de Juan, te kua'ankuei ya in yuku sukun. ²Te yun ni ndasama ya jin nuu tee yun, chi ni ndaye'e nuu ya na kuinio nikandii, te ni nduyaa sa'un ni'nu ya na kuinio nuu ye'e tajan. ³Te sanaa ni ka ndatuu Moisés vi Elías ka ndatno'o jin ya. ⁴Yun te jiña'a Pedro nuu Jesús:

—Jito'o san, nase gua'a kuu ja ya'a ka oo san. Te nuu ja kuini ni, te na vi sa'a san uni ve'e kuii ya'a,

in koo maa ni, vi in koo Moisés, vi inka koo Elías.

⁵Te vi nini ka'an de, te ni ye'e in viko, te ni chisa'u ña jin de, te ni ka jini so'o de in tno'o ka'an nuu viko yun, te jiña'a:

—Suchia'a kuu se'e maa rin ja kutoo ndeva'a rin, te kusii ini rin jin. Te vi konini tno'o ka'in —jiña'a tno'o yun.

⁶Su nuu ni ka jini so'o tee ka skua'a yun, te ni ka chindei de nuu de ndee nuu ñu'u, chi ni ka yu'u ndeva'a de.

⁷Yun te ni kuyatni Jesús nuu ka oo de, te ni tnii ña ya, te jiña'a ya:

—Vi ndakoo ni, ma vi yu'u ni.

⁸Te nuu ni ka ndane'e nuu de, te tu nagua ni ka jini ka de, chi maintno'o ni ka maa Jesús.

⁹Te nuu manukuei ya nuu yuku yun, te ni tatnuni Jesús, te jiña'a ya:

—Ma vi koka'an sa'un ni nuu ni in ñayiu ja siun ni ka jini ni vi guaa ndee na ndateku sein ja kuu san Se'e Teyii ne'u ndiyi —jiña'a ya.

¹⁰Yun te ni ka jikan tno'o ña tee ka skua'a jin ya, te ka jiña'a de:

—¿Nau ja ka ka'an tee ka kaxtno'o Ley Moisés ja vi nini kuu ja xtnañu'u ka Elías ndii, te saa kii Kristu? —ka jiña'a de.

¹¹Yun te jiña'a Jesús:

—Ja ndaa ja xtnañu'u ka Elías ndii, te suu de ndasava'a ndi'i. ¹²Su ka'an san ja Elías, chi ja ni kii de, te tu ni ka ndakuni ña ñayiu ja suu de kuu. Chi saa sua'a ndeva'a ndetnuni ni ka sa'a ña jin de, nagua ka kuini mai. Te suni saa vi sa'a ña de jin sein ja kuu san Se'e Teyii, chi tna'a san kua'a tnundo'o nuu nda'a de —jiña'a ya.

¹³Yun te saa ni ka jinkui'nu ini tee ka skua'a jin ya ja siki Juan, tee ni oskuandute, ka'an ya.

Ni ndasa'a Jesús in suchi yii ku'u kue'e jiyi'i

¹⁴Nuu ni ndentakuei ya nuu ka oo kua'a ñayiu, te ni jintna'a ña in tee jin Jesús, te ni jinkuiin jiti de nuu ya, te jiña'a de:

¹⁵—Jito'o san, kunda'u ini ni seyii san, chi ku'i kue'e jiyi'i, te ka'u ndeva'a sa'a ña, chi kua'a jichi kei nuu ñu'u vi nuu ndute. ¹⁶Te ni kisia'a san jin nuu tee ka skua'a jin ni, su tu ni kuu vi ndasa'a ña de jin —jiña'a de.

¹⁷Yun te jiña'a Jesús:

—Tatatno'o kue'e ja tu ka kandija, ¿nasaa ka kiuu kuu ja koo san jin ni? ¿Nasaa ka kiuu guaa kuandee ini san jin ni? Vi kisia'a ni jin ya'a nuu saa —jiña'a ya.

¹⁸Te ni kuxeen Jesús nuu tachi, te ni kana ña jin suchi ku'u yun, te vi ore saa ni nduva'i.

¹⁹Yun te saa ni ka nutna'a ña tee ka skua'a jin ya, te ni ka jikan tno'o siin ña de:

—¿Nau ja tu ni kuu vi tau sein tachi yun? —ka jiña'a de.

²⁰Te jiña'a Jesús:

—Saa chi tu ka kandija gua'a ni. Chi ka'an ndaa ndija san ja nuu na vi kandija ni visi ja in ta'u luluu nagua luluu in ndikin yuku stancia, te vi kuña'a ni nuu tinduu ya'a: “Kujioo te ndaya'a ron ndee yun”, te vitna ñu'ni ndaya'a ki'in. Chi tu na in tniuu kachio ja ma kuu vi sa'a ni. ²¹Su in tachi kaa siun, chi ma kee sa'un ki'in nuu ja ma konditeo vi ma ndakuatuo —jiña'a ya.

**Ni kaxtno'o tuku Jesús
inka jichi ja kuu ya**

²²Te nuu ka otutu de Galilea, te jiña'a Jesús:

—Sein, ja kuu san Se'e Teyii, chi vi sinotuu ña jin san nuu nda'a ñayiu
²³te vi ka'ni ña, su nuu uni kiuu, te ndateku san ne'u ndiyi —jiña'a ya.

Te ni ka kusuchi ndeva'a ini de ja siun ni ka'an ya.

**Ni ka jikan tno'o ña tee ka xtutu
xu'un impuestu jin Pedro**

²⁴Te nuu ni ndentakuei Jesús jin tee ka skua'a jin ya ñuu Capernaúm, te ni ja'ankuei tee ka xtutu xu'un impuestu ja vi kuantniuu nuu veñu'u nuu oo Pedro, te ka jiña'a de:

—¿A tu tniuya'u mastru ni xu'un impuestu ja vi kuantniuu nuu veñu'u? —ka jiña'a de.

²⁵—Tniuya'u de —jiña'a Pedro.

Su nuu ni ndiiu de ve'e, te xtnañu'u ka maa Jesús jiña'a:

—¿Naxa ka'an tna maa ni, vi Simón Pedro? ¿Na xiin nuu ka jikan tee ka kuu rey ñuyiu ya'a xu'un impuestu vi xu'un ja vi kuantniuu maa de nuu ñuu? ¿A nuu se'e maa de axi nuu sava ka ñayiu?

²⁶Yun te jiña'a Pedro:

—Nuu sava ka ñayiu.

Te jiña'a Jesús:

—Nuu saa te se'e de, chi tu na tniui ja vi tniuya'ui. ²⁷Su ja ma vi nduxii ini de jion, te kua'an ni yu'u ndute mar, te skee ni kaa tikanchu ni, te chiaka xtnañu'u ja tau ni, tniin ti, te kune ni yu'u ti, te yun ndani'i ni in xu'un ja kenta ja tniuya'u ni impuestu nduo —jiña'a ya.

**Ni kaxtno'o Jesús na
in kuu ka'nu ka**

18 ¹Te vi maa kiuu yun ni jinokuei tee ka skua'a jin Jesús, te ni ka jikan tno'o ña de jin ya:

—¿Na in kuu ka'nu ka nuu tatnuni ia Dios ndee andivi?

²Yun te ni kana Jesús in suchi luluu, te ni jani ña ya ma'ñu ndi'i de. ³Te jiña'a ya:

—Ka'an ndaa ndija san ja nuu ma vi ndasama ni maa ni, te vi sa'a ni na kuinio suchi kueli, te ma kuu kiukuei ni nuu tatnuni ia Dios ndee andivi. ⁴Te yun guaa na in sa'a nda'u mai na kuinio suchi luluu ya'a, te sui kuu ja kokuu ka'nu nuu tatnuni ia Dios ndee andivi. ⁵Te na ñayiu janta'u in suchi luluu ja ja'a san na kuinio suchi ya'a, te janta'u ñai jin maa san.

**Ma vi sa'o ja junkuei
ñayiu nuu yika kuechi**

⁶'Su nani kuu ñayiu sa'a ja in suchi luluu ja kandija ña jin san, kanakau nuu yika kuechi, te vi gua'a ka kokuu ja vi ku'ni in yoso ka'nu molinu sukuin, te na vi tnaa ña ndee nuu kunu ka ka'a ndute mar. ⁷Su nda'u ni ka ñuyiu ya'a, chi oo kua'a jakue'e ja skanakau ñayiu nuu yika kuechi. Te nini kuu ja saa kokuu. Su nda'u ni ka tee sa'a ja kanakau sava ka ñayiu nuu yika kuechi.

⁸'Te yun guaa nuu ja nda'a ni axi si'in ni sa'a ja kanakau ni nuu yika kuechi, te gua'a ka kuu ja ka'nde ni te skana ni, chi kuu ka ja skunaa ni in nda'a ni axi in si'in ni, te ndiiu ni

nuu koteku ni nikuii nikani, masu ja koo va'a nduu nda'a nduu si'in ni, te ki'in ni nuu kokai kojijin ni nikuii nikani. ⁹Axi nuu ja nduchi nuu ni sa'a ja kanakau ni nuu yika kuechi, te tau ni, te skana ni. Chi gua'a ka kuu ja invaa nduchi nuu ni te ndiuu ni nuu koteku ni nikuii nikani, masu ja koo nduu nduchi nuu ni, te ki'in ni nuu kokai kojijin ni nuu andeya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a in ndikachi ni ndoñu'u

¹⁰'Vi kondia'a gua'a ni, te ma vi skexiko ni ndee in suchi kueli, chi ka'an san ja ia ka jinokuechi nuu Dios ja ka jito jin suchi kueli ya'a, chi siun ni ka oo ya nuu maa Tata Dios oo ndee andivi. ¹¹Chi maa san ja kuu san Se'e Teyii, vaji san ja skaku ni'nu san ñayiu ka ndoñu'u nuu ia Dios.

¹²¿Naxa ka ndakani ini tna ni? Nu in tee neva'a in ciento ndikachi, te na ndoñu'u in ti, ¿a ma xndoo de kuun xiko xa'un kuun ti yuku yun, te ki'in de nunduku de kiti ni ndoñu'u yun? ¹³Su nuu ja na ndani'i de ti, te ka'an ndaa ndija san ja kusii ini ka de jin kiti ni ndani'i de yun, saa nuu kuun xiko xa'un kuun kiti tu ni ka ndoñu'u yun. ¹⁴Te suni saa ni Tata Dios, ia oo ndee andivi, chi tu kuini ya ja ndee in suchi kueli ya'a vi ndoñu'u.

Vi kuaka'nu ini ni nuu ñayiu ka skua'a jin ni

¹⁵'Te nuu ja in ñayiu ka skua'a jin ni sa'a jakue'e siki ni, kua'an ni, te ka'an ni nui ja masu vatuka sa'i nuu ka oo maa ni ni jin. Te nuu ja ni onini tno'o ni ka'an ni, te ja ni

kundee ni ndani'i ni jin. ¹⁶Su nuu ja tu ni onini tno'o ka'an ni, te kana ni ndee in axi uu ka ñayiu nagua ja tno'o yu'u uu axi uni testiu, te kokuu ndaa ja vi ndatno'o ni. ¹⁷Su nuu ja tu nini tno'o ka ka'an ñayiu yun, te kaxtno'o ni nuu sava ka ñayiu ka skua'a jin ni, te ñayiu yun na vi ka'an. Su nuu tu nini tno'o ka ka'an ñayiu yun, te vi koneva'a ni jin na kuinio in ñayiu tu kandija ia Dios axi na kuinio tee xtutu xu'un impuestu.

¹⁸'Chi ka'an ndaa ndija san ja ndi'i ja ka ju'ni ni ñuyiu ya'a, te suni vi konu'ni ndee andivi, te ndi'i ja ka ndajin ni ñuyiu ya'a, te vi ndajin ndee andivi.

¹⁹'Te suni inka jichi ka'an ndaa san ja nuu ja uu ni vi ndatno'o tna'a ni nagua kuu ja ka kuini ni nuu ñuyiu ya'a, te inuu vi kakan ni nuu Tata Dios, ia oo ndee andivi, te taa ya. ²⁰Chi nuu ka ndututu uu axi uni ñayiu ka ndakakune'e ña jin maa san, te vi yun oo san ma'ñu sugua nuu ka oi yun.

²¹Yun te ni kuyatni Pedro, te jiña'a de:

—Jito'o san, ¿nasaa jichi kuaka'nu ini san nuu in ñani in tna'a san ja sa'a de jakue'e siki san? ¿A vi ndee uja jichi? —jiña'a de.

²²Yun te jiña'a Jesús:

—Masu ka'an san ja uja jichi, chi guaa ndee uni xiko uxi jichi ja uja.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a uu tee ka ndita xu'un

²³'Te yun guaa nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in rey. Te ni jinkondee de sa'a de kuenta ja ka ndita tee ka jinokuechi

nuu de. ²⁴Su ni jinkondee de sa'a de kuenta, te ni ka jinsia'a in tee ndita kua'a ndeva'a xu'un de.

²⁵Su tee jinokuechi yun, chi tu nagua neva'a de ja tniuya'u de, te ni tatnuni rey yun ja vi xiko ña jin maa de vi ñasi'i de vi se'e de vi ndi'i nagua kuu ja neva'a de, nagua ja junkunya'u ndi'i ja ndita de. ²⁶Yun te ni jinkuiin jiti tee jinokuechi yun nuu rey, te ni jikanta'u de jiña'a de: “Jito'o san, koneka'nu ini ni jin san, te vi oo san ja tniuya'u ndi'i san”. ²⁷Te rey yun, chi ni kunda'u ini ña de, te ni siaa ña de vi ni jaka'nu ini de ja ndita tee jinokuechi yun. ²⁸Su nuu kuano'o tee jinokuechi yun, te ni ka nukuntna'a de jin inka tee ka jinokuechi jin de. Te tee yun, chi ndita de joo ni xu'un nuu maa de, te ni tnii de sukun tee yun, te ni skue'ne ña de, te jiña'a de: “Tniuya'u ja ndita ron nuu rin”.

²⁹Su tee yun, chi ni jinkuiin jiti de nuu de, te ni jikanta'u de jiña'a de: “Koneka'nu ini ni jin san, te vi oo san ja tniuya'u ndi'i san”. ³⁰Su tu ni kuini de, chi ni ka'an kuechi de, te ni tnaa ña de vekaa vi guaa ndee na tniuya'u inka tee yun ja ndita de.

³¹Te nuu ni ka jini sava ka tee ka jinokuechi jin de, te ni ka kusuchi ndeva'a ini de ja siun ni kuu, te ni ja'ankuei de, te ni ka ndakani de nuu rey yun ndi'i ja ni sa'a tee yun.

³²Yun te ni kana ña rey yun, te jiña'a de: “Masu tee jinokuechi va'a kuu ron, se'e tee ña kanoo. ¿Nagua kuu ru'un ja ni jikanta'u ron nuu rin, te ni jaka'nu ini rin ndi'i ja ndita ron?”

³³¿A ma kuu kunda'u ini ron tee ka jinokuechi jin ron, nagua ni kunda'u

ini rin jin maa ron?”, jiña'a de. ³⁴Yun te ni kiti ini ndeva'a rey yun, te ni tatnuni de ja ni ka jasi ña vekaa vi guaa ndee na tniuya'u ndi'i de ja ndita de.

³⁵Te suni saa ni sa'a Tata san, ia oo ndee andivi, jin ndi'i maa ni nuu ja ma vi kuaka'nu ini ndi'i ni jin anu ni nuu in ñani in tna'a ni ja ka sa'a ña jakue'e —jiña'a Jesús.

Kaxtno'o Jesús ja ma vi xndendoo tna'a teyii jin ñasi'i de

19 ¹Yun te nuu ni ndi'i ni ka'an Jesús tno'o ya'a, te ni kee ya Galilea kua'an ya ja ni jino ya nuu tnii Judea ja oo jioo yute Jordán. ²Te kua'a ndeva'a ñayiu ka ndikin ña jin ya, te yun ni ndasa'a ya ñayiu ka ku'u. ³Yun te ni jinokuei tee ka kuu fariseo ja vi koto tnuni ña de jin ya, te ka jiña'a de:

—¿A kuu ja xndendoo tna'a in tee jin ñasi'i de nani guaa ni kuu?

⁴Yun te jiña'a ya:

—¿A tu ka ka'u ni nuu tutu ii naxa ni sa'a ia Dios ndee jaxtnañu'u ja ni sa'a ya teyii jin ñasi'i?

⁵Te suni ni ka'an ya:

—Yun kuu ja xndoo teyii tata de vi nana de, te nitna'a de jin ñasi'i de, te ndi nduu de vi kokuu invaa ni ka ñayiu. ⁶Yun kuu ja masu uu ka kuu, chi invaa ni ka ñayiu. Te tu na tniuu in tee ja sa'a siin de nagua ni xtnitna'a ia Dios —jiña'a ya.

⁷Yun te ka jikan tno'o ña tee yun:

—¿Su nau ja ni tatnuni Moisés ja vi kuña'a teyii in tutu nuu ñasi'i de ja vi xndendoo tna'a de, te ndoo ña?

⁸Yun te jiña'a Jesús:

—Vi ja inu ndee ini anu ni, guaa ni jandetu Moisés ja vi xndendoo tna'a ni jin ñasi'i ni. Su ndee jaxtnañu'u, chi masu saa ni kuu.

⁹Su sein, chi ka'an san ja nani kuu teyii ja xndendoo tna'a de jin ñasi'i de ja masu jini ne'e ña ña jin de, te ndakuaka tna'a de jin inka ña'a, te skindee de ña. Te na in ndakuaka tna'a jin ña'a ni ndoo yun, te suni skindee ña yii xtnañu'u ña.

¹⁰Yun te ka jiña'a tee ka skua'a jin ya:

—Nuu ja siun kaa ja ma kuu xndendoo tna'a teyii jin ñasi'i de, vi gua'a ka kuu ja ma kuaka tna'a ñayiu.

¹¹Su yun te jiña'a Jesús:

—Masu ndi'i ni vi jinkui'nu ini tno'o ya'a, chi nani ñayiu ka ni'i nuu Dios ja vi jinkui'nu ini. ¹²Su sava tee, chi saa ni kaku maa de ja ma kuu tnanda'a de. Te sava de, chi maa ñayiu ni ka sa'a ja ma kuu vi tnanda'a de. Te sava de, chi tu ka kuini maa de ja vi tnanda'a de, nagua ja kuu vi kunukuechi gua'a de nuu tatnuni ia Dios. Na in kuini ja kuantu'u tno'o ya'a, te na kuantu'ui —jiña'a ya.

Ni jikanta'u Jesús ja ja'a suchi kueli

¹³Yun te ni ka junsia'a ñayiu suchi kueli nuu Jesús, nagua ja sonee ya nda'a ya siki, te na ndakuatu ya ja ja'i. Su ni ka kuxeen tee ka skua'a jin ya nuu ñayiu ka junsia'a suchi kueli yun.

¹⁴Su jiña'a Jesús:

—Vi kuandetu ni na kikuei maa suchi kueli jian nuu san, te ma

vi kasi ni'nu ni ja kikuei, chi nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu nuu vi koo ñayiu ka kuu na kuinio suchi kueli ya'a —jiña'a ya.

¹⁵Te ni sonee ya nda'a ya siki suchi kueli yun ja ni jikanta'u ya ja ja'i, te ni kee ya kua'an ya.

Ka ndatno'o in tee kuika jin Jesús

¹⁶Yun te ni jino in tee kuechi nuu oo ya, te jiña'a de:

—Tee gua'a kuu ni, Mastru. ¿Nagua kuu jagua'a sa'a san ja koteku san nikuii nikani?

¹⁷Te jiña'a Jesús:

—¿Nau ja xnani ña ni tee gua'a? Te tu na tee gua'a oo, chi maintno'o Dios kuu ia gua'a. Su nuu ja kuini ni ja koteku ni nikuii nikani, te kuantno'o ni tno'o tatnuni ia Dios —jiña'a ya.

¹⁸Te jiña'a de:

—¿Ndeja kuu?

Yun te jiña'a Jesús:

—Ma ka'ni ni ndiyi. Ma koskindee tna'a ni. Ma su'u ni. Ma ka'an tno'o ni siki ñayiu. ¹⁹Te kuanyu'u kuandetu ni nuu tata ni vi nuu nana ni, te ka'an too ni in ñani in tna'a ni nagua kutoo ni maa ni.

²⁰Yun te jiña'a tee kuechi yun:

—Ndi'i ya'a skunkuu san ndee lule san. ¿Nagua kuu ka ja ja'ni ña jin san?

²¹Yun te jiña'a Jesús:

—Nuu ja kuini ni ja kokuu ni tee ndaa, kua'an ni te xiko ni ndi'i ja neva'a ni, te kuña'a ni nuu ñayiu ka kunda'u, chi saa te koneva'a kua'a ni ndee andivi. Yun te saa kii ni, te kondikin ña ni —jiña'a ya.

²²Te nuu ni jini so'o tee kuechi yun ja siun ni ka'an Jesús, te ni kusuchi ndeva'a ini de kua'an de, chi tee kuika ndeva'a kuu de.

²³Yun te jiña'a Jesús nuu tee ka skua'a jin ya:

—Ka'an ndaa ndija san ja vijin ndeva'a kuu ja kiuu in tee kuika nuu tatnuni ia Dios ndee andivi.

²⁴Te ka'an tuku san inka jichi ja ñama ka kiuu in cameyu yau in yiki tiku, saa ja kiuu in ñayiu kuika nuu tatnuni ia Dios.

²⁵Te nuu ni ka onini tee ka skua'a jin ya, te ni ka sa'u kuui kuiti ini de, te ka kachi de:

—¿Na in kuu ja kaku ni'nu nuu saa?

²⁶Te ni ndia'a ña Jesús, te jiña'a ya:

—Ja nuu ñayiu ñuyiu ya'a, chi vijin kuu, su ja nuu ia Dios, chi ndi'i ni ja kuu sa'a ya.

²⁷Yun te jiña'a Pedro:

—Su sein, chi vi ni ka xndoo san ndi'i ja ka neva'a san, te ka ndikin ña san, te ¿nagua kuu ja vi ni'i san?

²⁸Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndaa san ja nuu kenta kiuu ja nduu jaa ñuyiu ya'a, te nukoo maa san ja kuu san Se'e Teyii nuu ye'e tajan nuu mesa ja tatnuni san, te suni vi jinkoo maa ni ja ka ndikin ña ni jin san nuu ndi uxi uu mesa, te vi ka'nde ni kuechi ndi uxi uu tatatno'o Israel.

²⁹Te ndi'i ñayiu ja ka xndendoi ve'i a ñani a kua'i a tatai a nanai a ñasi'i a se'i axi ñu'i ja ja'a sein, te vi ndani'i in ciento jichi kua'a ka, te suni vi ni'i ja vi kotekui nikuii nikani. ³⁰Su kua'a ñayiu ka kuu na'nu vitna vi nduu lulei, te kua'a

ñayiu ka kuu lule vitna vi nduu na'nui —jiña'a ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a tee ka satniuu nuu uva

20

¹Te jiña'a Jesús:

—Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in tee kuu lamu ja jitu de nuu ñu'u. Te ne'e ndeva'a ni kee de kua'an de nduku de ñayiu ja vi satniuu nuu uva de.

²Te ni ka ndatno'o de jin tee vi satniuu yun ja tniuya'u de nagua ya'u in kiuu. Te ni tetniuu ña de kua'ankuei tee yun vi satniuu de nuu uva de. ³Yun te ni kee tuku de kua'an de nuu ka iin ne'e, te ni jini de tee ka oo unu nuu ya'u yun.

⁴Te jiña'a de: “Suni kua'ankuei maa ni vi satniuu ni nuu uva san, te tniuya'u san ya'u ndaa”, jiña'a de, te kua'ankuei tee yun. ⁵Yun te ni kee tuku de nuu sau nduu, te inka jichi nuu ka uni ja ñini, te inuu ni ni sa'a de jin sava tee yun.

⁶Te nuu ka u'un ja ñini, te ni ja'an tuku de nuu ya'u yun, te ni jini de ka oo tuku tee tu na tniuu ka sa'a, te jiña'a de: “¿Nau ja vini nduu ni ka oo ni ya'a, tu na tniuu ka sa'a ni?” ⁷Te ka jiña'a tee yun: “Saa, chi tu na in tatu ña jin san ja vi satniuu san”. Yun te jiña'a de: “Suni kua'ankuei ni vi satniuu ni nuu uva san, te vi ni'i ni ya'u ndaa”, jiña'a de.

⁸Te nuu ni kune, te jiña'a tee kuu lamu yun nuu tee yinda'a tee ka satniuu yun: “Ndakana ni tee ka satniuu jian, te tniuya'u ni de. Jinkondee ni xna ka tee ni kiukuei sandi'i, te xndi'i ni jin tee ni kiukuei xtnañu'u”, jiña'a de.

⁹Yun te ni jinokuei tee ni kiukuei saa ka u'un ni ka yun, te vi ni ka ni'i ndi'i de nagua ya'u in kiuu. ¹⁰Te sandi'i saa ni jinokuei tee ni kiukuei xtna'nu'u yun, te ni ka ka'an de ja kua'a ka vi ni'i de, su ni ka ni'i in in de nagua ya'u ja kuu in kiuu. ¹¹Te nuu ni ka ni'i de xu'un de, te ni ka keja'a de ka ka'an kuechi de siki tee kuu lamu yun. ¹²Te ka jiña'a de: "Tee ni kiukuei sandi'i ya'a vi invaa in tno'o ni ore ni ka satniuu de, te inuu ni tniuya'u ni de jin in in sein nda'u ja ni ka jandee ini san ni ka inee san ni nduu ni nduu nuu ka'ni", ka jiña'a de. ¹³Yun te ni ka'an lamu yun nuu in tee yun: "Amigo, tu na in jakue'e sa'a ña san jin ni. ¿A masu ni ka ndatno'o nagua ya'u in kiuu? ¹⁴Tnii ni nagua kuu ya'u ni, te kua'an ni, chi kuini san ja inuu ni tniuya'u san tee ni kiukuei kuee jin maa ni. ¹⁵¿Axi ma kuu sa'a san nagua kuini maa san jin xu'un san? ¿A kukuasun ini ni ja tee va'a ini kuu san?" jiña'a de. ¹⁶Te yun guaa ñayiu xtna'nu'u vitna vi kokui jasandi'i, te ñayiu sandi'i vi nduu ñayiu xtna'nu'u. Chi kua'a ñayiu kana ia Dios, su joo ni ñayiu ndakaji ya —jiña'a Jesús.

Ni kaxtno'o tuku Jesús inka jichi ja kuu ya te ndateku ya

¹⁷Te nuu mandakuei Jesús maa Jerusalén, te ni kene'e siin ya ndi uxi uu tee ka skua'a jin ya nuu ichi yun, te jiña'a ya:

¹⁸—Vitna ja mandakueio Jerusalén, te vi xtuu ña ñayiu jin sein ja kuu san Se'e Teyii nuu nda'a tee ka kuu nija'nu nuu sutu

vi nuu tee ka kaxtno'o Ley Moisés, te vi ka'an de ja na kuu san. ¹⁹Te vi ndasia'a ña de nda'a tee inka ñuu, nuu vi koskindee ña de, vi vi kani ña de, te vi katakaa ña de nuu nda'a cruz. Su nuu uni kiuu, te ndateku san —jiña'a ya.

Ni jikan nana Jacobo vi Juan in jandiuxi nuu Jesús

²⁰Yun te ni jino ñasi'i Zebedeo jin nduu seyii ña, te ni ka jinkuiin jiti ña nuu Jesús, te ni jikan ña in jandiuxi nuu ya. ²¹Te jiña'a ya:

—¿Nagua kuini ni?

Yun te jiña'a ña:

—Kuandetu ni joo kuu tatnuni ni ja na vi jinkoo nduu seyii san jin ni, in nda'a kua'a ni, te inkai nda'a satni ni.

²²Yun te jiña'a Jesús:

—Tu ka jini ni nagua kuu ja ka jikan ni. ¿A kuu vi ko'o ni nuu vasu ja ko'o san ja kuu tnundo'o xeen ja tna'a san? ¿Te a kuu vi kuandute ni jin tnundo'o nagua kii siki san? —jiña'a ya.

—Kuu —ka jiña'a de.

²³Yun te jiña'a ya:

—Ja ndaa ja kuu vi ko'o ni nuu vasu ja ji'i san, te vi kuandute ni jin tnundo'o nagua ni jandute san, su ja vi jinkoo ni nda'a kua'a san vi nda'a satni san, chi masu maa san kuu ja taa, chi ja ni sa'a tua'a maa Tata Dios na ñayiu ka kuu ja vi ni'i —jiña'a ya.

²⁴Su nuu ni ka jini uxi ka tee ka skua'a jin ya tno'o ya'a, te ni ka kiti ini de nuu nduu ñani yun. ²⁵Yun te ni ndakana ña Jesús, te jiña'a ya:

—Ja ka jini maa ni ja tee ka tatnuni nuu sava ka ñuu, chi ka

tatnuni xeen de nuu ñayiu ñuu de. Te tee ka kuu nija'nu ka nuu sava ñayiu, chi ka xtaku ni'i de tniuu nagua ka kuini maa de. ²⁶Su ne'u maa ni, chi masu saa kokuu, chi na in ka'an ja kokuu ka'nu ne'u ni, te kuini ja kunukuechi nuu sava ka ni. ²⁷Te na in ka'an ja kokuu ñayiu kuka'nu ne'u ni, te kuini ja kokunukuechi nuu ni. ²⁸Te suni saa ni sein ja kuu san Se'e Teyii, chi masu vaji san ja vi kunukuechi ñayiu nuu san, chi vaji san ja kunukuechi san nuu ñayiu, te soko san maa san ja junku'un ya'u nagua ja kua'a ñayiu ndatau san nuu jakue'e —jiña'a ya.

Ni ndasa'a Jesús uu tee ka ku'u nuu

²⁹Te nuu ni ndekuei ya ñuu Jericó, te kua'a ndeva'a ñayiu ka ndikin ña jin ya. ³⁰Te yu'u ichi yun ka nukoo uu tee ka ku'u nduchi nuu. Te nuu ni ka onini de ja ya'a Jesús, te ni ka kana jaa de:

—Jito'o san, ndikin tata ndee rey David, kunda'u ini ña ni jin san —ka jiña'a de.

³¹Te ni ka kuxeen ñayiu yun nagua ja na vi kasi yu'u de. Su saa sua'a ni ka kana jaa ka de, ka jiña'a de:

—Jito'o san, Se'e ndee David, kunda'u ini ña ni jin san.

³²Yun te ni jinkuiin Jesús, te ni kana ña ya, te ni jikan tno'o ña ya:

—¿Nagua ka kuini ni ja sa'a san jin ni?

³³Te ka jiña'a de:

—Jito'o san, ka kuini san ja na vi ndanune nduchi nuu san.

³⁴Yun te ni kunda'u ini ña Jesús, te ni ke'e ya nduchi nuu de, te vi

ore saa ni ka ndanune nduchi nuu nduu de, te ni ka jata ndikin ña de jin ya kua'ankuei de.

Ni ndiuu Jesús na kuinio in rey ja ni kundee maa Jerusalén

21 ¹Te nuu ni ka kuyatni Jesús Jerusalén, te ni jinokuei ya ñuu Betfagé yatni yuku nani Olivos, te ni tetniuu ya uu tee ka skua'a jin ya. ²Te jiña'a ya:

—Kua'ankuei ni ñuu luluu ja kaa ichi nuu ni sua'a, te yun vi junku'un ni in mentu si'i nu'ni ti jin in mentu luluu, te vi ndajin ni ti, te kikuei ni jin ti. ³Te nuu na in ka'an, te vi kuña'a ni sua'a: “Maa Jito'o jiniu'u ti, su vini ndatetniuu ya ti” vi kuña'a ni —jiña'a ya.

⁴Te saa ni kuu ndi'i ya'a, nagua skunkuu tno'o ni ka'an tee ni ndakani tno'o maa Dios ndee jana'a nuu tee de nuu tutu ii:

⁵Vi kuña'a ni nuu ñayiu ñuu

Sión:

“Vi kondia'a, chi ya'a vaji nda'u vaji kee rey ron, yoso de in mentu, in mentu luluu, se'e mentu si'i kiti jiso”.

⁶Yun te ni ja'ankuei tee ka skua'a jin ya, te ni ka sa'a de nagua ni tatnuni ya. ⁷Ni kekuei de jin mentu si'i yun vi se'e ti, te ni ka sonee de sa'un de yata ti, te ni ka koso Jesús ti. ⁸Te ka oo kua'a ndeva'a ñayiu yun, te savai ka skai sa'uin ini ichi yun, te savai ka ja'nde nda'a yutnu kuii yun, te ka tanduei ini ichi yun. ⁹Te ñayiu ka yoxno'o vi ñayiu ka intandikin ka kana jai:

—¡Ka'nu kuu maa ni, ndikin tata ndee David! ¡Na ta'u na ndetu ia

© 1996 David C. Cook

*Yoso Jesús in mentu ja mandiuu
ya Jerusalén (21.9)*

vaji jin jaka'nu maa Jito'o Dios ja kotatnuni ya! Ka'nu kuu maa ni ja vaji ni ndee sukun.

¹⁰Te nuu ni kiuu ya maa Jerusalén, te ndi'i ñayiu ñuu yun ni ka kuvaa, te ni ka jikan tno'o tna'i:

—¿Na in kuu tee ya'a?

¹¹Te ka jiña'a sava ñayiu:

—Tee ya'a kuu Jesús, tee ndakani tno'o maa ia Dios, tee ñuu Nazaret ja tnii Galilea —ka jiña'i.

**Ni ndasavii Jesús
maa veñu'u ka'nu**

¹²Te ni kiuu Jesús nuu veñu'u maa ia Dios, te ni kene'e ya ndi'i ñayiu ka xiko vi ñayiu ka ki'in nuu veñu'u yun, te ni xndonso ya mesa ñayiu ka sama xu'un vi tei nuu ka nukoo ñayiu ka xiko sata. ¹³Te jiña'a ya:

—Yoso nuu tutu ii: “Ve'e rin, chi ve'e nuu ka ndakuatu ñayiu konani”, kachi ia Dios. Su maa ni, chi ka sa'a ni na kuinio in yau kava kui'na —jiña'a ya.

¹⁴Yun te ni jinokuei ñayiu ka ndesi nduchi nuu vi ñayiu ka ku'u

si'in nuu oo ya veñu'u yun, te ni ndasa'a ña ya. ¹⁵Suu nuu ni ka jini tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kaxtno'o Ley Moisés, ndi'i javii java'a sa'a ya, vi ja ka kana suchi kueli nuu veñu'u yun, ka jiña'i: “¿Ka'nu kuu maa ni, ndikin tata ndee David!”, te ni ka kiti ini de.

¹⁶Te ka jiña'a de nuu ya:

—¿A nini ni ja ka ka'an suchi kueli yun?

Te jiña'a Jesús:

—Nini san. ¿Su a tu ka ka'u sa'un maa ni nuu tutu ii nuu ka'an sua'a: “Ni sa'a va'a ni yu'u suchi kueli vi yu'u suchi ka jaxin ja vi katai yaa ja ka ndakuanta'ui nuu ni”? kachi tutu ii —jiña'a ya.

¹⁷Yun te ni xndoo ña ya, te ni kee ya kua'an ya ñuu Betania, te yun ni ndoo ya jakuaa yun.

Ni xtau tnia'a Jesús tnu tichi iuu

¹⁸Te nuu matuu inka kiuu, te kuano'o ya maa ñuu Jerusalén. Yun te ni kokin ya. ¹⁹Te ni jini ya in tnu tichi iuu ja oo yatni yu'u ichi yun, te ni ja'an ya nuu tnu, te tu nagua ni ni'i sa'un ya, chi nani nda'a kuii tnu ka oo. Te jiña'a ya nuu tnu tichi iuu yun:

—Vini in ka kiti vixin ma kuun nuu ron.

Te vi ore saa ni yichi tnu tichi iuu yun. ²⁰Te ni ka jini tee ka skua'a jin ya ja siun ni kuu, te ni ka sau kuii ini de, te ni ka jikan tno'o ña de jin ya:

—¿Naxa ni sa'a ni ja vi ñama kuiti ni yichi tnu tichi iuu ya'a? —ka jiña'a de.

²¹Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndaa ndija san ja nuu ja vi kandija ni, te ma vi ndakani ini ni a saa axi ña'a, te masu

maintno'o siki tnu tichi iuu ya'a kuu vi sa'a ni, chi suni nuu ja vi kuña'a ni nuu tinduu ya'a: “Kujioo te makee ndee nuu ndute mar yun”, te vi saa kokuu. ²²Chi ndi'i nagua ka jikan ni nuu ia Dios nuu ka ndakuatu ni, nuu ja ka kandija ni, te ndi'i vi ni'i ni —jiña'a ya.

Ndiso Jesús in tniuu ka'nu

²³Yun te ni ndiuu Jesús nuu oo veñu'u. Te nini kaxtno'o ya tno'o ia Dios nuu ñayiu, te ni jinokuei tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu ñuu yun nuu oo ya, te ka jiña'a de:

—¿Na in tatnuni ja sa'a ni tniuu ya'a, axi na in ni chitniuu ña ja sa'a ni ya'a? —ka jiña'a de.

²⁴Te jiña'a Jesús:

—Suni sein na kakan tno'o ña san in tno'o jin ni. Te nuu ja vi ka'an ni, te suni ka'an san na in tatnuni ja sa'a san tniuu ya'a. ²⁵¿Na in ni tatnuni ja oskuandute Juan? ¿A maa ia Dios oo ndee andivi, axi ñayiu ñuyiu ya'a? —jiña'a ya.

Yun te ni ka jinkondee de ka tee tna'a de, te ka ka'an de:

—Nuu ja vi kuña'o ja ia Dios ni tatnuni, te kachi de: “¿Te nau ja tu ni ka kandija ni nuu saa?” ²⁶Te nuu ja na vi kuña'o ja ñayiu ñuyiu ni ka tatnuni, te ka yu'o ñayiu ñoo ja vi kiti ini nuu, chi ndi'i ka kandija ja Juan, chi tee ni ondakani tno'o ia Dios ni okuu de —ka kachi de.

²⁷Te ka jiña'a de nuu Jesús:

—Tu ka jini san.

Te jiña'a ya:

—Nuu saa te suni sein ma kaxtno'o san na in tatnuni ja sa'a san tniuu ya'a —jiña'a ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a uu seyii

²⁸Yun te ni jikan tno'o ña Jesús:

—¿Naxa ka kachi tna ni? Oo in tee neva'a uu seyii de, te ni jino de nuu se'e xtnañu'u de, te jiña'a de: “Kua'an vitna, vi seyii, te satniuu ron nuu uva rin”. ²⁹Te jiña'a seyii de yun: “Tu ka'an san ki'in san”, jiña'i. Su nuu kuee ka, te ni ndatna'u ini, te kua'in. ³⁰Yun te ni jino de nuu inka seyii de yun, te inuu ni ni ka'an de jin suchi yun. Te jiña'a: “Vatuka, vi jito'o san, ki'in san”, jiña'i. Su tu ni ja'in. ³¹¿Te ndee suchi ya'a ni sa'a nagua kuini tatai? —jiña'a ya.

Te ka jiña'a tee yun:

—Suchi xtnañu'u yun.

Yun te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndaa ndija san ja tee ka xtutu xu'un impuestu vi ñasi'i ka xiko maa, ka kuu ja kiukuei xna ka nuu tatnuni ia Dios saa in in maa ni. ³²Chi ni kii Juan nuu maa ni, te ni kaxtno'o de ichi ndaa, nagua kuini ia Dios, te tu ni ka kandija ni. Su tee ka xtutu xu'un impuestu vi ña'a ka xiko maa, chi ni ka kandija. Su maa ni, chi visi ka ndia'a ni ya'a, te tu ka ndatna'u ini ni ja naxa vi kandija ni.

Ni ka'an jioni'i Jesús ja ja'a tee kue'e ndeva'a

³³Vi konini ni na ka'an san inka tno'o jioni'i. Ni oo in tee neva'a ñunde'i, te ni xtee de tnu uva de, te ni jasi de tnu vi ni sava'a de in nuu koku'ni de nduxi uva de, te ni sa'a de in ve'e sukun nuu vi koxnee sukun ñayiu, nagua kuu vi kokotoi

ndi'i ja neva'a de, te ni jiña'a nuu de ñunde'i de nuu sava tee ja vi kokutu de, te vi tniuya'u de ñunde'i yun, te ni kee de kua'an jika de. ³⁴Te nuu ni kuyatni kiuu ja ndututu uva yun, te ni tetniuu de tee ka jinokuechi nuu de ja vi nuki'in tee yun uva ja ndani'i maa de nuu tee ka jitu ñunde'i yun. ³⁵Su tee ka jitu ñunde'i yun, chi ni ka tnii de tee ka jinokuechi yun, te in de ni ka kani de, te inka de ni ka ja'ni de, te inka de ni ka kuun ña de yuu. ³⁶Yun te ni tetniuu tuku de kua'a ka tee ka jinokuechi nuu de saa jaxtnañu'u, te inuu ni ka sa'a ña de.

³⁷'Te sandi'i, te ni tetniuu de se'e de, chi ni ndakani ini de: "Vi konee yiñu'u de nuu seyio". ³⁸Su tee ka jitu nuu ñunde'i yun, chi nuu ni ka jini de seyii tee xiin uva yun, te ni ka ndatno'o tna'a de: "Suchi ya'a kuu suchi sa'a jajin uva ya'a. Na ki'inkueio te vi ka'nio jin, te na vi sa'a jajin mao uva ya'a", ka kachi de. ³⁹Te ni ka kakuiko ña de jin, te ni ka kene'e ña de yu'u nuu oo uva yun, te ni ka ja'ni ña de —jiña'a ya.

⁴⁰Yun te jikan tno'o ña ya:

—Te nuu na ndii maa jito'o uva yun, ¿naxa sa'a ña de jin tee ka jitu yun? —jiña'a ya.

⁴¹Yun te ka jiña'a de:

—Ni ma kunda'u ini ña de, chi ka'ni ña de jin tee kue'e ndeva'a yun, te kuña'a nuu de ñunde'i de yun nuu sava ka tee ja vi kutu de, te vi ndakuña'a de uva ja kokuu kuenta maa de, nagua yoo kee maa ti —ka jiña'a de.

⁴²Te jiña'a Jesús:

—¿A tu ka ka'u sa'un ni nuu tutu ii nuu ka'an sua'a:

Kava ja ni ka skexiko tee ka sa'a ve'e,
ni nduu kava ka'nu ja yituu skina ve'e,
te maa Jito'o Dios ni sa'a yun,
te vi ka sa'u kuii kuiti inio ka ndia'o?

Kachi tutu ii.

⁴³'Te yun guaa ka'an san ja ndakindee ia Dios nuu tatnuni ya nuu ni, te kuña'a ya nuu ñayiu ja vi satniui nagua kuini maa ya. ⁴⁴Te na ñayiu kanakau siki kava yun, te vi kuechi kueli. Te na ñayiu xiin siki kanakau kava yun, te vi sa'a yuchi ña —jiña'a Jesús.

⁴⁵Te nuu ka onini tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu fariseo ja ka'an jioni'i ya, te ni ka jinkui'nu ini de ja siki maa de ka'an ya. ⁴⁶Su nuu ni ka nduku de naxa vi kakuiko ña de, te ni ka yu'u de ja vi kiti ini ñayiu ñuu nuu de, chi ka kandijai ja in tee ndakani tno'o maa ia Dios kuu ya.

Ni ka'an jioni'ni Jesús ja ja'a viko tnanda'a

22 ¹Yun te ni ka'an tuku Jesús inka jichi tno'o jioni'ni, te jiña'a ya:

²—Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in rey ja ni sa'a de in viko ja tnanda'a seyii de.

³Te ni tetniuu de tee ka jinokuechi nuu de ja vi junkuaka de ñayiu ni kana maa de ja vi koo nuu viko yun, su tu ni ka kuini ñayiu yun ja ki'inkuei. ⁴Yun te ni tetniuu tuku de sava ka tee ka jinokuechi nuu de, te jiña'a de: "Kua'ankuei te vi kuña'a ron nuu ñayiu ni ka kana rin ja vi koo nuu viko ya'a:

Ne'ekuei ni, chi ja ni sava'a san ndei, te ni tatnuni san ni ka ja'ni isndiki vi kiti inu ndatnu ka, te ndi'i ja oo tua'a. Te yun guaa ne'ekuei ni viko tnanda'a ya'a, vi kuña'a ron", jiña'a de. ⁵Su tu ni ka chikuenta ña ñayiu yun. Te savai kua'an nuu jitui vi savai kua'an nuu xikoi. ⁶Te sava kai, ni ka kakuiko ña jin tee ka jinokuechi yun, te ndeva'a ndetnuni ni ka sa'a ñai vi ndee ni ka ja'ni ñai. ⁷Su nuu ni jini tee kuu rey yun, te ni kiti ini ndeva'a de. Te ni tetniuu de soldado de ja ni ka ja'ni de ñayiu ka ja'ni ndiyi yun vi ni ka teñu'u de ñuu yun. ⁸Yun te jiña'a de nuu tee ka jinokuechi nuu de: "Vi ja ndaa ja ndi'i ja oo tua'a ja koo viko tnanda'a ya'a, su tu ka oo tu ka ndaa ñayiu ni kana rin yun ja kikuei. ⁹Su kua'ankuei taka ichi na'nu, te vi kana ron nani kuu ni ñayiu vi jinkuntna'a jin ron na kikuei viko tnanda'a ya'a", jiña'a de. ¹⁰Yun te ni kekuei tee ka jinokuechi yun kua'ankuei de taka ichi, te ni ka xtutu de ndi'i ñayiu va'a vi ñayiu kue'e ja ni ka jinkuntna'a jin de, te ni ka chitu ñayiu ve'e viko yun. ¹¹Yun te ni ndiuu tee kuu rey yun ja kondia'a de ñayiu ka oo viko yun, te ni jini de in tee ja tu ni'nu de sa'un viko tnanda'a yun. ¹²Te jiña'a de: "Amigo, ¿naxa ni kiuu ni ya'a ja tu na sa'un viko tnanda'a ni'nu ni?", jiña'a de. Te tu ni ka'an sa'un ni tee yun. ¹³Yun te jiña'a tee kuu rey yun nuu tee ka jinokuechi yun: "Vi ku'ni nda'a de vi si'in de, te vi sia'a de ndee ye'e nuu nee yun, te yun na konda'i kokana maa

de vi na ndaka'ñi no'o de", jiña'a rey. ¹⁴Chi kua'a ñayiu kana ia Dios, su joo ni ñayiu kaji ya —jiña'a Jesús.

Ni ka jikan tno'o de Jesús ja ja'a xu'un impuestu

¹⁵Yun te kua'ankuei tee ka kuu fariseo yun, te ni ka ndatno'o tna'a de naxa vi sa'a de ja kanakau Jesús jin tno'o ka'an ya ja vi xtavi kuechi ña de. ¹⁶Te ni ka tetniuu de tee ka skua'a jin de vi tee ka yinduu nuu Herodes, te ka jiña'a tee yun nuu Jesús:

—Mastru, ka jini san ja tee ka'an ndaa kuu ni, chi kaxtno'o ndaa ni ichi ia Dios, te tu ndi'ni ni nagua ka ka'an ñayiu, chi tu ndia'a ni naxa ka oo ka ndaa ñayiu, chi inuu ni kuu ndi'i ñayiu nuu maa ni. ¹⁷Te na kachi tna ni, ¿a vatuka kuu ja vi kuña'a san xu'un impuestu nuu César, tee tatnuni ñuu Roma, axi ña'a? —ka jiña'a de.

¹⁸Su Jesús, chi ja ni jini ya ja masu ka ndakani va'a ini de, te jiña'a ya:

—Se'e ndijani ini, ¿nau ja ka ki'in vijin ña ni? ¹⁹Vi xne'e ni in xu'un ja jinkunya'u ja impuestu —jiña'a ya.

Ya'a ni okuu xu'un kaa nani denario (22.19)

Te ni ka jiña'a de in xu'un kaa nuu ya. ²⁰Te jiña'a ya:

—¿Na in xiin yunuu kuu ja ndee ya'a, vi na xiin sivi kuu ja yoso ya'a? —jiña'a ya.

²¹Te ka jiña'a de:

—Yunuu César, tee tatnuni ñuu Roma kuu.

Yun te jiña'a ya:

—Nuu saa te vi kuña'a ni nuu César nagua kuu kuenta maa César, te nuu ia Dios ja kuu kuenta maa ya.

²²Te nuu ni ka onini de ja siun jiña'a ya, te vi ni ka sa'u kuii kuiti ini de. Te ni ka xndoo ña de jin ya, te kua'ankuei de.

Ni ka jikan tno'o de Jesús ja ja'a ja ndateku ndiyi

²³Te vi maa kiuu yun, ni jinokuei tee ka kuu saduceo nuu oo Jesús. Te tee yun, chi tu ka kandija de ja vi ndateku ndiyi, te ni ka jikan tno'o de ya, ²⁴te ka jiña'a de:

—Mastru, ni ka'an Moisés ja nuu na in tee oo ñasi'i na kuu, te tu na se'e de oo jin ña, kuini ja ñani de ndatnanda'a jin ñasi'i de, nagua ja koo se'e ña jin tee yun, te nukuiin nuu tniuu ndi ñani de ni ji'i yun.

²⁵Nuu saa te ni ka oo uja ñani ne'u san. Te tee xtnañu'u yun ni tnanda'a de jin ñasi'i de, te ni ji'i de, su tu na se'e de ni oo jin ña, te ni xndendoo de ñasi'i de nuu ñani kuu uu de. ²⁶Te suni saa ni ndo'o tee kuu uu yun vi tee kuu uni vi guaa ndee ni kenta ndi uja de. ²⁷Te nuu ni ndi'i de ni ka ji'i, te suni ni ji'i ñasi'i yun. ²⁸Su nuu vi ndateku ndiyi yun, ¿ndee de kuu ja kondeka ña ja siun vi ndi uja de ni ka tnanda'a jin ña? —ka jiña'a de.

²⁹Yun te jiña'a Jesús:

—Masu vatuka ka ka'an ni, chi tu ka jinkui'nu ini ni naxa ka'an nuu tutu ii, te ni jaka'nu sa'a ia Dios.

³⁰Chi nuu vi ndateku ndiyi, ma vi kuaka tna'i, ni ma vi kuña'i se'i ja vi tnanda'i, chi vi kokui na kuinio ia ka jinokuechi nuu maa Dios oo ndee andivi. ³¹Su ja ka ka'on ja vi ndateku ndiyi, ¿a tu ka ka'u ni nuu tutu ii naxa ka'an ia Dios nuu jiña'a ya: ³²“Maa rin kuu Dios Abraham vi Dios Isaac vi Dios Jacob”? Chi ia Dios, masu Dios ñayiu ka ji'i kuu ya, chi ia Dios ñayiu ka tekku kuu ya —jiña'a ya.

³³Te nuu ni ka onini ñayiu yun, te ni ka sa'u kuii kuiti ini tno'o kaxtno'o ya.

Ya'a kuu tno'o ka'nu ka ja tatnuni ia Dios

³⁴Yun te nuu ni ka jini tee ka kuu fariseo ja ni skasi yu'u ya tee ka kuu saduceo, te ni ka ndututu de ja ni ka ndatno'o tna'a de. ³⁵Te ne'u de ni kee in tee kaxtno'o Ley, te jikan tno'o vijin ña de jin ya, chi kuini de ja koto tnuni ña de, te jiña'a de:

³⁶—Mastru, ¿ndee tno'o kuu tno'o ka'nu ka ja tatnuni nuu tutu Ley? —jiña'a de.

³⁷Te jiña'a Jesús:

—“Kutoo ni Jito'o Dios jin ndi'i ndee ini ndee anu ni vi jin ndi'i jajintnuni ni”. ³⁸Te tno'o ya'a kuu tno'o xtnañu'u vi tno'o ka'nu ka ja tatnuni nuu tutu Ley. ³⁹Te tno'o kuu uu, chi vi kintna'a inuu ni, te ka'an: “Ka'an too ni in ñani in tna'a ni nagua kutoo ni maa ni”.

⁴⁰Chi nuu ndi nduu tno'o tatnuni ya'a ni kekuei ndi'i tno'o yoso nuu Ley

Moisés vi tno'o ja ni ka kaxtno'o tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a —jiña'a ya.

Ndikin tata David kuu Kristu

⁴¹Te vi nini ka oo tutu ka tee ka kuu fariseo yun, te ni jikan tno'o ña Jesús, ⁴²te jiña'a ya:

—¿Naxa ka ndakani tna ini ni jin Kristu? ¿Na xiin ndikin tata kuu? —jiña'a ya.

Te ka jiña'a de:

—Ndikin tata ndee David kuu.

⁴³Yun te jiña'a ya:

—Nuu saa te ¿naxa kuu ja David ni xnani de Jito'o de ni sa'a Espíritu ia Dios? Chi ni ka'an David:

⁴⁴Ni ka'an Jito'o Dios nuu Jito'o san:

“Junkoo ichi nda'a kua'a rin vi guaa ndee na sa'a rin ja ka ka'an u'u ña jin ron ndee chii ja'a ron”, kachi ia Dios, ni tee David sua'a. ⁴⁵¿Te naxa kuu kokuu ndikin tata ña David jin ia ni tetniuu Dios nuu ja David xnani ña Jito'o de? —jiña'a ya.

⁴⁶Te ni in de, ña ni ka ni'i ka de ni in tno'o ja vi ka'an de. Te ndee kiuu yun ni in ka de ña ni ka kundee ini de ja vi kakan tno'o ka ña de jin ya.

Ni ka'an kuechi Jesús siki tee ka kuu fariseo vi tee ka kaxtno'o Ley Moisés

23 ¹Yun te ni ka'an Jesús jin ñayiu vi tee ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

²—Tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo ka kuu tee ka netniuu ja ka kaxtno'o de naxa ka jinkui'nu

ini de nuu Ley ni tee Moisés. ³Nuu saa te vi kuantno'o ni tno'o ka ka'an de, te vi sa'a ni ndi'i nagua ka kaxtno'o de. Su ma vi sa'a ni nagua ka sa'a de, chi ka ka'an de, su tu ka skunkuu de ja vi sa'a de.

⁴Chi jin tno'o ka kaxtno'o de ka ju'ni de in javee, ja vijin kuu ja vi skunkuu ñayiu. Te ka sonee de nuu soko ñayiu, te maa de, chi vini in xinda'a de tu ka kuini de ja vi skanda de ja vi skunkuu de tno'o ka kaxtno'o de. ⁵Te ndi'i ka sa'a de nagua ja na vi kuni ñayiu, chi ka sa'a na'nu ka de jatnu nuu ka ñu'u tutu ii ka ndee tnee de vi sukun nda'a de, te suni ka sa'a nani ka de tivolo yua'a yu'u sa'un de saa sava ka ñayiu nuu ka ndakuatu de. ⁶Te ka kutoo de vi jinkoo de nuu tei yiñu'u ka nuu ka jaa de xtaa vi nuu tei yiñu'u ka ini ve'e ii sinagoga.

⁷Te ka junkuaan ini de ja vi ka'an yiñu'u ñayiu nuu ka ndakan tno'o ñai jin de nuu ya'u, te na vi xnani ñai masru.

⁸'Su maa ni, ma vi kondioo ini ni ja vi xnani ña ñayiu jin ni masru, chi ndi'i ni ka kuu ñani, te invaa ni masru ka neva'a ni, te suu ya kuu Kristu. ⁹Te ma vi xnani ni “tata yua san” ni in tee ñuyiu ya'a, chi invaa ni ia kuu tata yuao, te suu ya oo ndee andivi. ¹⁰Ni ma vi nduku ni ja vi sa'a na'nu ña ñayiu ja vi kokuu ni masru, chi invaa ya kuu ka'nu, te suu ya kuu Kristu. ¹¹Te na in kokuu ka'nu ne'u ni, te na kokunukuechi de nuu sava ka ni. ¹²Chi na in sa'a ka'nu maa, te kokuu lule. Te na in sa'a lule maa, te kokuu ka'nu —jiña'a ya.

**Nda'u ni ka tee ka kaxtno'o Ley
Moisés vi tee ka kuu fariseo**

¹³ᵊSu nda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka jasi ni ichi ja kiukuei ñayiu nuu tatnuni ia Dios andivi, te vini maa ni, tu kiukuei ni, te ni tu ka jandetu ni ja kiukuei ñayiu ka nduku ja kiukuei.

¹⁴ᵊNda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka kindee ni ve'e ña'a ni ka ndonda'u, te vi ja ma vi kuni ñayiu, te kani ndeva'a ka ndakuatu ni. Te yun guaa kua'a ka tnundo'o kii siki ni.

¹⁵ᵊNda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka jiondita ni nuu mar vi nuu ñu'u yichi, ka nduku ni ñayiu vi kandija ña. Te nuu ka kandijai tno'o ka kaxtno'o ni, te ka sa'a ni ja ñayiu yun vi ndee uu jichi kua'a ka tnundo'o kii siki nuu andeya, saa maa ni ja ka kaxtno'o ni.

¹⁶ᵊNda'u ni ka ni, chi tee kuaa ka kuu ni nuu ñayiu ka ndikin ña! Chi ka ka'an ni: “Nuu ja na in ñayiu kee yu'u nuu veñu'u ka'nu, te masu nagua kuu, su nuu ja na in kee yu'u nuu oro oo veñu'u yun, te kanuu ja skunkui”. ¹⁷ᵊTee vasa vi tee kuaa ka kuu ni! Chi ᵊndee ja kuu ka'nu ka, a oro axi veñu'u ja sa'a ii oro yun? ¹⁸Te suni ka ka'an ni: “Nuu na in ñayiu kee yu'u nuu altar, te masu nagua kuu, su nuu ja na in kee yu'u nuu ja ni ka soko ja yoxnee nuu altar yun, te kanuu ja skunkui”. ¹⁹ᵊTee vasa vi tee kuaa ka kuu ni! Chi ᵊndee ja kuu ka'nu

ka, a ja ni soko axi altar ja sa'a ii ja ni soko yun? ²⁰Chi na ñayiu kee yu'u nuu altar, te masu maintno'o nuu altar yun kee yu'i, chi nuu ndi'i ja ndondoso yun. ²¹Te na in kee yu'u nuu veñu'u ka'nu, te masu maintno'o nuu veñu'u kee yu'i, chi suni nuu Dios, ia oo ini veñu'u yun. ²²Te na in kee yu'u andivi, te kee yu'i nuu mesa nuu tatnuni ia Dios vi ndee nuu maa ia Dios ja nukoo ya nuu mesa yun.

²³ᵊNda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka sa'a siin ni uxi ja ciento menta vi anís vi cominu, te ka soko ni nuu ia Dios. Su ka xndoo ni jaka'nu ka nuu Ley ja vi sa'a ndaa ni, te vi kunda'u ini ni ñayiu, te vi kandija ni. Ya'a kuu ja kanuu ka ja vi sa'a ni, te suni maa vi xndoo ni ja vi soko ni. ²⁴ᵊTee kuaa ja ka ndikin ña ñayiu ka kuu ni, chi ka skunkuu ni in ja luluu, te ka xndoo ni tniuu ka'nu, na kuinio ja ka sijin ni chiukun kueli, te ka koko ni cameyu!

²⁵ᵊNda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka kuu ni na kuinio in vasu vi ko'o ja ka ndakate ni yata juera, te anu ni, chi ka oo chitu jin jakui'na vi jane'e jayichi. ²⁶ᵊTee kuaa ka kuu maa ni, tee ka kuu fariseo! Vi ndakate ni xna ka ini vasu vi ini ko'o, nagua ja saa ni na koo vii yata juera.

²⁷ᵊNda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka kuu ni na kuinio ve'e ndiyi ja yayaa ichi yata juera, te luu ndeva'a kaa, su ichi ini, chi ñu'u chitu jin yiki ndiyi vi

ndi'i jane'e jayichi. ²⁸Te suni saa ni ka kuu maa ni, chi ka xne'e ni maa ni ja tee ndaa ka kuu ni, su ndee ini anu ni ka xnda'u ni ñayiu vi ka ndakani kue'e ini ni.

²⁹¡Nda'u ni ka maa ni, tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo, se'e ndijani ini! Chi ka sa'a ni ve'e nuu ka yiyu'u tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a, vi ka ndasa'a kutu ni yu'u ñaña tee ni ka sa'a ndaa. ³⁰Te ka ka'an ni: "Nuu sua'a te ni ka oo yoon kiuu ni ka oteku ndi yuao ndee ama ka, chi ma vi chituo de ja vi ka'nio tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a", ka kachi ni. ³¹Te jin tno'o ka ka'an ni maa ni, ka ndakani ni siki ni ja se'e tee ni ka ja'ni tee ni ka ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a ka kuu ni. ³²Nuu saa te vi xndi'i ni vi sa'a ni jakue'e ni ka jinkondee jin ndi yua ni.

³³¡Se'e koo vi tatatno'o koo ka kuu ni! ¿Naxa kuu vi kaku ni'nu ni nuu tnundo'o oo nuu andeya? ³⁴Te yun guaa sein, chi tetniuu san tee vi ndakani tno'o ia Dios vi tee ndichi vi tee vi kaxtno'o Ley nuu ndi'i ni. Su sava de vi ka'ni ni; te sava de, vi katakaa ni nuu nda'a cruz; te sava de vi kani ni ini ve'e ii sinagoga; te sava de vi kunu yu'u, te vi sondikin ni de ñuu ñuu. ³⁵Te yun guaa siki ndi'i maa ni nanakau kuechi ja ni ka ja'ni ndi tata ni ñayiu tu na inu kuechi. Ni ka keja'a de ni ka ja'ni de ndee Abel, tee ndaa, vi guaa ndee Zacarías, se'e Berequías, tee ni ka ja'ni de ne'u altar jin veñu'u. ³⁶Te ka'an ndaa ndija san ja ndi'i kuechi ya'a nanakau siki

ñayiu ka oo kiuu vitna —jiña'a ya.

Ni kusuchi ndeva'a ini Jesús ja ja'a ñuu Jerusalén

³⁷Yun te ni ka'an Jesús jin ñuu Jerusalén:

—Jerusalén, Jerusalén, roon ja ja'ni ron tee ka ndakani tno'o ia Dios vi kani yuu ron tee ni tetniuu ya, ¡nasaa jichi ni kuini rin ja ndaxtutu rin se'e ron na kuinio chiuun ja ndachindijin ti se'e kueli ti, su tu ni kuini ron! ³⁸Su kona'a ron ja kendoo nda'u kendoo kee ve'e ron. ³⁹Chi ka'an ndaa ndija rin ja ndee vitna, te ma vi kuni uun ka ña ron vi guaa ndee na kenta kiuu vi kachi ñayiu: "¡Na ta'u na ndetu ia vaji jin jaka'nu maa Jito'o Dios ja kotatnuni ya!", vi kachi —jiña'a ya.

Ni kaxtno'o Jesús ja naa veñu'u ka'nu

24 ¹Yun te nuu ni ndee Jesús veñu'u ka'nu yun, te nini jika ya kua'an ya, te ni ka kuyatni tee ka skua'a jin ya. Te ni ka xne'e de ndi'i naxa oo veñu'u ka'nu yun.

²Te jiña'a ya:

—Ndi'i ja ka ndia'a ni ya'a, ka'an ndaa ndija san, jaya'a, chi ma kendoo ni in kava siki inka kava, chi ndi'i tnani —jiña'a ya.

Seña ya'a koo nuu kuyatni ja naa ñuyiu

³Yun te kua'ankuei ya yuku Olivos, te nuu ni jinkoo ya, te ni jinokuei tee ka skua'a jin ya, te ni ka jikan tno'o siin ña de jin ya, te ka jiña'a de:

—Kaxtno'o ni na kiuu skunkuu ndi'i tno'o ni ka'an ni ya'a, vi nagua kokuu seña nuu kuyatni kiuu ja ndii ni vi nuu naa ndi'i ñuyiu ya'a —ka jiña'a de.

⁴Yun te jiña'a Jesús:

—Vi koto gua'a ni maa ni ja tu na in xnda'u ña jin ni. ⁵Chi kikuei kua'a tee jin sivi san, te vi kachi de: “Maa san kuu Kristu, ia ni tetniuu Dios”, te vi xnda'u de kua'a ñayiu. ⁶Te vi konini ni ka ka'an ja ka jaxin tna'a ñayiu, vi ya'a yun vi ka'an ja vi kaxin tna'a. Su vi koto ni maa ni ja ma vi yu'u ni, chi nini kuu ja saa kokuu. Su masu yun kuu ja naa ñuyiu. ⁷Chi vi ndakoo ñuu na'nu ja vi kaxin tna'a jin sava ka ñuu na'nu. Te suni tee netniuu vi kaxin tna'a de jin sava ka tee ka netniuu. Te koo kue'e xeen vi tnama vi ñutnaa taka ñuu. ⁸Te ndi'i ya'a kuu ja vi inka ni jinkondee tnundo'o.

⁹Yun te vi xtuu ña ñayiu jin ni ja vi ndeva'a ndetnuni vi sa'a ñai, te vi ka'ni ñai, te vi kuni u'u ña ndi'i ñayiu ja ja'a sein. ¹⁰Te kiuu yun, chi kua'a ñayiu ka kandija vi ndajiokuiin, te vi ndaxtuu tna'a in in mai nuu tee netniuu, vi suni vi ndakuni u'u tna'i. ¹¹Te kua'a tee tno'o vi ndakoo vi kachi ja tee ka ndakani tno'o ia Dios ka kuu de, te vi xnda'u de kua'a ñayiu. ¹²Te kaya kua'a ndeva'a jakue'e, te kua'a ñayiu ma vi ka'an nda'u tna'a kai. ¹³Su na ñayiu oo yutnu guaa ndee kiuu sandi'i, te sui kuu ja kaku ni'nu. ¹⁴Te kutenuu tno'o va'a naxa tatnuni ia Dios ninii ñuyiu ya'a, nagua ja ndi'i ñayiu na vi kuni, yun te saa ndi'i ñuyiu.

¹⁵Te yun guaa nuu na vi kuni ni ini veñu'u ka'nu Jerusalén ja ka sa'a de jane'e jayichi ja ndoo nda'u veñu'u yun nagua ni ka'an Daniel, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a. Na in ka'u, te na jinkui'nu ini. ¹⁶Nuu saa te na ñayiu ka oo Judea na vi kunu yu'i ki'inkuei guaa ndee nuu yuku. ¹⁷Te na in oo yata ve'e, te ma nui ja kene'i ndatniuu oo ini ve'e. ¹⁸Te na in oo yuku nuu satniui, te ma ndiokuiin ja nuki'in sa'uin. ¹⁹Su jnda'u ni ka ña'a ka ñu'u lulu vi ña'a ka jaxin se'e kiuu yun! ²⁰Vi ndakuatu ni nuu ia Dios ja kiuu vi kunu yu'u ni yun, ma kokuu in yoo kuun yua'a ni in kiuu ndatatu. ²¹Chi kiuu yun koo kua'a ndeva'a tnundo'o ja ni tu na in jini ndee nuu ni jinkoo ñuyiu vi guaa ndee kiuu vitna, te ni ma koo sa'un ka. ²²Su kiuu kii tnundo'o yun, chi sa'a ia Dios ja joo ni kiuu kokuu, chi nuu ja masu saa sa'a ya, te tu na in kaku ni'nu. Su ja ja'a ñayiu ni kaji ya kuu ja joo ni kiuu kokuu.

²³Su kiuu yun nuu ja ndee ñayiu ka'an: “Vi kondia'a ni, chi ya'a oo Kristu”, axi “Yun oo Kristu”, te ma vi kandija ni. ²⁴Chi vi ndakoo tee tno'o vi kachi ja Kristu ka kuu, vi tee tno'o vi kachi ja tee ka ndakani tno'o ia Dios ka kuu, te vi sa'a de kua'a jana'nu vi javii, nagua ja vi xnda'u de ñayiu. Te nuu ja kuu, chi vi guaa ndee ñayiu ni kaji maa ia Dios vi xnda'u de. ²⁵Te ja kaxtno'o san ndee vitna nagua ja vi kokuni ni naxa kokuu. ²⁶Te yun guaa nuu ja ka ka'an ñayiu: “Vi kondia'a ni ya, chi nuu ñu'u te'a yun oo ya”, te ma ki'inkuei ni. Axi vi kachi

ñayiu: “Vi kondia'a ni ya, chi ini ve'e ya oyuu ya”, te ma vi kandija ni. ²⁷Chi vi kuni ndi'i ñayiu kiuu ndii sein ja kuu san Se'e Teyii, chi kokuu na kuinio nuu ye'e kani tajan ichi kana nikandii, te ye'e ichi nuu makee. ²⁸Chi vini kunio ndee ni nuu ni kuu ja nduei kiti ni ji'i, chi yun ka kututu chioko lasanko.

Kaxtno'o Jesús naxa kokuu nuu ndii ya

²⁹'Su nuu ya'a kunu kiuu tnundo'o yun, te kunee nuu nikandii vi ma ye'e ka yoo, te junkuei kimi ka oo andivi vi kisi jandakui oo andivi. ³⁰Te yun vi kuni ñayiu seña ndee andivi ja mandii sein ja kuu san Se'e Teyii. Te taka ñayiu ñuyiu vi kusuchi ini, te vi nda'i vi kana nuu vi kuni ña jin sein ja kuu san Se'e Teyii, ja mandii san nuu viko ndee andivi jin jaka'nu vi jaye'e tajan. ³¹Te tetniuu san ia ka jinokuechi nuu maa Dios nuu vi xnda'i jajaa ya trompeta ndee ndi kuun lado ñuyiu ja vi ndaxtutu ya ñayiu ni kaji ia Dios, te vi ndee in lado nuu jinkituu andivi jin ndee inka lado.

³²'Vi kutua'a ni tno'o jioni'i ka'an san jin tnu tichi iuu. Nu jinkondee nduyute tnu, te ndata'u nda'a kueli tnu, yun kuu ja ka jini ni ja ni kuyatni yoo i'ni. ³³Te suni nuu ni ka jini ni ndi'i tno'o ya'a, te vi jinkui'nu ini ni ja ja oo yatni san yuye'e ja ndii san. ³⁴Te ka'an ndaa san ja ndi'i tno'o ya'a skunkuu nuu ñayiu vi tna'a tnundo'o ya'a ama ka ja vi kui. ³⁵Ñuyiu ya'a vi andivi, chi ja naa

ni kuu. Su tno'o ka'an san, ma naa, chi ndi'i skunkuu.

³⁶'Su ja kiuu vi ore ja ndii san, tu na in jini, ni ia ka jinokuechi nuu maa Dios ja ka oo ndee andivi, te ni maa san ja kuu san Se'e ia Dios, tu jini san, chi maintno'o maa Tata Dios guaa jini ya.

³⁷'Su nagua ni kuu kiuu nuu ni oo Noé, saa kokuu kiuu ja ndajiokuiin sein ja kuu san Se'e Teyii. ³⁸Chi kiuu chia'an ka ja ndaa ndute ñuyiu, ka jaa ka ji'i ñayiu, vi ka jaka tna'i vi ka xtnanda'i se'i guaa ndee kiuu nuu ni kiukuei Noé ini arca. ³⁹Te tu ni ka kandija ñayiu ja kuun sau xeen vi guaa ndee nuu ni ndaa ndute yun, te ni jiso ña jin ndi'i. Te suni saa ni kokuu nuu ndajiokuiin Se'e Teyii ñuyiu ya'a. ⁴⁰Te kiuu saa vi koo uu tee nuu ka satniuu de, te in de ndakuaka ña ya, te inka de kendoo. ⁴¹Uu ñasi'i ka ndiko in ni nuu molinu, te in ña ndakuaka ña ya, te inka ña kendoo.

⁴²'Nuu saa te vi ku'un ini ni, chi tu ka jini ni na ore kuu ja ndii Jito'o ni. ⁴³Su vi kuni ni ya'a, nuu ja in tee xiin ve'e ja jini de na ore kii kui'na, te kondito de, ma kuandetuu de ja kiuu kui'na yun ja su'u ndatniuu ve'e de. ⁴⁴Te yun guaa suni vi kotua'a maa ni, chi ndii Se'e Teyii ore ja tu ka nee tu ka kuu ini ni.

Ni ka'an jioni'i Jesús ja ja'a uu tee ka jinokuechi

⁴⁵';Ndee tee kuu tee jinokuechi ndaa vi jinkui'nu gua'a ini de ja ni chitniuu ña jito'o de ja kokoto de ñayiu ve'e tee yun, nagua ja kuña'a de ja vi kaa sava ka tee ka

jinokuechi yun ore ka kokin de?

⁴⁶Na ta'u na ndetu tee jinokuechi yun ja nuu ndii jito'o de, te nuku'un ña de ja skunkuu gua'a de ndi'i tniuu ni teku tniuu de. ⁴⁷Chi ka'an ndaa san ja chitniuu ña jito'o de yun ja suu de kotatnuni nuu ndi'i ja neva'a tee yun. ⁴⁸Su nuu ja tee kue'e kuu tee jinokuechi yun, te ndakani ini de jin anu de: "Ma ndajiokuiin yachi jito'o", ⁴⁹te jinkondee de kani de sava ka tee ka jinokuechi yun, te kaa de vi ko'o de jin tee ka jini yun. ⁵⁰Te vi sanaa ni, te ndajino jito'o de kiuu tu nee tu kuu ini de vi ore ja tu jini de. ⁵¹Te kani ndeva'a ña tee yun, te tnaa ña de nuu vi tniuya'u tee kue'e yun yika kuechi de jin tee inu jani ini. Te yun vi konda'i vi kokana de, te vi ndaka'ñi no'o de.

Ni ka'an jioni'i Jesús ja ja'a uxi suchi si'i kuechi

25 ¹Yun te jiña'a Jesús: —Nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kokuu inuu jin uxi suchi si'i kuechi ja ni ka ki'in lámpara, te kua'ankuei ja mavinutna'i jin in suchi yii tnanda'a. ²Te u'in ka kuu suchi ka ndakaji, te u'in ka kuu suchi vasa. ³Te suchi vasa yun ni ka ki'in lámpara, su tu ni ka yinda'i texe'en olivo ja vi ndachitui lámparai. ⁴Te suchi ka ndakaji yun, chi ni ka ki'in lámpara vi tindo'o nuu ñu'u texe'en olivo ja vi ndachitui lámparai. ⁵Te ja siun ni kukuee suchi yii tnanda'a yun, te ni kii ñua'na nui, te ndi'i ni ka kixin. ⁶Su nuu sau ñuu jakuaa, te ni ka onini ja ka kana jaa: "Ya'a vaji suchi tnanda'a, te vi ndakoo, vi

nutna'a ron jin". ⁷Yun te ka ndakoo ndi'i suchi si'i kuechi yun, te ni ka ndasava'i lámparai. ⁸Su yun te ka jiña'a ndi u'un suchi vasa yun nuu ndi u'un suchi ka ndakaji yun: "Vi taa joo texe'en olivo ron, na ndee nuu lámpara rin, chi nda'va, ka'an", ka jiña'i. ⁹Yun te ka jiña'a suchi ka ndakaji yun: "Ña'a, chi kana saa ma kenta vi kuantniuu maa rin vi ja vi kuantniuu ron. Te gua'a ka kua'ankuei nuu ka xiko, te vi kuaan ron ja vi kuantniuu maa ron", ka jiña'i. ¹⁰Su vi nini kua'ankuei suchi vasa yun ja vi kuain texe'en olivo, te ni ndenta ni suchi yii tnanda'a yun. Te suchi si'i ka otua'a yun, chi ni kiukuei ni jin suchi yii tnanda'a yun maa ve'e viko, te ni ndandesí ni ye'e yun. ¹¹Te ndee nuu kuee ka saa ni jinokuei u'un ka suchi vasa yun, te ka jiña'i: "Jito'o san, ndakune ni ye'e na kiukuei san", ka jiña'i. ¹²Yun te jiña'a tee tnanda'a yun: "Ka'an ndaa ndija rin ja tu jini ña rin", jiña'a de.

¹³Yun kuu ja vi ku'un ini ni, chi tu ka jini ni na kiuu vi na ore kuu ja ndii sein ja kuu san Se'e Teyii —jiña'a Jesús.

Ni ka'an jioni'i Jesús ja ja'a xu'un

¹⁴Chi nuu tatnuni ia Dios ndee andivi kuu inuu jin in tee ja oo ja ki'in jika de inka ñuu. Te ama ka ja ki'in de, te ni kana de tee ka jinokuechi nuu de, te ni jiña'a de xu'un de ja vi satniuu jin tee yun.

¹⁵Te nuu in de ni jiña'a de u'un mil xu'un kaa, te nuu inka de ni jiña'a de uu mil, te nuu inka de in mil, na kuu na kuu naxa kuu

vi satniuu jin in in maa de. Yun te ni kee de kua'an jika de. ¹⁶Te tee ni ni'i u'un mil xu'un kaa yun, ni satniuu de jin xu'un yun, te ni ndani'i de inka u'un mil se'e xu'un yun. ¹⁷Suni saa ni ni sa'a tee ni ni'i uu mil xu'un kaa yun, te ni ndani'i de inka uu mil se'e xu'un yun. ¹⁸Su tee ni ni'i in mil xu'un kaa yun, chi ni jate de nuu ñu'u, te ni chiyu'u de xu'un lamu de.

¹⁹'Su nuu ni ya'a kua'a kuia, te ni ndajiokuiin lamu tee ka jinokuechi yun, te ni ndakan tno'o ña de naxa ka kuu de jin xu'un yun. ²⁰Yun te ni jino tee ni ni'i u'un mil xu'un kaa yun, te nee de inka u'un mil se'e xu'un yun, te jiña'a de: "Jito'o san, ya'a oo u'un mil xu'un kaa ja ni taa ni, te suni ya'a oo inka u'un mil se'e xu'un ja ni kundee san ja ja'a xu'un ni taa ni", jiña'a de. ²¹Te jiña'a lamu de: "Vatuka, tee jinokuechi gua'a vi tee ndaa kuu ron. Te ja siun ni satniuu ndaa ron jin joo luluu ja ni taa rin nuu ron, te skuiso siki ña rin siki kua'a ka tniuu na'nu. Ne'e te kosii ini ron jin rin." ²²Yun te suni ni jino tee ni ni'i uu mil xu'un kaa, te nee de inka uu mil se'e xu'un yun, te jiña'a de: "Jito'o san, ya'a oo uu mil xu'un kaa ja ni taa ni, te suni ya'a oo inka uu mil se'e xu'un ja ni kundee san ja ja'a xu'un ni taa ni". ²³Te jiña'a lamu de: "Vatuka, tee jinokuechi gua'a vi tee ndaa kuu ron. Te ja siun ni satniuu ndaa ron jin joo luluu ja ni taa rin nuu ron, te skuiso siki ña rin siki kua'a ka tniuu na'nu. Ne'e te kosii ini ron jin rin." ²⁴Yun te suni ni jino tee ni ni'i in mil xu'un kaa, te jiña'a de:

"Jito'o san, ja jini san ja tee ndee ini kuu ni, chi ndaxtutu ni nuu tu ni jate ni, te kua'a ka ndakan ni saa ja ni jiña'a ni. ²⁵Te yun kuu ja ni yu'u san, te ni ja'an san ni tayu'u san xu'un ni chii ñu'u, su ya'a oo nagua kuu xu'un maa ni", jiña'a de. ²⁶Yun te jiña'a lamu de: "Masu tee jinokuechi gua'a kuu ron, vi se'e tee ku'ndu. Nu u ja jini ron ja ru'un, chi ndaxtutu rin nuu tu jate rin, te kua'a ka ndakan rin saa ja jiña'a rin, ²⁷te çnau ja tu ni jinsia'a ron xu'un rin nuu banku nagua ja kiuu ndajiokuiin rin, te ndani'i rin xu'un rin jin se'e nuu siun?", jiña'a de. ²⁸Yun te jiña'a lamu nuu sava ka tee ka jinokuechi yun: "Vi ndakindee xu'un jian, te vi kuña'a ron nuu tee neva'a uxi mil. ²⁹Chi na in neva'a, te ndani'i ja koneva'a kua'a kai. Su na in tu nagua neva'a, te vi ndee joo luluu ja neva'i, te ndondee. ³⁰Su tee tu jiniu'u jian, vi kene'e de ndee ye'e nuu nee juera, te yun na konda'i kokana de vi ndaka'ñi no'o de", kachi lamu yun —jiña'a Jesús.

Ka'nde ndaa ia Dios kuechi ñayiu taka ñuu

³¹Yun te jiña'a tuku ya:

—Nuu ndajiokuiin sein ja kuu san Se'e Teyii jin jaye'e tajan san, vi jin ndi'i ia ka jinokuechi nuu san, yun te junkoo san nuu ye'e tajan ja tatnuni san. ³²Te ndi'i ñayiu ñuyiu vi ndututu nuu san, te sa'a siin san jin in in nagua sa'a siin in tee jito kiti ja sa'a siin de ndikachi de vi ndixi'u de. ³³Te sa'a siin san ñayiu gua'a ja ka kuu na kuinio ndikachi ichi nda'a kua'a

san. Te sa'a siin san ñayiu kue'e ja ka kuu na kuinio ndixi'u ichi nda'a satni san. ³⁴Te nuu kokuu san rey, kuña'a san nuu ñayiu ka oo ichi nda'a kua'a san: "Ne'ekuei ron ja ni sa'a vii sa'a va'a ña tata rin Dios, te kiukuei ron nuu tatnuni rin nuu ja oo tua'a guaa ndee nuu ni jinkoo ñuyiu ya'a. ³⁵Chi ni okokin rin, te ni ka taa ron ja ni jaa rin; vi ni oyichi rin, te ni ka taa ron ndute ni ji'i rin. Ni jikanuu nda'u rin, te ni ka taa ron ve'e ron ni ndoo rin. ³⁶Te ni ja'ni ña sa'un rin, te ni ka skuta'u ña ron. Ni oku'u rin, te ni ka jakoto ña ron. Ni oo rin vekaa, te suni ni ka jakoto ña ron." ³⁷Yun te vi ndakantno'o ña ñayiu ndaa yun: "Jito'o san, ¿na kiuu ni ka jini ña san kokin ni, te ni ka taa san ja ni jaa ni? ¿Vi na kiuu ni ka jini ña san ja yichi ni, te ni ka taa san ndute ni ji'i ni? ³⁸¿Axi na kiuu ni ka jini ña san ja jikanuu nda'u ni, te ni ka taa san ve'e san ni ndoo ni? ¿Axi na kiuu ni ja'ni ña sa'un jin ni, te ni ka skuta'u ña san? ³⁹¿Axi na kiuu ni ka jini san ja ku'u ni axi oo ni vekaa, te ni ka jakoto ña san?" ⁴⁰Yun te kuña'a san nuu kokuu san rey: "Ka'an ndaa ndija rin ja nuu ni ka sa'a ron jin in in ñani rin, visi ñayiu nda'u ndeva'a ka kui, te ja ja'a maa rin ni ka sa'a ron". ⁴¹Yun te kuña'a san ja kuu san rey nuu ñayiu ka oo ichi nda'a satni san: "Vi kujioo nuu oo rin, roon ja ni ka ni'i ta'u ron, te ki'inkuei ron nuu ñu'u nuu vi kokai ron nikuii nikani, nuu oo tua'a ja ki'in Tachi jin tachi kueli ja ka jinokuechi nuu. ⁴²Chi ni

okokin rin, su tu ni ka taa ron ja kaa rin. Te ni oyichi rin, su tu ni ka taa ron ndute ko'o rin. ⁴³Te ni jikanuu nda'u rin, su tu ni ka taa ron ve'e ron ja ndoo rin. Vi ni ja'ni ña sa'un jin rin, su tu ni ka skuta'u ña ron. Te ni oku'u rin vi ni oo rin vekaa, su tu ni ka jakoto ña ron." ⁴⁴Yun te suni vi kakan tno'o ña ñayiu yun: "Jito'o san, ¿na kiuu ni ka jini ña san ja kokin ni, axi yichi ni, axi jikanuu nda'u ni, axi ja'ni ña sa'un ni, axi ku'u ni, axi oo ni vekaa, te tu ni ka chituu ña san?" ⁴⁵Yun te kuña'a san ja kuu san rey: "Ka'an ndaa ndija rin ja nuu tu ni ka sa'a ron siun jin in ñayiu ya'a, visi ñayiu nda'u ndeva'a kui, te suni tu ni ka sa'a ron siun ja ja'a maa rin", kuña'a san. ⁴⁶Te ki'inkuei ñayiu yun nuu vi tniuya'ui nikuii nikani. Te ñayiu ndaa, vi ni'i ta'ui ja vi kotekui nikuii nikani —jiña'a Jesús.

Ni ka skaka tna'a de ja vi kakuiko de Jesús

26 ¹Yun te nuu ni ndi'i ni ka'an Jesús ndi'i tno'o ya'a, te jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya:

²—Ja ka jini maa ni ja nuu uu ni ka kiuu, te koo viko pascua ñayiu ñuo, te vi xtuu ña ñayiu jin sein ja kuu san Se'e Teyii, te vi katakaa ña nuu nda'a cruz —jiña'a ya.

³Yun te ni ka ndututu tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu nija'nu nuu ñayiu ñuu Israel nuu oo ve'e tniuu sutu kuu nija'nu ka nani Caifás. ⁴Te ni ka ska'an tna'a de naxa vi kakuiko de Jesús jin nino'o tno'o tno'o, te vi ka'ni ña de. ⁵Su ni ka kachi de:

—Ma vi kakuiko de kiuu viko ya'a, chi nuu ña'a, te vi sa'a ni'i vi sa'a ioo ñayiu ñuo —ni ka kachi de.

**Ni joso in ñasi'i tatna
xiko xini Jesús**

⁶Te oo Jesús ñuu Betania, ve'e Simón, tee ni oku'u kue'e ndi'yi te'i. ⁷Te yun ni jino in ñasi'i nuu oo ya, nee ña in tindo'o yuu vii ndeva'a ñu'u chitu tatna xiko ja ndee ya'u ndeva'a. Te ni joso ña xini ya nuu nukoo ya nuu mesa jaa ya xtaa. ⁸Su nuu ni ka jini tee ka skua'a jin ya, te ni ka kiti ini de, te ka jiña'a de:

—¿Nau ja skunaa ña'a ya'a tatna xiko ya'a? ⁹Gua'a ka kuu ni xiko ña, te ni'i ña kua'a xu'un, te skuta'u ña ñayiu ka kuu nda'u nuu siun —ka kachi de.

¹⁰Su nuu ni jini Jesús ja siun ka ka'an de, te jiña'a ya:

—¿Nau ja ka xna'a ni ña'a ya'a? Te in tniuu gua'a ni sa'a ña jin san. ¹¹Kuu ka ñayiu ka kunda'u, chi ndi'i ni kiuu ni vi koo ni jin, su sein, chi masu ndi'i kiuu vi koo.

¹²Chi ja ni joso ña ña'a ya'a tatna xiko ya'a nuu yiki kuñu san kuu ja ni sa'a tua'a ña jin san ja jinkoyu'u san. ¹³Te ka'an ndaa ndija san ja ndee ni nuu ni kuu ja ka kaxtno'o ñayiu tno'o va'a ia Dios ninii ñuyiu ya'a, te suni vi ndakani ja ni sa'a ña'a ya'a nagua vi kondaka'an ña ñayiu jin ña —jiña'a ya.

Nduku Judas ja xtuu de Jesús

¹⁴Yun te kua'an Judas Iscariote, in tee ne'u ndi uxi uu tee ka skua'a jin ya, ja vi ndatno'o tna'a de jin sutu ka kuu nija'nu. ¹⁵Te jiña'a de:

—¿Nasaa ka kuini ni ja vi tniuya'u ña ni, te na xtuu san Jesús nuu ni?

Te ni ka tniuya'u ña tee yun oko uxi xu'un kaa kuu plata. ¹⁶Te vi ndee ore saa ni keja'a de nduku de naxa kuu ja xtuu de Jesús nuu sutu ka kuu nija'nu yun.

**Ni ka jaxini Jesús jin
tee ka skua'a jin ya**

¹⁷Yun te kiuu xtna'nu'u ja ni keja'a viko yun nuu ka jaa ñayiu xtaa vixin uun ja tu na levadura yi'i, ni ka juntna'a tee ka skua'a jin Jesús, te ka jiña'a de:

—¿Ndeni kuini ni ja vi sava'a san lelu nuu vi kaxinio viko pascua ya'a? —ka jiña'a de.

¹⁸Yun te jiña'a ya:

—Kua'ankuei ni ndee maa ñuu, ve'e in tee ka jini tna'a jin san, te vi kuña'a ni: “Ka'an Mastru sua'a: Ja oo yatni kiuu ja kuu san, te ve'e ni kuini san ja vi sa'a san viko pascua jin tee ka skua'a jin san”, vi kuña'a ni —jiña'a ya.

¹⁹Yun te ni ka sa'a tee ka skua'a jin ya nagua ni tatnuni ya, te ni ka sava'a de ja vi kaxini ya jin de viko pascua yun.

²⁰Te nuu ni kunee, te ni ka junkoo ya jin ndi uxi uu tee ka skua'a jin ya. ²¹Te nini ka jaxini ya jin de, te jiña'a ya:

—Ka'an ndaa ndija san ja in maa ni xtuu ña jin san —jiña'a ya.

²²Te ni ka kusuchi ndeva'a ini in in de, te ni ka jinkondee de ka jikan tno'o ña de:

—¿A sein kuu, vi Jito'o san?

²³Yun te jiña'a ya:

—Na in ka jaa jin san in ni nuu ko'o, te suu kuu ja xtuu ña jin san. ²⁴Te sein

ja kuu san Se'e Teyii, chi vi ja ndaa ja ndo'o san nagua yoso nuu tutu ii. Su nda'u ni ka maa tee xtuu ña jin san, chi vi gua'a ka kuu ja ma kaku de ja koo de ñuyiu ya'a nuu siun —jiña'a ya.

²⁵Yun te jiña'a Judas, tee nduku ja xtuu ña jin ya:

—¿A sein kuu, Mastru?

—Suu ni ka'an maa ni —jiña'a ya.

²⁶Te vi nini ka jaa de jin ya xtaa, te ni tnii ya xtaa vixin yun, te ni ndakuanta'u ya nuu ia Dios, te ni ta'u ya, te ni jiña'a ya nuu tee ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

—Vi tnii ni te vi kaa ni, chi ya'a kuu yiki kuñu san.

²⁷Yun te ni tnii ya vasu nuu ñu'u vinu, te ni ndakuanta'u ya nuu ia Dios, te ni sia'a ya vasu yun, te jiña'a ya:

—Ndi'i ni vi ko'o vinu ñu'u nuu vasu ya'a. ²⁸Chi ya'a kuu niñi san ja soko san ja kokuu in tratu jaa, te kati ja ja'a kua'a ñayiu nagua ja koneka'nu ini ia Dios yika kuechi. ²⁹Su ka'an san ja vi ndee ore vitna, te ma ko'o ka san nduxi uva ya'a guaa ndee kiuu vi ko'o tukuo vinu jaa nuu tatnuni ia kuu Tata san.

³⁰Te nuu ni ndi'i ni ka jita ya in yaa vaji nuu Salmo, te kua'ankuei ya yuku Olivos.

Ni kaxtno'o Jesús ja ndayu'u Pedro ja jini ña de jin ya

³¹Yun te jiña'a Jesús:

—Ndi'i ni vi ndayu'u ja ja'a tnundo'o kii siki san jakuaa vitna, chi yoso nuu tutu ii: “Xtuji rin tee jito ndikachi, te ya'a yun ni ka vi kutenuu ti”, kachi tutu ii. ³²Su nuu na ndateku san, te kokoxno'o

san kono'o san Galilea, te saa ndajakuei ni —jiña'a ya.

³³Yun te jiña'a Pedro:

—Visi ndi'i de na vi ndayu'u, su sein, chi ma ndayu'u sa'un san.

³⁴Te jiña'a Jesús:

—Ka'an ndaa ndija san ja jakuaa vitna, te uni jichi ka'an ni ja tu jini ña ni jin san ama ka ja kana li'li.

³⁵Yun te jiña'a Pedro:

—Visi na kuu san jin ni, su ma ka'an san ja tu jini ña san —jiña'a de.

Te vi suni saa ni ka jiña'a ndi'i tee ka skua'a jin ya.

Ndakuatu Jesús nuu ka oo xtnuu kuu Getsemaní

³⁶Yun te kua'ankuei ya jin tee ka skua'a jin ya, te ni jinokuei ya in nuu nani Getsemaní, te jiña'a ya:

—Vi jinkoo ni ya'a nini ki'in san yun na ndakuatu san —jiña'a ya.

³⁷Te ni jaka ya Pedro vi nduu seyii Zebedeo, te ni jinkondee ya ni kusuchi ini ya vi ni tna'u ndeva'a ini ya. ³⁸Yun te jiña'a ya:

—Kusuchi ndeva'a ini san vi ndee na kuu san. Vi kendoo ni ya'a ni, te vi kondito ni jin san.

³⁹Yun te ni kuu jika ya joo, te ni jinkuiin jiti ya vi ndee ni kunjino

© 1996 David C. Cook

Ndakuatu Jesús nuu yuku Getsemaní (26.39)

tnee ya nuu ñu'u, te ni ndakuatu ya, jiña'a ya:

—Tata maa san, nuu ja sua'a te kuu, te xtajioo ni tnundo'o vaji siki san. Su ma kokuu nagua ka'an maa san, chi na kokuu nagua kuini maa ni —jiña'a ya.

⁴⁰Te vini ni ndajiokei in ni ndajino ya nuu ka oo tee ka skua'a jin ya, te ni nuku'un ña ya ja ka kixin de. Te jiña'a ya nuu Pedro:

—¿A vini in ore, tu ni ka kundee ini ni ja vi kondito ni jin san? ⁴¹Vi kondito ni, te vi ndakuatu ni nuu ia Dios nagua ja ma koto tnuni ña jakue'e, chi ja ndaa ja anu ni oo tua'a ja kuantno'o nuu ia Dios, su yiki kuñu ni, chi vita kuu —jiña'a ya.

⁴²Yun te kua'an tuku ya ja kuu uu ja ni ndakuatu ya, te jiña'a ya:

—Tata maa san, nuu ja ma kuu ja xtajioo ni tnundo'o ya'a ja tna'a san, te sa'a ni nagua kuini maa ni —jiña'a ya.

⁴³Te ni ndajino ya inka jichi, te ni nuku'un ña ya ja ka kixin tuku de, chi tu ka kundee ka nduchi nuu de jin ñua'na. ⁴⁴Te ni xndoo tuku ña ya, te kua'an ya ja ndakuatu ya jichi kuu uni, te inuu ni tno'o ni ka'an ya. ⁴⁵Yun te ni ndajino ya nuu ka oo tee ka skua'a jin ya, te jiña'a ya:

—¿A vi ka kixin ni ni vi ka ndatatu ni? Te ja ni jino ore ja vi kakuiko ña ñayiu ka sa'a yika kuechi jin sein ja kuu san Se'e Teyii. ⁴⁶Vi ndakoo ni na ki'on, chi ja makuyatni tee xtuu ña jin san —jiña'a ya.

Ni ka kakuiko de Jesús

⁴⁷Te vi nini ka'an ka ya, te ni jino ni Judas, in tee ne'u ndi uxi uu tee

ka skua'a jin ya, ndeka de kua'a tee ka nee yuchi kani vi tee ka nee yutnu ja ni ka tetniuu ña tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu. ⁴⁸Te ja ni kaxtno'no Judas, tee ni xtuu ya, nagua kokuu in seña, te jiña'a de:

—Na xiin nuu tetuyu'u san, te tee yun kuu tee vi kakuiko ni —jiña'a de.

⁴⁹Yun te ni jintna'a de Jesús, te jiña'a de:

—Oo va'a ni, Mastru.

Te ni tetuyu'u de nuu ya.

⁵⁰Te jiña'a Jesús:

—Amigo, sa'a ni na tniuu vaji ni.

Yun te ni ka jintna'a ña sava ka tee yun, te ni ka kakuiko ña de jin ya.

⁵¹Su in tee ka oo jin Jesús, ni kene'e de yuchi kani de, te ni ja'nde de so'o in tee jinokuechi nuu sutu kuu nija'nu ka. ⁵²Yun te jiña'a Jesús:

—Ndatava'a ni yuchi kani ni nuu ñu'u maa, chi ndi'i tee jaxin tna'a jin yuchi kani, te suni jin yuchi kani yun kuu de. ⁵³¿Chi a tu jini ni ja kuu kakanta'u san nuu Tata san, te vitna ñu'ni tetniuu ya vi'i ka uni xiko uxi uu mil ia ka jinokuechi nuu ya ja vi skaku ni'nu ña jin san?

⁵⁴Su nuu ja saa sa'a san, ¿te naxa skunkuu nagua yoso nuu tutu ii nuu ka'an ja nini kuu ja saa ndo'o san? —jiña'a ya.

⁵⁵Te vi ore saa jiña'a Jesús nuu tee yun:

—¿Nau ja ka nee ni yuchi kani vi yutnu vajikuei ni ja vi kakuiko ña ni jin san na kuinio ja kui'na kuu san? Te in in kiuu ni ka oo in nio nuu veñu'u ka'nu ja ni okaxtno'o san tno'o ia Dios, te tu ni ka kakuiko ña ni. ⁵⁶Su saa kokuu ndi'i

ya'a, nagua ja skunkuu nagua yoso nuu tutu ii ja ni ka ka'an tee ni ka ndakani tno'o maa ia Dios ndee jana'a —jiña'a ya.

Yun te maintno'o ni ka ya, ni ka xndoo ña tee ka skua'a jin ya, te ni ka jino yu'u de kua'ankuei de.

Ni ka junsia'a de Jesús nuu ni ka ndututu tee ka kuu nija'nu

⁵⁷Yun te ni ka jaka ña tee ni ka kakuiko ña jin Jesús nuu sutu kuu nija'nu ka nani Caifás nuu ka otutu tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu. ⁵⁸Su Pedro, chi jika ni ndikin ña de kua'an de guaa ndee ini nuu oo ve'e tniuu sutu kuu nija'nu ka yun. Te ni kiuu de, te ni jinkoo de nuu ka nukoo ndaja'a yun, nagua ja kuni de naxa vi sa'a ña de jin Jesús.

⁵⁹Su tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu vi ndi'i tee ka netniuu nuu ka ndututu yun, ka nduku de in ja ka'an tno'o siki Jesús, nagua ja kuu vi xtavi kuechi ña de ja kuu ya. ⁶⁰Su tu ni ka ni'i de kuechi ya, visi kua'a tee tno'o ni jinokuei ja ka ka'an kuechi de siki ya. Yun te saa ndi'i ni ka, ni jinokuei uu testiu ja vi ka'an tno'o siki ya. ⁶¹Te ka jiña'a de:

—Tee ya'a ni ka'an de: “Kuu kani san veñu'u ia Dios, te nuu uni kiuu, te ndasa'a san”, kachi de —ka jiña'a de.

⁶²Yun te ni ndakoo tee kuu nija'nu nuu sutu yun, te jiña'a de nuu Jesús:

—¿Nau ja tu ka'an sa'un ron? ¿Na tno'o kuu ja siun ka ka'an tee jian siki ron? —jiña'a de.

⁶³Su Jesús, chi tu ni ka'an sa'un ya. Yun te jiña'a tee kuu nija'nu nuu sutu yun:

—Ya'a oo maa ia Dios teku, te tatnuni rin ja ka'an ndaa ron, te ka'an a suu ron kuu Kristu, Se'e ia Dios —jiña'a de.

⁶⁴Te jiña'a Jesús:

—Suu san kuu ka'an maa ni. Te suni ka'an san ja ndee vitna, te vi kuni ni Se'e Teyii ja konukoo ichi nda'a kua'a maa Dios, ia ka'nu ndeva'a, te ndii ndee nuu viko ichi andivi —jiña'a ya.

⁶⁵Yun te ni ndata sutu kuu nija'nu ka yun sa'un de, ja kuu in seña ja kiti ini de, te jiña'a de:

—Ni kane'e tee ya'a jin ia Dios. ¿Te nagua vi kokuu kao testiu ja vi ka'an kuechi siki de? Te vitna ja ni ka onini maa ni ja kane'e de jin ia Dios. ⁶⁶¿Naxa ka ka'an tna ni? —jiña'a sutu kuu nija'nu ka yun.

Te ka jiña'a sava ka tee yun:

—Tee oo kuechi kuu de, te na kuu de.

⁶⁷Yun te ni ka tiusii de nuu ya vi ni ka kani ña de jiki, te sava de ni ka katu tikatu nuu ya. ⁶⁸Te ka jiña'a de:

—Nuu ja maa ron kuu Kristu, ia netniuu Dios, te ka'an, na ndee tee kuu ja ni kani ña jin ron —ka jiña'a de.

Ni tayu'u tno'o Pedro ja jini de Jesús

⁶⁹Te Pedro, chi ye'e juera ni yun nukoo de. Te ni jino in ñasi'i jinokuechi nuu sutu yun, te jiña'a ña:

—Maa ni, chi suni ni ka oo ni jin Jesús, tee Galilea —jiña'a ña.

⁷⁰Su Pedro, chi ni tayu'u tno'o de nuu ndi'i ñayiu ka oo yun, te jiña'a de:

—Tu jini san na tno'o ka'an ni.

⁷¹Te vi inka ni ndee de ye'e yun, te ni jini ña inka ña'a jinokuechi yun, te jiña'a ña nuu sava ka ñayiu ka oo yun:

—Tee ya'a, chi suni ni ka oo de jin Jesús, tee Nazaret —jiña'a ña.

⁷²Su ni tayu'u tno'o tuku de, te jiña'a de:

—Ka'an ndaa san nuu ia Dios ja tu jini san na ndee tee kuu tee yun —jiña'a de.

⁷³Te nunuu ka joo, te ni ka jintna'a ña ñayiu ka oo yun, te ka jiña'a ni nuu Pedro:

—Vi ja ndaa ja suu ni kuu in tee ka ndeka tna'a jin tee yun, chi vi ndee tno'o ka'an ni ndaxtuu ña —ka jiña'a.

⁷⁴Yun te ni jinkondee de ni kane'e de vi kee yu'u de jin sivi ia Dios, te jiña'a de:

—Tu jini san tee yun.

Te vi nuu saa ni kana in li'li.

⁷⁵Yun te ni ndaka'an Pedro tno'o ni ka'an Jesús nuu jiña'a ya: “Ama ka ja kana li'li, te uni jichi ka'an ni ja tu jini ña ni jin san”. Yun te ni ndee de kua'an de, te ni nda'i ni kana de ja tna'u ndeva'a ini de.

Ni ka junsia'a de Jesús nuu Pilato

27 ¹Yun te nuu ni tuu inka kiuu, te ndi'i tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu ni ka ndatno'o tna'a de naxa vi sa'a de ja vi ka'ni ña jin Jesús. ²Te ni ka ju'ni ña de jin ya, te kua'ankuei de ja ni ka ndasia'a ña de nda'a Poncio Pilato, tee Roma, ja tatnuni de nuu ñuu Jerusalén.

Ni ji'i Judas

³Su nuu ni jini Judas, tee ni xtuu ña jin Jesús, ja ni kuu ni'i ja vi

ka'ni ña jin ya, te ni ndatna'u ini de, te ni nusia'a de oko uxi xu'un kaa ja kuu plata yun nuu sutu ka kuu nija'nu vi nuu tee ka kuu nija'nu nuu ñuu. ⁴Te jiña'a de:

—Ni tavi kuechi san ja ni xtuu san in tee tu na kuechi —jiña'a de.

Su ka jiña'a tee yun:

—Jayun tu ka ndi'ni san, chi ja ni sa'a maa ni kuu —ka jiña'a de.

⁵Yun te ni ndaskunta de xu'un ini veñu'u, te ni ndee de kua'an de, te ni ndaskue'ne de maa de.

⁶Te ni ka ndaxtutu tee ka kuu nija'nu nuu sutu xu'un yun, te ni ka ka'an de:

—Masu vatuka kuu ja vi tnao xu'un ya'a nuu jatnu ñu'u xu'un ja ka soko ñayiu veñu'u, chi xu'un ya'u niñi kuu —ka kachi de.

⁷Yun te ni ka ndatno'o tna'a de, te ni ka ndaki'in de in ñu'u kixin ja ka sa'a kisi jin xu'un yun, nagua ja yun vi kojinkoyu'u ñayiu inka ñuu.

⁸Te yun kuu ja nani ñu'u yun guaa ndee kiuu vitna ñu'u niñi. ⁹Saa te ni skunkuu tno'o ni ka'an Jeremías, tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu ni kachi de: “Ni ka ki'in de oko uxi xu'un kaa kuu plata, nagua ya'u ni ka jani ñayiu Israel ja ndee ya. ¹⁰Te jin xu'un yun ni ka ndaki'in de ñu'u kixin ka sa'a kisi, nagua ni tatnuni maa Jito'o Dios nuu san”, ni kachi Jeremías.

Ni xtichi ña Pilato jin Jesús

¹¹Yun te ni ka ndasia'a de Jesús nda'a Pilato, tee tatnuni ñuu Jerusalén, te ni jikan tno'o ña de jin ya:

—¿A suu ron kuu rey ñayiu judio? —jiña'a de.

Te jiña'a Jesús:

—Suu san kuu ka'an maa ni.

¹²Te vi ka ka'an kuechi tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu siki ya, su tu ni ka'an sa'un ya. ¹³Yun te jiña'a Pilato:

—¿A tu nini ron ndi'i kuechi ka xtavi ñayiu jian siki ron? —jiña'a de.

¹⁴Su Jesús, chi vi ni in tno'o tu ni ka'an ya. Te vi ni sa'u kuii kuiti ini tee tatnuni yun ja siun tu ka'an ya.

Ja ni kundaa ja kuu Jesús

¹⁵Te nuu kuia nuu kuia nuu viko yun, ni osiaa tee tatnuni in tee yi'i vekaa, na in ka ndakan maa ñayiu ñuu. ¹⁶Te kuia yun ni oo in tee teku tno'o nani Barrabás, ja yi'i de vekaa. ¹⁷Te nuu ka otutu ndi'i ñayiu, te ni jikan tno'o ña Pilato:

—¿Na tee ka kuini ni ja siaa san vitna? ¿A Barrabás axi Jesús, tee ka xnani maa ni Kristu?

¹⁸Chi ja jini de ja tno'o kuasun kuu ja ni ka tnaa ña tee ka kuu nija'nu yun jin Jesús. ¹⁹Su nuu nukoo Pilato nuu mesa ja ja'nde de kuechi, te ni ndani'i de in tno'o ja ni tetniuu ñasi'i de nuu jiña'a ña:

—Ma kiunduu ni ja xtavi kuechi ni tee ndaa jian, chi ioo ndeva'a ni jani san nuu jakuaa ja ja'a de —jiña'a ña.

²⁰Su tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu, ni ka xtija de ndi'i ñayiu ja vi ndakan ñai jin Barrabás, te na kuu Jesús. ²¹Te ni jikan tno'o tuku ña Pilato jin ñayiu yun:

—¿Na ndee tee ya'a ka kuini ni ja siaa san?

Te ka jiña'a'i:

—Siaa ni Barrabás.

²²Te ni jikan tno'o ña Pilato:

—¿Nuu saa, te naxa sa'a san jin Jesús, tee ka xnani maa ni Kristu? Te ndi'i ni ka kana:

—Katakaa ni de yika cruz.

²³Yun te jiña'a Pilato:

—¿Te na kuechi ni sa'a de nuu saa? —jiña'a de.

Su vi saa vi'i ka ni ka kana jaa ñayiu, ka jiña'a'i:

—Katakaa ni de yika cruz.

²⁴Te nuu ni jini Pilato ja ña kuu nagua sa'a de, chi vi saa sua'a vi'i ka ka kuvaa ñayiu, te ni jikan de ndute, te ni nda'a de jin nuu ñayiu yun, te jiña'a de:

—Ma kotavi kuechi san ja kuu tee ndaa ya'a. Te vi kotavi kuechi maa ni —jiña'a de.

²⁵Te ndi'i ñayiu yun ni ka ka'an:

—Na kanakau kuechi siki ndi'i maa san vi siki se'e san ja kuu de —ka jiña'a'i.

²⁶Yun te ni siaa ña Pilato jin Barrabás, te ni tatnuni de ja ni ka kani ña soldado jin Jesús, te jiña'a de ya nuu soldado ja vi katakaa ña de yika cruz.

²⁷Yun te ni ka jaka ña soldado tee tatnuni yun jin Jesús nuu ve'e tniuu, te yun ni ka ndututu ndi'i de nuu oo ya. ²⁸Te ni ka tau de sa'un ni'nu ya, te ni ka skekui'nu ña de in sa'un kua'a tikani. ²⁹Te ni ka kiku de in corona iñu, te ni ka tnaa de corona yun xini ya. Te ni ka chi'i de in ndoo nda'a kua'a ya, te ni ka junkuiin jiti de nuu ya, te ka kane'le ña de, ka jiña'a de:

—¡Ka'nu kuu rey ñayiu judio!

³⁰Te ka tiusii de nuu ya vi ka tni de ndoo yun, te ka kuun de

xini ya. ³¹Te nuu ni ndi'i ni ka sa'a ne'e ka sa'a yichi de jin ya, te ni ka xtajioo de sa'un kua'a yun, te ni ka ndaskekui'nu ña de sa'un maa ya, te kua'ankuei de jin ya ja vi katakaa ña de yika cruz.

Ni ka jatakaa de Jesús yika cruz

³²Te nuu ni kekuei de kua'ankuei de, te ni ka jukun tna'a de jin in tee ñuu Cirene ja nani de Simón, te ni ka tenini ña de ja ni jiso tee yun cruz Jesús.

³³Te nuu ni jinokuei de in nuu nani Gólgota ja kee ka'an nuu ka nduei yiki xini ndiyi, ³⁴te ni ka jiña'a de vinu ja saka tna'a jin kagua ja ko'o ya, nagua ja ma jatu ndeva'a ya. Su nuu ni jito tnuni ya, te tu ni ji'i ya.

³⁵Te nuu ni ka jatakaa de Jesús nuu cruz, te ni ka ndaka'nde soldado yun sa'un ya, te siki inka sa'un ya ni ka jitotnuni de, kondio'ni na ndee de kuu ja kendoo jin. Saa te ni skunkuu tno'o ni ka'an tee ni ndakani tno'o ia Dios ndee jana'a nuu jiña'a de: “Ni ka ndaka'nde de sa'un rin, te ni ka jitotnuni de siki sa'un rin, kondio'ni

© 1996 David C. Cook

*Ni ka ndaka'nde soldado
sa'un Jesús (27.35)*

na ndee de kendoo jin”, kachi tutu ii. ³⁶Te ni ka jinkoo de ka jito de ya. ³⁷Te ichi xini ya ni ka tetuu de in tno'o ja ka'an na kuechi kuu ja ni ka jatakaa ña de, te kachi tno'o yun: “Tee ya'a kuu Jesús, rey ñayiu judio”.

³⁸Te suni ni ka jatakaa de uu ka tee kui'na nuu cruz jin ya, in de nda'a kua'a ya, te inka de nda'a satni ya.

³⁹Te ñayiu ka ya'a ichi yun, ka kane'e jin ya, te ka skuiko xini. ⁴⁰Te ka jiña'a:

—Roon ja ka'an ron ja xnani ron veñu'u ka'nu, te nuu uni kiuu, te ndasa'a ron, skaku ni'nu maa ron. Te nuu ja Se'e ia Dios kuu ron, te manuu nuu cruz jian —ka jiña'i.

⁴¹Te vi suni tee ka kuu nija'nu nuu sutu vi tee ka kaxtno'o Ley vi tee ka kuu fariseo vi tee ka kuu nija'nu nuu ñuu ka kane'e ña de jin ya, te ka ka'an de:

⁴²—Ni skaku ni'nu de inka ñayiu, su ja vi maa de, chi ma kuu skaku ni'nu de maa de. Su nuu ja rey ñayiu Israel kuu de, te na nuu de vitna ñu'ni nuu cruz yun, te vi kandijao de.

⁴³Ni kukanu ini de ia Dios, te na skaku ni'nu ña ia Dios jin de vitna, nuu ja ndija ja kutoo ña ya, chi ni ka'an de ja Se'e ia Dios kuu de —ka ka'an de.

⁴⁴Te vi ndee tee kui'na ja ka intakuei jin ya nuu cruz, ni ka kane'e ña jin ya.

Ni ji'i Jesús

⁴⁵Yun te nuu ka uxi uu ni kunee ñuyiu, te vi ndee nuu ka uni jañini.

⁴⁶Te nuu ka uni yun ni kana jaa Jesús, jiña'a ya:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani?

Tno'o yun kuu: Dios maa san, Dios maa san, ¿nau ja ni xndendoo maintno'o ña ni jin san?

⁴⁷Te sava tee ka oo yun, ni ka onini de ja siun kana ya, te ni ka ka'an de:

—Elías kana tee ya'a.

⁴⁸Te vi nuu saa ni jino in tee ka oo jin de yun, te ni tnii de in tivolo kachi, te ni tndajin de nuu vinagre, te ni chindee de xtuu in ndoo, te ni tetuu de yu'u ya ja na ko'o ya. ⁴⁹Su sava ka de, chi ka jiña'a de:

—Kokuu mamaa de, te vi kondia'o kondio'ni a kii Elías ja skaku ni'nu ña de —ka jiña'a de.

⁵⁰Yun te kana jaa Jesús inka jichi, te ni kana anu ya. ⁵¹Te vi nuu saa ni ndata sagua sa'un ndesi ini ve'e ii veñu'u ka'nu vi ndee xini, te ni kunjino ndee ja'a, te ni tnaa ñuyiu vi ni ka ta'u kava na'nu. ⁵²Te ni ka ndanune yau ñaña, te kua'a ñayiu ni ka ji'i ja ni ka kandija ia Dios, ni ka ndateku. ⁵³Te nuu ni ndateku Jesús, te ni ndekuei yau ñaña yun, te ni ndiukuei ñuu ii Jerusalén, nuu ni ka jini ña kua'a ñayiu.

⁵⁴Te nuu ni ka jini capitán vi ndi'i tee ka oo jin de ja ka jito de Jesús, ja ni tnaa vi ndi'i ja ni kuu, te ni ka yu'u ndeva'a de, te ni ka ka'an de:

—Jandaa ndija ja Se'e ia Dios ni okuu tee ya'a.

⁵⁵Te suni yun ka oo kua'a ñasi'i ka ndia'a jika ña, ja ni ka ondikin ña Jesús guaa ndee Galilea, ja ni ka ochituu ña jin ya. ⁵⁶Te ne'u ña'a yun ka oo María Magdalena vi María nana Jacobo vi José vi nana seyii Zebedeo.

Ni jinkoyu'u Jesús

⁵⁷Te nuu ni kunee, te ni jino in tee kuika ñuu Arimatea ja nani de José, ja suni ni ka oskua'a de jin Jesús. ⁵⁸Ni ja'an de nuu Pilato, te ni ndakan de yiki kuñu Jesús, te ni tatnuni Pilato ja vi ndakuña'a. ⁵⁹Te ni tnii José yiki kuñu ya, te tniusuu de in sa'un kuijin vii ndeva'a. ⁶⁰Te ni tava'a de ini in yau ñaña jaa ja vi inka ni sino de ja ni kaan de in yika kava. Yun te ni xtuu de in kava ka'nu ja ni jasi de yu'u yau yun, te kua'an de. ⁶¹Te yun ka oo María Magdalena vi inka María, ka nukoo ña nuu oo yau ñaña yun.

© 1996 David C. Cook

Ni ka tayu'u José yiki kuñu Jesús (27.61)

Ka jito soldado yau ñaña Jesús

⁶²Te inka kiuu ja kuu kiuu ndatatu, ni ka ndututu tee ka kuu

nija'nu nuu sutu vi tee ka kuu fariseo nuu oo Pilato. ⁶³Te ka jiña'a de:

—Ka ndaka'an san, vi jito'o san, ja nuu ni oteku tee tno'o yun, ni ka'an de ja nuu uni kiuu, te ndateku de. ⁶⁴Te yun kuu ja tatnuni ni na vi sa'a kutu gua'a de yau ñaña yun, guaa ndee nuu uni kiuu, kana saa ki'inkuei tee ka skua'a jin de, te vi ndasu'u yiki kuñu de tno'o jakuaa, te vi kuña'a nuu ñayiu ñuu ja ni ndateku de ne'u ndiyi. Te vi'i ka kokuu ja vi xnda'u de ñayiu saa jaxtnañu'u —ka jiña'a de.

⁶⁵Yun te jiña'a Pilato:

—Kua'ankuei ni, te vi kuaka ni nasaa soldado ka kuini maa ni, te vi sa'a kutu ni nagua ka jini maa ni —jiña'a de.

⁶⁶Yun te kua'ankuei de, te ni ka sa'a kutu gua'a de yau ñaña yun, te ni ka jasi de jin ñuma jioo jioo xiin kava yun ja kuu seyuu, te ni ka xndoo de soldado ja vi kokoto de.

Ni ndateku Jesús

28 ¹Yun te nuu ni ya'a kiuu ndatatu, te nuu matuu domingu, kiuu xtnañu'u ja ndaki'in semana, kua'ankuei María Magdalena vi inka María ja vi kondia'a ña yau ñaña nuu yiyu'u Jesús. ²Te vi sanaa ni, te ni tnaa xeen ndeva'a, chi ni kunjino in ia jinokuechi nuu maa Jito'o Dios ja ni kuun ya ichi andivi, te ni jino ya nuu oo yau ñaña yun, te ni xtajioo ya kava ndesi yun, te ni jinkoo ya siki. ³Te yeye'e ya na kuinio tajan, te yayaa sa'un ni'nu ya na kuinio yua'a. ⁴Te nuu ni ka jini ña tee ka jito yau ñaña yun, te vi sua'a ka

kisi de ja ka yu'u ndeva'a de. Te ni ka kendoo de na kuinio ndiyi. ⁵Te jiña'a ia jinokuechi nuu Dios nuu ñasi'i yun:

—Ma vi yu'u ron, chi ja jini rin ja ka ndanduku ron Jesús, ia ni intakaa yika cruz. ⁶Te tu ka ya oo ya'a, chi ja ni ndateku ya, nagua ni oka'an ya. Ne'ekuei te vi kondia'a ron nuu ni okatuu ya. ⁷Te kua'ankuei ñama te vi kaxtno'o ron nuu tee ni ka oo skua'a jin ya ja ni ndateku ya ne'u ndiyi. Te kokoxno'o ya koki'in ya Galilea, te yun vi ndakuni ron ya. Ya'a ni kuu tno'o ja vaji rin ja kaxtno'o rin —jiña'a ya.

© 1996 David C. Cook

Ni kaxtno'o ia jinokuechi nuu Dios ja ni ndateku Jesús (28.7)

⁸Yun te ni ndekuei ñama ña yau ñaña yun, te vi joo ka yu'u ña vi ka kusii ndeva'a ini ña. Te ni ka jino ña kuano'okuei ña ja vi kaxtno'o ña nuu tee ni ka oskua'a jin Jesús. Te vi nini kuano'okuei ña ja vi kaxtno'o ña nuu de, ⁹te sanaa ni ka nukuntña'a ña jin Jesús. Te jiña'a ya:

—Ka oo va'a ni, kua'a.

Yun te ni ka jintña'a ña ña jin ya, te ni ka kanu ni'nu ña si'in ya, te ni

ka chiñu'u ña jin ya. ¹⁰Yun te jiña'a Jesús:

—Ma vi yu'u ron. Kua'ankuei te vi kaxtno'o ron nuu ñani rin ja na ki'inkuei de Galilea, te yun vi ndakuni ña de —jiña'a ya.

Ni ka jiña'a tee ka kuu nija'nu kua'a xu'un nuu soldado

¹¹Te vi nini kuano'okuei ñasi'i yun, te kuano'okuei sava soldado ja ka jito yun maa ñuu, ja ni ka ndakani de ndi'i nagua ni kuu nuu sutu ka kuu nija'nu. ¹²Te ni ka ndututu de jin tee ka kuu nija'nu nuu ñuu, te ni ka ndatno'o tna'a de naxa vi sa'a de. Te ni ka jiña'a de kua'a xu'un nuu soldado ka jito yau ñaña yun. ¹³Te ka jiña'a de:

—Vi kuña'a ni ja nini ka kixin ni nuu jakuaa, te ni jakuei tee ni ka oskua'a jin de, te ni ka ndasu'u de yiki kuñu yun. ¹⁴Te nuu ja na kuni Pilato tno'o ya'a, te vi xndija maa san de ja ma vi tna'a ni tundo'o —ka jiña'a de.

¹⁵Te ni ka tnii soldado yun xu'un vi ni ka sa'a de nagua ni ka ka'an tee yun. Te ni jitenuu tno'o ya'a

ja ni kendoo ka ka'an ñayiu judio guaa ndee kiuu vitna.

Ni skuiso siki ña Jesús jin ndi uxi in tee ka skua'a jin ya in tniuu ka'nu

¹⁶Yun te kua'ankuei ndi uxi in tee ni ka oskua'a jin Jesús Galilea, te ni jinokuei de yuku nuu ja ni tatnuni ya ja vi nukuntna'a de jin ya. ¹⁷Su nuu ni ka jini ña de, te ni ka chiñu'u ña de. Su sava de, chi tu ni ka kandija gua'a de ja maa ya kuu. ¹⁸Yun te ni kuyatni Jesús, te jiña'a ya:

—Ja ni taa ia Dios tniuu ka'nu ja tatnuni rin andivi vi nuu ñuyiu.

¹⁹Yun kuu ja kua'ankuei ninii ñuyiu, te vi kaxtno'o ron tno'o va'a rin nuu ñayiu ja na vi koskua'i, te vi skuandute ron jin sivi Tata Dios vi jin Se'e ya vi jin Espíritu ya. ²⁰Te vi kaxtno'o ron ja na vi kuantno'i ndi'i tno'o ni tatnuni rin. Te koo maa rin jin ron ndi'i ni kiuu vi guaa ndee na ndi'i ñuyiu —jiña'a ya.

Saa na kokuu.